Hauzilaria

airea: goizian goiz jeikita..

PAPETERIE L. DUTEIL

RÉPERTOIRE

5, Rue Castillon — BORDEAUX

Eta beldurez sua ezariez hil zadin,
Ephereki hirian nindabilan arin.

Haurilaria

airea: goizian goiz jekieta..

osotuak

Eta beldurez sua eghonez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Naurilaria

airea: goizian goiz jekiita..

Eskaldunac Bethi. 1. Juillet 1848

Lapurtarrac, zuentzat nahi naiz mintzatu,
Herriaren amorioac bihotza daut hartu;
Ezdezaket nihola hhen orroitzapena
Ni bathan plazerekin bethi jorten dena.

Dembora zaharretan gora hegan gaitezen!
Lau mila urthe urrun zer dugu ikusten?
Populuzco spetia Castez gazietan,
Harmada erdi hartzac orruaz mothrietan.

Hor hemenca yarriac ezdire altchatzen
Non ezdituen gosiac bazcarat alhatzen;
Batzuc bertzia aldizca kasatuz herritic
Gati dire egoten toki berian zutic.

Izena dute askoc utzi liburuan
Izan direla noizbait populu munduan;
Baiman ez bilha nihon hekin ondocoric,
~~Etzinezake~~ ezdaiteke kausi nihon arrastoric..

Baltsatuz naustekin, edo nonbait galduz,
Uren pare itsasuan sarthu dire munduz;
Utzi gabe ondotic, bizien seinale,
Lenguaia edo legke, hauzien ghidatzaile.

Hola ibildez orduan urac menditaric
Hala zuazin noiz nahi Castac herritaric;
Mendiac hekkientzat ezeta itsasua,
Etziren traba nihoiz ~~[illegible]~~ aski uzkurtzecuac.

Eskalduna bakharric ezda nahastatu,
Toki beretan hura bethi da lakhetu;
Iduri itzatila Pyrenen hauzotan
Ueso da ikusten menderen menditan.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biriam nindabilan ariu.

8-7 Asko-aldiz inguru gendia du ikusi,
Zituenac bakarrian, imaten ikusi;
Batzu equerdirat, bertziac iguzkirat,
Gatin harrabots haunitz lekhu bilhatzerat.

Ihizien orroghea zerutic gorati bezala,
Choriac hedoiepetic berhatzian bezala,
Eskaldun populuac mendien gainetic,
Ikusi gaiaz gendia berratzen tokitic.

Ezdu maite ibiltzia zorion arabera
Liburuetan berritzu nonbait eskalera.
Ikus haren lekhuia ezduten izena,
Menderi urruneniac, oraino dutena.

Zaz milā urthez aitac lur bereco premu,
Lehi bereatzat semea eskatze berri du etekaminda,
Al doi Jaunduen gainian garria mendetan,
Zenbat den miragarri beghi aitueten!

Mundu populutan aiphatuen dena
Bi erri trebesitan errunac ez eghinac,
Baina Eskaldun umiac mila lekhuia barna
Baluke aiten hautsa lerroca atzemana.

Ezda bizi Fransesa Franses aiten gainian,
Ezeta Espainola Espainolen lurrian;
Eskaldunari choilki zaio hori eman,
Azkar delacotz bethi izatu ariman.

Aaren Bakuan ezda ur zikhinic sarthu,
Baltsamiuen menetic baita beghiratu;
Aiteu eman odola maitatuz zainetan
Aghir ditake lehen birjina khorotan.

Hauzitaria

airia: goizian goiz jekicta..

Maite du bere etchia, ayphia Eliza,
Arimaco oghi du igandeco Meza;
Ilhargi Sacratuac, mendeco ezoitzac,
Ezditu profanatzen etsaien gorphutzac.

Izar bat da zeruan higitzen ezdena,
Northe aldian du bere beghia ezdauna;
Haren inguruan dire izarrac etzultzen,
Ilhunbetan egunac duenian gelditzen.

Itzulica morayal Suntsitzian mundiac,
Eskal-herritan beraz bethi populuac,
Sendo, nola mendiac, biba Eskalduna!
Demboraz bere kolpez zaurthu ezduena!

Mendetaco eskolan asko ikusia,
Ezdu kosta eghitia orai gutizia,
Seghituren du zuhur bizia mendekin
Egon gabe hobian populu lazuekin.

Zahar bethi berria, Mathil lapurtarrac
Nihoiz bezin ondita bereco zainbarrac,
Bake luzian lehoina egon da pausatzen,
Burua yadanic hasten du higitzen.

Ez falserizan mendetaco ghizon
Bizi uste naasi, bothe gabe hezon;
Ezditezke hain handi atzoco ghizonac
Beldurrac ditzon orai izi Eskaldunac.

Kobriaren joien mina Chirricatzar hartuz,
Entzunazu oibuca loriac errotuz;
Etsaia du bilhatzen doian harmatica,
Makhila lagun luke ezbalitz mutiia.

Eta belduraz sua ghonez hil zadin,
Epherekin biriar nindabilan arin.

Martxoz gheroz bizcarrian etxiz pa lo zagona
Hedatzen du inguru arrampez ozpina;
Beiratzen, ez erdizca, bere libertatia,
Nahiz eduen deguer zumendutzar haria.
Bethi bardin handia, chutic ata yartzian,
Su berac du menditan erretzen bihotzian;
Egluna bakharentzar gherlaco bezala,
Hore da guzietaco hare düen ahala?
Hirriseüan autarki maite aitzinatzia,
Gherlan bada hautatu bizia higatzia;
Beiratzen du aitzinar, ghibelar seculan;
Herima segura du ezbada trionfan.
Beso zainhartac ditu, ez aijtze gherria,
Zume par düena bere itzulia;
Indarrez hazcar bezin hatsez aberatsa,
Hegastinen hegalez menditar urratsa.
Larrua erria eta etkiiac babekin
Ezda maite bizitzia lagun alferrekin;
Arbasuc eghin hildua otoez seghituric,
Burdinaz ezda nihoiz izan kargaturic.
Hatsa bezin maite du ~~bere~~ libertatia;
Herima kasi zaio tropetarat gatia,
Ez beldur düelacotz gherlaco süaren,
Bainan etsai delacotz franses manuaren.
Herrian soldaduric ezda haren parà,
Sattoz dua hirrisurat hilen bada ere,
Bainan athoren morgan ezbaitzaizeo eder,
Denaden hetiekin ezditeke agher.

Mauritaria

airea: goizian goiz jekicta..

Eskaldun inihi batez balitz manatua,
Ghehiago liteke frantziaz sartua;
Bertze lenguaia batez zaizonian mintzatzen,
Bera dela etzaio kasic iduritzen.
Eskararen eztitac, arima arindaz,
Highitzen dio barnia sorim ezagutuz;
Mendi guziac zaizco harekin aghertzen,
Aita hobietaric iduri mintzatzen.
Ezda batere huzcan egon behar denian
Etsaien zelatatzen mendiaren gainian;
Aitzen du su ematia gaichtaghin bandari
Herrian sartzen denian nigar hedagarri.
Bainan alfer egotia frantzia hiritan,
Ezda sarthuren nihoiz haren gerthietan;
Ahalkagarri zaio bizia higatzia
Eghin gabe bertzeric baizen pasaiatzia.
Galtza gorriac soinian zortzi urthe handi
Eskaldunentzar dire hambat mende erdi!
Burüa chuchen eta erraiac kordocan
Etzaizkote direla hekien etxecan.
Ezditezte gorphutzac bortcharat eghinac,
Ezdetzakete jasan plezura gathenac;
Makhur eta chuchentzia ditazte menec,
~~Bar~~ Mugarri bilhakatzia fransesen herrico.
Utz bedi Eskalduna bere herrietan,
Atzemanen da bethi churic hirriskutan;
Ezda behar urtheric harmen ikhasteco,
Dembora guti barnian lite kurrenteco

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin biriar nindabilan arin.

Egonez herrietan laneco seghida
Ezluke ahantziren, gauza segura da;
Denboraren buruan, etcherat ethortzian,
Ez liteke alfer bat beharraren aldian.

Zan artetan ikhasiz gherlaco urratsac
Ezluke penaturen bizaren hatsac;
Golda eta ezpata ibiliz aldizca
Ezluke ehneaturen gobernuco banca.

Eskaldunetan zenbat ordain emateco,
Etchia dutenac sarthu errecan bethico?
Lephe onen eskasac hanitz ditu zauritzen,
Ikhas dezagun norzpeit abusuen khentzen.

Aita-amac gabetuz bere seme maitez
Erresuma kargatzen soldadu bortcharkiez;
Ez bailitek hala, baldin gazteriac
Hautten balitu aldian gherlaco nausiac.

Eskalduna ethorkiz gherlari lehena
Ihes dua ez gatzeo seghi harmadura.
Beldurrian dira menditan ~~[illegible]~~ bizia higatzez, (mutu ~~naris~~ varma)
~~[illegible]~~ Kafi eta belhar ez bizcarra lehertzez.

Erresuma higuinduz dire estrivatzen
Hain maite lukketenac balitu arthatzen.
Jagon gutirekin, kargaz lehertuiac
Eskal herriac zaizkit guti prezatuac.

Zarrutua hanitzurrian bethi hari dela
Herrietaco bizian zuzenki dabila;
Ohoritza higuin eta ahalke eskatzia
Izerdiaren gostuz harentzat bizitzia.

Nauzitaria

airea: goizian goiz jekieta..

Grezia deitzen dena erresuma bada;
Hare zuen denboraco richia galou da;
Demosthenes berritatan mintzatzen deitzeco
Yakinac, segura da, eman luke arkio.

Eskaldunen lenguaia, munduco lehena,
Ezagutu eskasez, suntsitu hurrena;
Ordena eskoletan haren chopitzeco,
Etzaiote ondela ghizonen arteco.

Fransesa bezic yakin ~~[illegible]~~ ezdela banatuz,
Chopeldun zornatiac Paletic hari thuz;
Pazadun franchimanian althatzigu hegatsac,
Nardagarri hekien pagatu urratsac.

Munduco lenguia tzar, nahasi, gachtuenac
Baitu maithatu aituac, Parisen sandenac;
Adinez nola eta aberastasunez
Ezahalke Eskarac zundatzia yakinez.

Eskaraz zertaco ez ikhas behar dena,
Bereziki denbora deman eskiarena?
Urrez eta adinez direnac aberats
Nahi duten lenguaian dukete arthic hats.

Bainan frantses lenguaia estropiatzeco
Beharrac ezda aski denbora galtzeco;
Higatzen den adina deusen ez ikhasten
Balia zitekeien zerbait on ~~ez~~ ikhasten.

Zornac dire buruan ezarri dutenac
Eskara ezdukela mintzaira frantses onac.
Frantsesaren beharric harrokec ezdute,
Goyphutz trempu onecnac hobe litezkete.

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin kurian nindabilan arin.

Fransesa yakiteco behar dire sorthuac;
Erdiren dakitenac, beharri zaurtzaliac.
Zerdakite lehendic herritan hobeki
Yaun bat ... zamariz eskolatic ethorri?
Gure Eskaldun ernia bekhientzat tontuac
Ez baitute nola hec nihi fransesenac;
Herritan bada aski eskola ghidari,
Alferretan pagatzia bertze aitzindari.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekicta..

Bardos Briscous

Eta beldurez sua ghorez hil zadin,
Epherekin sirian nindabilan arin.

Hauzitaria

airea : goizian goiz jekicta..

Dialogue historique entre Bardos & Briscous

Bardos

Eskaldunen aitzinian, Kaskoinen zedarri,
Jaincoac ohoria eman Bardos ederrari.

Briscous.

Bahüen hiri gatic norbaiten beharra,
Etzac sobera altcha Kopeta supérra.

Bardos. Bederen hiri gatic eznauc gorrituren
Hi bezalacoec guti naie izituren

Briscous. Eghiaz mintzo dena behar duc sinhetsi;
Iguzkiari athia nihoizere hetsi.

Bardos. Goizetic arrats bethi goibelian bagona,
Zerbeiti beira zagoc hire behar dena.

Briscous. Egun guziz arghia guri egortzeco,
Gure azpico yendec gaua beretaco.

Bardos. Nahi bahaiz errege izan guretacotz,
Eskale eduria, nola hiretacotz ?

Briscous. Uste diat baitüen Bezeitzeco haurrac
Gauza gose direnac züen Bardoztarrac.

Bardos. Mec naski, bizcar makhur, basaz horitüac,
Zangotaric manhotzat putzu urteldüac.

Briscous. Gauaz eta egunaz Bardozco pegarrac
Murrupan daramatza putzüen ondarrac.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Bardos. Hala nola baititu bethi Bezcoiztarrac
Bardoztic eramaten gatzaren egurrac.
Briscous. Bardotzen oihucari nihon pare gabiac,
Hair espantuca daude gorituric labiac.
Bardos. Bezcoiztarrei edanic mihia loditzen;
Hutsic ala betheric bardin baliatzen
Briscous. Bide guziac hartuz Etchetarat gatian,
Zabaltasunic aski ezduzue bidian.
Bardos. Cruneo batzuc iduri etchian ala kampuan,
Hobiac zarete zuec egoteco zokhuan.
Briscous. Atona zaharrekin hic dautzaten arnoac,
Deusere erran gabe eghiten tic harrac.
Bardos. Belhaun buruac kampo, eroriac lurrian,
Zuen zahar hordiac mamu ditue bidian.
Briscous. Dozena bat agure igande arratsian,
Bat bertzearen makhila zein eder solasian!
Bardos. Hobeki othe dire basan chortziac,
Zimendüac eskastuz lurrian eroriac?
Briscous. Predica eta nigar, eror eta chutic,
Horra nola Bardotzen gatia ostatutic.
Bardos. Hauzo, niri topatuz aihkider eskiia,
Maite du nic bezinbat, aithor, ostatiia.

Hauzilaria

airea: goizian goiz jekita..

Briscous. Ene Etcheco yaunac erditue bederen
Igande guzietan arnoz mothetzuen.
Bardos. Hire nausitan asko, etchen eskandalac,
Arrolatzen maizago, galduric hegalac.
Briscous. Marianari galde Bardoztar mihia
Goizgoizetic los baten hots aighedebia.
Bardos. Yastatuz gheroz behin hire haurrac arnoa,
Ez nahi eman kampo ostatutic zangua.
Briscous. Bi trago edan orduan, Bardoztarra gordin,
Dario mokokako iduri dic eghin.
Bardos. Bederen kolpe gaichtoz ezdue senatatzen;
Odola nola nahi ezdigue ichurtzen.
Briscous. Barez eghin bihotzac baditu ghizonac;
Beldurrez urrundüac hekin kolpe minac.
Bardos. Hasarretu orduco, hic, hilca haritzria,
Nahi duc ghiristino duena sinhestia.
Briscous. Bateco auian fedia behardue bertzeco;
Bizitzeco bezala nihoiz hordiltzeco.
Bardos. Bezcoiztarrac gheroztic ezdic sinhesteric,
Bantatzen balimbada yoca harituric.
Briscous. Sinhestia dugularic gaitue bekhatore;
Falta gabe hargatic barnian nihoiz ere.

Eta beldurez sua ghorez hil zadin,
Epherekin biriean nindabilan arin.

Mauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Bardos. Yakiteco badutan odolic zainetan
Beharco naiz miratu hire ostatutan.
Briscous. Nerekin neurtzeco hire begartinac,
Sobera arin dituc amac eraghinac.
Bardos. Zurrari zaukuc beira, idari yosiac,
Berunna bezin pesu hire haur guziac.
Briscous. Edozein baizec berez ezgatic ibiltzen;
Ustekabez eghia daukuc seinalatzen.
Bardos. Naski ghehiago zaic hiri baliosa,
Heighitu gabe lerian bethi dagon basa.
Briscous. Zermutasuna gabe etzaicu ghizona
Gai dela izateco nihon omen ona.
Bardos. Zertan iduritzen zaic ghizonec Bardotzen
Bere omen handia dutela goibeltzen?
Briscous. Chirolari bat plazan baraic aghertzen,
Neska, muthilec dute laster inguratzen.
Bardos. Anjelusac hargatic ez kanpuan aurkhitzen;
Guziac ethetarat tenorez biltzen.
Briscous. Beghiac tapa eta ezdire ikusten,
Zarfaila meta kanpuan direnac egoten.
Bardos. Ezfida behinere ur lohakatiian;
Zolatic ilkhitzen da zer nahi putzuan.

Briscous. Urrichac ohotsekin, gaua estalkitzat,
Nore erran nighi dela yende garbientzat!
Bardos. Noiz edo bertze ordian hori da ghertatzen;
Bi jendiac baterat suertez hurbiltzen.
Briscous. Suerte bethiena da artho churitzetan;
Baita ere higual Berien biltzetan.
Bardos. Nola bertzetan hemen neskatchac ilkhiac,
Bardin zaramatzatec orotan biziac.
Briscous. Gutitan ikusten dire, muthilac kadira,
Yarriac horhemenca, yendiac heki beira.
Bardos. Ezdu ahalcaturic hanitzic ghelditzen;
Zroga bat, ezdirela nola nahi saltzen.
Briscous. Holatan modestia hire ingurutan
Neskatchac galtzen ditec bastartac besotan.
Bardos. Ikusatzic gatzetan nola diren hiriac,
Guti daudituzten dic ghehienen airiac.
Briscous. Muthilic ghehienac ostatu aitzkide;
Arnoaren usainetic hartzen ditec bide.
Bardos. Aitekin hire semec gastiiac eghinez,
Edana uzten ditec, diru ez izanez.
Briscous. Hire semec dutenian diru edateco,
Haize hotza ematen zorren pagatzeco.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Mauritaria

airea : goizian goiz jekita..

Bardos. Ezgaitu hire ganat eske ethorrico,
Galtzen itchikitzeco eskastian gherrico.
Briscous. Zenbeitu Zarasatu, ostatuco denian,
Ezdela ahalkeric bertze zorren gainian.
Bardos. Yanic ala goseric, bizi zaizcan yaunac,
Hipotecan hainitzec omen tirtu lanac.
Briscous. Halere hic bezinbat Etchegue ez saltzen;
Gure yaunac bordari arraro ghelditzen.
Bardos. Hire gasteria dua etchuraz pisuco;
Guti eghina naski sosaren biltzeco.
Briscous. Ezbadute bederen, nola hic, dautzaco,
Etzaiote eskasten nihoiz encontzeco.
Bardos. Kampoco yendiac hitan, arras nausitiiac
Aberastiac dauzkitecutzinen putziiac.
Briscous. Unghi eghin hezake boticam Kontiiac
Gutiiago chifrekin uztia kargatiiac.
Bardos. Laphurdin bakharra haiz aberats hintzena;
Tresora galdu arte yakin eztucanac.
Briscous. Nihorc asmatzecotz, hic bolbora eghinen;
Bethi habilataric deus eziktsas arren.
Bardos. Tresoric ezdiagu bederen gue galdu;
Sainduac eman guziac beiratu tiagu.

Briscous. Debria handic eta Debriia hemendic,
Gurrac guti harten diu Bardos iduriric.
Bardos. Kochkorra bezin kiskil, hire gasteria,
Sorthetubehar zikan izan hasteria.
Briscous. Hire zango handiac, belhaunac mullukin,
Echen behenac ditue eskalapoinekin.
Bardos. Hire aho handiac, bisaiac igurki;
Cuspinen musikekin ezagun errechki.
Briscous. Chu-chu, chauri chapo bat, aichu, Mariaño;
Badue hire lenguaiaz gorrit arteraino.
Bardos. Ethaloz asc direnian Bazkoiztar ghizonac,
Iduri dute dence lur puskez eghinac.
Briscous. Hire ghizon airosa, armuari lothiiac,
Zaburrac omen tirtu yanari Kontiiac.
Bardos. Etchian duguna gaindiz ezdigue yastatzen;
Gustu gabe diriia ez nihon gastatzen.
Briscous. Etchetan badukala orraitzen yatecua,
Darama ostatutic Sabela arnozcua.
Bardos. Iduri kasi bethi neguco ehurra,
Pitchac bederen noizbait larreco egurra.
Briscous. Utziz egurra bertzei, hic eghic hobeki;
Ychtiypa galtzei ichur arnotic ausarki.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biriam nindabilan arin.

Bardos. Horhemenca lasotan, iduri mamüac,
Noiz dire hire etchiac izan churitüac?
Briscous. Hire yenden egoitzac, galdüac urruniac,
Karriken bilha gaituc ibili eguniac.
Bardos. Gure herrico etchiac, ederki yauntziac,
Haran ala gainetan, agheri guziac.
Briscous. Non nahi etchiac dire errechki ikusten;
Aski hurbil bazare hetaric ematen.
Bardos. Bachenabar aldetic beira zaudelaric,
Ezda Bardos bezala aghertzen herriric.
Briscous. Urrunian arghi duna, nola hurbil goibel;
Iduri ezdüela, ez aitzin, ez ghibel?
Briscous. Beghiac ditüenac aise du ikusten
Bardotze Lapurdiri ohore ematen.
Briscous. Bizcoitz, barter ikusten denian abiatzen;
Bera bezin ederric, nihon ez Kausitzen.
Bardos. Ibili gaituc bada, berinac beghitan,
Zerbeit ikusi nahiz hire ingurutan.
Briscous. Ezdiagu hainbertze Bardotzen ikusi;
Nahiz burüa dukan gora nola handi.
Bardos. Mendichca mahastizcoz bethiac bizcar denac,
Iduri ditec bada beghicoz eghinac.

Hauritaria

airea: goizian goiz jekicta..

Briscous. Gure herri berrïa, gatzetan eghina
Laster duc ikusiren hire yelos dina.
Bardos. Gure barter zabalec, ontasunez unghi,
Hire haur gazitüac ichituren bethi.
Briscous. Gaztelüzco etchetan hemen bizi ~~—~~ yendiac,
Leihorrac nola tüen, mintza hadi, hiriac.
Bardos. Gure laborarien egoitza tokiac
Ezditic ahalkatzen piñuzco hesiac.
Briscous. Guzietan behar zaic, eman beraz gaina;
Gaphelüa eskuan hi agurta Jauna!
Bardos. Nardagarri duc eta hirekin mintzatzia;
Zer planta dic, aithorrac, hi niri miratzia?

Briscous.

Bardos zedarrietan hainitz hedatüa,
Inguruco herriec dago paratüa.
Sarrada Legarrekin, Ibar Leghinekin,
Herriaren pikainac hainitz etchereki.
Sarrada nausi omen ghizon hazcarretan,
Nola edaile borthitz, neurri gabetan.
Harren ontasunac, naski hoberenac,
Nahiz ghizonac diren guti yakinsunac;
Horco yenden omena, mokhorra direla,
Ontasunekin gosiac hil behar dutela.

Eta belduraz sua ehorez hil zadin,
Epherekin bürian nindabilan arin.

Reghine otsoz eta basar ghizendüa,
Bere haurrez bezala nihoiz maitatüa.
Osuac ditu nausiac, beriaren yakintsun,
Gogor famaren ere guti ahalkisun.

Legar toki goreniar eder da hedatzen;
Baristarra bezala kampainan aghertzen.
Bichta heda detzake alde guzitarat
Kascoin, Biarnes eta Eskaldun herrirat.
Ez da nihon kausitzen herri ingurutan
hombat lan kantoineco etche gaphelutan.
Garbitasuna barnian, zabal ontasunac,
hemen laborariac ez ditutzen lanac.

Gartelutic diriia ahurca atheraz
Egun guzietz ~~[illegible]~~ laniain diteke irabaz.
Muthil gaztiac ondicez ~~aitian~~ ~~irabazia~~ bildu badu aitian
~~[illegible]~~ ostatutan egoitzea Igandian.
Gutiec dute luma hartzea goldiarentzat.
Haintzurrac arnegatzea lurrelanentzat
Bachelatari gaia eta nighiriia
Ez da izpiritucotz hekien ogurtiia.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Bardos

Bezcoitzen bizi dire yendiac hatsarekin
Gorphutzetan heziac naski basarekin.
Banazca patarretan hedatuac etchiac,
Karricac behar dire, bezetaco bidiac.
Lur gorri, agor batec etchiac bertitturic
Ilharrurat egoitzea arthua neurturic.
Sadoinac ederreniac bertzetan aghertzian
Gomorraren itchurac Bezcoitzetan baratzian.
Lur madaricatüa itchuratic hartuz
Izerdiac ezditu pagatzen etetuz.
Goizetic arrats lanian ghizon bortitzenac,
Urthiaren erdi gabe bihiac higanac.
Ez badu distiatzen Bezcoitzen Sadoinez
Erran derake dela aberats oihanez.
Egurren sosarekin hazi bere haurrac,
Guti ~~[illegible]~~ mehatzen dire neguian beharrac.
Patriarken itchurac handire kausitzen,
Hainitz famila zahar plazerez ikusten.
Yende berriec orai metaca bilduric
Dauzkate bere obrez ezguti larturic.
~~Ez da errech jrasen hekien~~ ~~[illegible]~~ mudatzia,
Iguzkia bidetic aisiago highitzia

Eta beldurez ... hil zadin,
Epherekin biriar nindabilan arin.

Bide handiac orai baitu bestituren
Yende ghehiago dire oiñez zapaturen,
Basterrac has ditezke ematen gustuki,
Urrich eta ohotsac mintzatzen hobeki.
Herriac badu gaia ghizon eghiteco,
Edo egon orain froga emateco.
Gutiac dire arren egon eskoletan
Arghi gai hoberenac zuzten buruetan.
Gheiënec hargatic, ustez badakiten,
Menderen ilhumbetan, phoria ematen.

Mauritaria
airea: goizian goiz jekieta..

Eta Beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Hauzilaria

airea: goizian goiz jekiita..

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin biziaz nindabilan ariñ.

Maurilaria

airea : goizian goiz jekiera..

Dialogue histori[illegible] entre [illegible]

Dialogue entre Hasparren & Uztaritz

Hasparren. Non dire inguruetan herri goipheduna
Hazparreni goibela eman duketenac ?

Uztaritz. Itzalic eghin gabe, denec ikusiac,
Badituc inguruetan aiphatu herriac.

Hasparren. Lurrerat duazin etchea naski berreghinac,
Mende zaharren modan nolazpeit eghinac.

Uztaritz. Sudur matxicatzeco lekhena carricar,
Ibil, ibil burüa, cantu errepicar.

Hasparren. Uztaritzi zagoc bordin muntatzia carriker,
Ahalcatu beharrian bere errecarkuer.

Uztaritz, Ene makhurrec naski hiriac ez berdintzen,
Sudur gutiagori ez batia ekhartzen.

Hasparren. Aphur bat ago urrun ene uztarritic,
Ez ukhertzeco parian hazcarren bidetic.

Uztaritz. Hire iphurdi zabal, cadirec yosiac,
Baitire naski lekhoni ezin itchitiac.

Hasparren. Hire hartzec marrunaz zeüa ikitzian
Nere haurrec berthutez etxia bihotzian.

Uztaritz. Ez badute ghizonec harrabots eghiten,
Ez dakit nic mihiac zertaco dituzten !

Eta belduraz sua eghorez hil zadin,
Epherekin birian nindabilan arin.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

H. Hazparren, Beharriac chocatu, yende izitzeco;
Ahalkeria forthua, odol gorritzeco.

Uztaritz, Baren zorthia lurretic ezin altchatuzcua,
Libertäa ichilic, bethi izatecua.

H. Hazparren, Arnoz paparra gori, uztaritar airosac
Uste du izan handi bolatzian solasac.

Uztaritz, Delicatu haizela hire solasetan,
Beldur haiz hi aghertzea gure bilkhuietan.

H. Hazparren, Sentimenduric denian, balduc ikusteco,
Ahopaldi zikhinic beharri gortzeco.

Uztaritz Hua bada egoterat ixilia bihurtuz;
Aria bilkhatzerat mintzatzian beldurtuz.

H. Hazparren, Mintzatzia ezdue gaizki, arneguac utziz;
Bainan yenden kantatzia blasfemiac untziz...

Uztaritz Gaichtakeriaz baino costumaz hobeki
Zaikue mintzatze hori noizbait iratchiki.

H. Hazparren Gazte denian arbola errech due chuchentzen;
Costuma tzarren leghiac nihor ez garbitzen.

Uztaritz Ezgaitue mutuchekin aghertu nahiac,
Beldurrian higaturic ditugun biziac.

H. Hazparren Aughekin sadietan ausarki bizitzia,
Ezditeke, urrun da, posoatur hiltzia.

Uztaritz Gure yaunetan asco yakintsundurenac
Ezdire orduan gaizki nahico dutenac.

H. Hazparren Yaun handietan dire bururic flakuenac,
Hetan bethi ondiaz bihotz galduenac.

Uztaritz. Eskaldun odoletic duteino zainetan,
Ez urrical hetaric ummeluco bidetan.

H. Hazparren Eskaldunen izena dute basaztatzen
Paristarren ariac ditutenian hartzen.

Uztaritz Ezda behar garitu bate itsu uztiara,
Mendietaco gherurren oinetan euratian.

H. Hazparren Crimetan handiena zeruaz trufatzia,
Haren manamenduen ahalker zapatzia.

Uztaritz Yaunac bizitzia ezda unghi Elizetan,
Ytsusi da herrautsa hekin belhaunetan

H. Hazparren, Ederrago goratzi aghertzea libertiu,
Odoleraino crimac direnian eraghin.

Uztaritz Ezda behar nahasi Yaunac popolüan,
Aphaltzen da, ezbada chapela buruan.

H. Hazparren Ezhura seghitzeco, anguraz unghian,
Ezluke ere behar aitzindu gaitzian.

Uztaritz Laguneu trufa menian ez nahiz gherthatu,
Zonbeit Ghiristino da oren bat gordatu.

Eta belduriz dua egonez hil zadin,
Ephrekin hirian nindabilan arin.

Hazparren — Burdin gorriaz marca trufa beldur dena;
ungliaz, ezgaitziaz, ahalcatzen dena.

Uztaritz — Yguzkia hedoian balinbada sartzen
Gutiago seghidan othe du arghitzen?

Hazparren — Gherlan da Soldadua zerden ezagutzen;
Traidore edo lazuec harmac arthikitzen.

Uztaritz — Ezdue ene haurretan Sineste gaberic;
Bakharrac dabiltzanac ez achostatuac.

Hazparren — Hekin Erlijionia ezbada paganoa,
Nore, nola, nihoiz froga dezake Ghiristinoa?

Uztaritz, — Gaizkiric ezdutela nihori eghiten
Aho guziec dute goraki erraten.

Hazparren, — Gaizki ezbalitz gaten etchetic aviatzia,
Hekin lore ederren bethicotz fanitzia?

Uztaritz, — Sinestia baditeke ascotan erorez;
Ezda nihor eghinic aingheru haraghiez.

Hazparren — Ghizon guziac dire errechki erortzen,
Debrüec dute bethi gaizkia bilhatzen.

Uztaritz — Guti luke gu artian Zeñen hiltzeco,
Hainitz, bizia gatic, harm seghitzeco.

Hazparren — Jincuac daizkala bada biziraz halacuac,
Urun chori barüac belan haize heguac.

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Uztaritz — Parisen, American, Ghiristino onac
Uztaitzeco mirien, Jondiano yaunac.

Hazparren — Halacoz Hazparrenec guti inbidia,
Bere haurrec emanez atseghin handia. (plazer beregia)

Uztaritz! — Ezdire hec bakharrac, Jedearen baudera
Ohoratzen dutenac, beutzukez dembora.

Hazparren — Nere haur guziekin nabila Elizan;
Handi ez ttipietan gogor bat ez izan.

Uztaritz, — Ene nahia luke güzüen salbatzia
Gasteketu ala chapel direnen saindutzia.

Hazparren — Yzpiritu zuzenen Seinale segura
Barneco Sinestiaren aghertzia campora.

Uztaritz — Ezgaitue, aitzac, yelos, izpiritu duanian,
Badigue hic bezainbat aghertzeco orian.

Hazparren — Bai nahiki ghehiago chizmon paluspatuz
Hizan direnac gora bozkiac lapatuz.

Uztaritz — Ene haurrac non nahi unghi atheratzen,
Errai ohoragarri amari aghertzen.

Hazparren, — Ezbainitz hemen beldur colpa modertia
Milaz nikec diithuzen hau onen gaindia.

Uztaritz — Beldur ditue sobera urrunian hedatzia,
Zer diren yakiteco guti aski etchia.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Eta beldurez sua ephorez hil zadin,
Epherekin Loirian nindabilan ariñ.

Hauritaria

airea : goizian goiz jekita..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Hazparren Etche ala campotic Hazparrenda haurrac
Altchia zetzaken gore copeta ederrac.

Uztaritz Ytchura ezbalute hainbertze elhurra,
Sinata lezaketec unghi Eskalduna.

Hazparren Ytchura noble batec cadic desbeitatzen,
Aitzitic mendetarrac bethi gogoratzen.

Uztaritz Eskaldunen hazia eztuke hoin osoa,
Behar du non bait ere gaubiatu gozoa.

Hazparren Ezduc ere arina, casco zilhatua,
Bi kolpe edaneta ezin ichildua.

Uztaritz Bai ordian aleghera, arraia handizki,
Artecha espiritua, escua berezîki.

Hazparren Ezduc Hazparrendarrac odola ukhatu,
Bezitasuna galdu zeren den nahastu.

Uztaritz Hautatzian duc ghizona unghi ezagutzen,
Hazparrendarra bethi nekhesco ikhuitzen.

Hazparren Hazparrendarrac eghin baituzte fortunac,
Lo eramani nahiki zituzten egunac.

Uztaritz Ezditu ez guziac ogale diruac:
Ziriez pedazuac zenbat inguruan!

Hazparren Ganden becimbat ordean tratatzen bethiti
Unghituz Hazparrenen altchatu du goiti.

Uztaritz Miracaulu handia itsasuan bustitzia,
Haren erdian denian higaten biritzia!

Hazparren Zertaco hori haurrac cadira bustitzen
Ura hirriz aldetic zaienian lerratzen?

Uztaritz Yendiaren lehiatzian dagola guzia
Errech da ikusteco mercatu haurria

Hazparren Gauza handia bada, tontuac bilaraztia
Atzarriac itzuli, diru duen yendia.

Uztaritz Uztarzco zelhaitan bada arraizio,
Ezdateke kharrio ostatu biziä.

Hazparren Hazparrengo Sasian ikusteco nahiki
Bitzen baitzauca yendia mercatuz aidarki!

Uztaritz Hire urgulu handia idari erreghia,
Kopetaren gainetic neurtzen du yendia.

Hazparren Nore dio Larrun batez urgulutu deta
Zeren duen buruia hedoien higuala?

Uztaritz Hiri haurria zozuenac, zeren den higania,
Altchatzen du buruia mustarda handiric.

Hazparren Zer eta nolacua den bakhotchac sentitzen,
Herrincaren neurriz arima orroitzen.

Uztaritz Eghiazco handiac behar du aphaltu,
Chumia nahi du bethi handitu aghertu.

Arratsa dela diruac handizki
Hazparrengo hazia eghin du nahiki

Eta beldurez sua eghorez hil zadin,
Epherekin biriac nindabilan arin.

Maurilaria

airea : goizian goiz jeikita..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Hasparren, Bainan campoz bezala Hasparneta handi
Zer den ikusia bere inguruz aspaldi

Uztaritz, Hiru buruan dotha hauzeta hartua
Hoinra zerden ghehien nauki banatua

Hasparren Erraha ere haurra delarik zuzena,
Ez duen baizic guziec hizkitzen dutena.

Uztaritz, Hut! norbait eta nor ez hik ere hazcarrac,
Ghertaco eguneta beiratu beharrac.

Hasparren, Nola hic, mundiari ichul nauki bela,
Ibil gaitezan itsasuan ura ahitzia bezala?

Uztaritz Behar bada haurretan guzitic borthitzac
Bat ez baitzaic erortzen ere haize borthitzac.

Hasparren, Ada ~~ike~~ icharrez haitzac direnen biluzten
Eroriac direla nihori ez erraten.

Uztaritz Mikhiez eta estenaz lasterco lehenac
Hitan ez beza bitha lagun eskaldunac.

Hasparren Nola irinketaco ez baita eghina
Ezauka beraz izan urin Eskalduna.

Uztaritz Menditarren odola gatzen da garrira;
Ezauka zain bizia larruari yosirik.

Hasparren Gonbidatzen haut bada Lesaico gainerat
Han ditudan lehoinen behin ikusterat

~~Hasparren~~ Uztaritz Halacoa nuzdela Uztaritzen aditzian
Hire hegaletarat emanen naute bidian.

Hasparren ~~Uztaritz~~ Ezduc behar hainitza hartzecotz unhatu,
Hi baizen haranerat hainitz naute hedatu.

Uztaritz, Maitrec eta amitec bethaute gordetzen
Etchetic eskustian gure hi berduratzen?

Hasparren, Hire oihan handiez bezhin orroitu
Monumentoz hintugun nahico bereteintu!

Uztaritz Zein dire monumentu ni eskutatuanac;
Hasparrenen bakharric ikusten direnac?

Hasparren Dedicarioc duten gaineco kapera,
Eri, anaia eta arreben batzarra.

Uztaritz Garatzaren arreba hemen comentua
Nehoiz bere haurrez izaten hustua.

Hasparren Sacrifizioa hemen ausarki eghiten
Behar guzian arren betan suntsi diten.

Uztaritz Ez muthil, ez nescatoac, ikhastiaren gainian,
Ez dute ekarr nauti ~~[illegible]~~ herrunca goremian.

Hasparren Gaitza eta Bethiri etcherat ethortzian
Uztaritze hortan haurrac laster heriotzian

Uztaritz Non nauki besin urghi uztaitzen beharrac
Baitic eritasunian laguntza luburrac.

[illegible]
Eta beldurez sua eginez hil zadin,
Ephearekin biziaren nindabilan arin.

Hazparren — Uztaritzetar hazparreni gorthu eghiteco
Bada bedi cartier harenbatendaco.

Uztaritz — Noïz nahi bi besinbat ene districtüa
Bi besinbat izanbeïd menelez aiphatüa.

Hazparren — Hiri ihisoz handiec Frantzia ghidatzian,
Edo herri guziac goratu manatzean?

Uztaritz — Ministro, senadoriac Uztaritzea izatu;
Hiri haurrec enuri buriüa plegatu.

Hazparren — Adian ene haurrec odola ichuri,
Ez ematico lagun gaizki zuahinere.

Uztaritz — Ene haurrec Parisen bere izpiritüz
Omen handia izan, agheri liburuz.

Hazparren — Ene haurretan asco, probetchu bertzela,
Arimen garbitzeco higana nigarrez dabila.

Uztaritz — Iguzkiüa hedoia noizbait du zilhatzen,
Izpiritüa gaua azkenian argitzen.

Hazparren — Bada asco herrian guti ezagunac
Hanitz harrabots urrun eghiten dutenac

Uztaritz — Gauza handia zaicu non iracuts duçian
Nihor ez aghertzia beghitaco menian.

Hazparren — Picasarri zaharrac, herrieco ohoria,
Escal herritan nun du, ghida guziz paria?

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Uztaritz — Coullez caupo, Azantzaz norbaitec mintzaken
Izbaluke adite, ezda ghizon dutzen.

Hazparren — Leghe, banca, clinikac, haur bereziena
Condatzen ahal hemen aspaldi dirienac.

Uztaritz — Bi terroren uzteco, izpiritu bahi,
Hiri haur guzietan ezbihi bat hazi.

Hazparren curieux — Asti mintzatu dena horra Mordachury;
Yakinaguec ezdute eghin nahi gute.

Uztaritz

Escaldun herrietan errechtki lehena,
Hazparren cantatzeco molda luzea ona;
Bazterrac ditu zabal, ederrac sorrotan,
Hala nola yoriac bihi gaunditan.

Laborariüen etchiac, hisüac chaütur,
Urrun dire ikhatten, beghiac choratur;
Lau cantouintkin morgan buriedegoitzac
Plazan ditu hedatzen Potosoiin hatzac.

Herri guti ahal da, harin neürrian,
Bihotzez dohatüa, iguzki azpian;
Sei mila ariminkin, cacha bethe hutsa,
Zauriën sendatzeco nihoiz ezda totsa.

Eta beldurez sua ez norez hil zadin,
Epherekin Yorian nindabilan arin.

Muthil ala nescatchen escola saindüa,
Ofisioa ezdutenen bizitze lekhüa,
Izan dute iguzkian unghi dithaten
Arima onen cantua ~~[illegible]~~ ezagutzea sortzen moldatzen.

Populu dohatsüa, unghi dakiena,
Arimari emanes bide segurena,
Bere solzen hedatzen beharren ganierat,
Langhiten bethi biltzen izaba bidera!

Izpiritu segura seinale datela,
Hango Yaunac ezdute, bertzetan bezala;
Aita ultzi Suizetia oinetan emaiten,
Aitzitic nardarena erghelez eghiten.

Zenbatenaz ghizona baita agheriau
Hainbatenaz behar du ezagun unghiau,
Erorleuaren crima ezberratzecotan
Escandalaren crimaz, ikusia hetan.

Ez da gorritzen Yaunic, nahiz chapeletan,
Laguntzen badu norbait behar orduetan:
Zertaco bada gorri arima arthatzian,
Gaizkiaren bidetic zuhurki urruntzian?

Ariñkeriac utziz Hazparrenec bertzei,
Constantzia galdetzen bethi bere haurrei

Hauritaria

airea: goizian goiz jekita..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

~~Bakhan~~ ikusten dire haren haurrac arin,
Edo partalee gaizki zenbait denian eghin.
Escaldunentzat sobra minghetan sarthüac,
Etchetaco aisiac sobra beratüac,
Plazatarrac sarisco ezliteke gaizki,
Botikeses dohanian diot berezik.

Lerro bat balitekte galdu dituztenac
Escaldun frankezekin itchura arinac,
Ghizenaz hanpatüac itzalac churitzian,
Colore, zain, indarrez, escasac ibiltzian.

Menditarrac ethorkiz direla ahaltzez,
Hiritaco arropac gorphutzetan yauntziz,
Aiten orroitzapena dute arrozia
Urria bezin garbi dur arima bizia.

Escaldun herrietan yendiac ohoratzen
Hazparrengo mercatuz direnian mintzatzen.
Handi ala ttipiac badute non yautsi,
Zerbeit yanic bratüa nahi denian hartzi.

Sal, erospen handiac bethi han eghiten,
Nihoiz harat gandenac urriki izaten;
Badabila dirüa hiritatzen yendia,
Bere gauzen saltzerat bilarazis gabia.

Eta belduraz sua eghonez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Hauzitaria

airia : goizian goiz jekieta..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Aihi, ile, arroppa, ~~ukardi~~, aziendu,
Zer nahi mercatutan han hedatua da;
Escaldunentzac berri, ez aphia, zappatac
Lemen eghitetarie baitire zappartac.

Americac zenbatec eztuzte hanbericau
Eghin denbora gutez, yarrekiric lanian;
Herrico gauzetarie arrotzeri salduz
Arrotzena beretkin zuhurki trucatuz?

Campainez aite nausi lapphurdi guzian
Laborantza ederra sartzen du bekhian;
Yan onaz hazcartua goldeco ghizonac
Gai liteske african hiltzeco lehoinac.

Iltzeco marreghekin, deru eghin nahiz,
Asko dire Parisat hurbildu zamariz;
Zappatac ere untziz dituzte egortzen
Iriguruco ygandiac direnian bertitzen.

Han estatu guziec izaki adretac,
Besarcatu bidetan aghertzen constantac:
Chanoren arrazatic Chapital agheri,
Irigoyen beretic diriian egheri.

Sallaberry handia, bakezco ghizona
Leghetan artuna nola baita ona;

Izpiritua bezala arraiziaz maitia,
Yrpotentzat lehena Deyheralde gaztia.
Harriague, Durraty, Miriac handiac,
~~Ireneu~~ urrunian herriaren ~~largar~~ etsai largarriac;
Dominque, ghizon eder, pilotari bezin,
Laguneri gathaskitan, descansua bardin.
Contrecientzia onez, dohatsu ghizonac,
Daunciart, Dabbadie, leghetaco yaunac;
Aho guziec dute hekien omena
Cantatzen Casterritan, nola dohain ona.
Aspaldi laborari erreghe eghina
Zeiki da Picalarry troniian etsana;
Hosiart eta Batta bere botikekin
Bizirric dire bethi fama onarekin.
Americac ekharriz untziétan gaindiz,
Bizi da Irigoyen guziekin hiriz:
Harparren hegalac ederki gostarie,
Gose zutena franco lanekin hazirie.
Guziec dute Cada hori dohatsua,
Nola haurren ama bat, besarcan lothua!
Banazca unirzatheco fama on dutenez
Cantatu behar nuke Lee mila gunez.

Eta belduruz sua egonez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Hauritaria

airea: goizian goiz jeikita..

Muntzatzean Haazparreny, Darrigé Lehena
Izpiritu̇rat helda ungury berzezpena:
Herri gozian du eman Exenplüa
Nola Eskuenari bilaraz dirua

Lordea Elizabethin ez thasca ebiltz,
Mertzeneta bezimbat bereter ethorriz,
Jineria karthara bezala gheizonak bitartzian
Arduitze ~~[illegible]~~ horia ahenaren gozian.

Deyheralde aphesa eta Pesti handa?
Jehila herriaren prebidentzia da
Eztitelan hainbat arimak utzitaz
Serista bera jineurak beiratuz ainghoraz!

Hazparren

Uztaitze heldatzen Nibaren ertzetian
Denbora ahantzgarri Baionaco bidian
Hainitz arrai ieramalia Sorruen berthuretan,
Ez da gaizki hurbildu bere haur Sendacatian.

Intrigo gatiketan hau bizi da yendia,
Lemen herrari goca, han zapetu bidia,
Lehenac dezikeri Hainitz gehiago,
Nahiz bertzetarik dén ichac gutiago.

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Ghizonac hautetaki athi borthitzentzat
Ytcheraste berreren hetaz yuatzeko
Graziaz dut herri yendiari eghitera
Botzi folaketan hirea emaitera.

Bedute ghehienez eskallen herria
Derabatzen ahalketan gastatzean bezia;
Zerbitzu dohatsiago dute irakurten
Ez yendiaren bihotza bada emaiten.

Mazar eta herria, Sanari yarraikiz
Huin ere aidan erregerin oghiz.
Aiphatzia bethiti hitetza yoceton
Miliri agherthceo eldorzin plazatan.

Bi milen ingurian yendi - Berotzeco,
Ez da Escasturen egurra - negueo:
Lur eta haitzez dena - inguruttan gaindi
Uztaitz nondi Aholdulen non nahi badaki.

Herandia elerragua hurbildu baina
Olhazagun utz dena - ikustatezaio:
Eliza zaharrenda - Cainac Cahosa
Capera gosta dena ~~Harriaren fosa~~.

Hor hemenca - ditutzte Juleaino gosteé
Etchebarri, elorrez, ikusia yendea
~~[illegible]~~ Casterrak ~~bestite~~, eman herriari
emaiten dioten hitzia ethorri

Eta beldurez sua ghorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Mauritaria

airia: goizian goiz jekita..

Damurric ediela Uztaritarren bauzrac
Gurtiia siburuco, hazcarrian baltharrac!
Aseo lotzeke ilkhi hitz ghizon handi,
Ykhasteco bertzac ederretasun ethi.

Beira, beira azautza Züen oldetic
Paristic airly gauat Garatero oidetic
Nola den seinaltzen Züen izpiritua,
Herriaren ohore izaguti altchatua.

Schola ere Zaten dembor gutian
Zerbait athora liburu gandian
Adresia, fortuna, yatkitatiaretan
Aghertzen dire ohoitzin haubat urketakin.

Baliketi hargatic berthutun bertan
Jeincuac [ere] ~~lagundu~~ ~~tu~~ [betiian] ~~ben~~ ~~[illegible]~~
Ona den izpiritua nola guiarrendiz
Bauta ditezke gora Buria altchatuz.

Uckietari ez dut guanchuto emaiten
Buru legura bardin baitu erakusten
Herrico amodioz bihotzac hartua
~~Edute ba ehaute~~ Urrundanic ethorte itzuli pausua.

Hora, hora escaldun adoladutena
Urrunco aisec galdu eztuztena
Mexicotic bertzaldian beldurez biriia
Lanzghildi dauhate bethi hedatua.

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Norun ere handa, gaste orisiena
Estia den bezaubat gaitzetan aitüa:
Escolan bardin guti gauza ikhasteco,
Erretktasun bera da gaitz ezagutzeco.

Garatez mintzatzecat eznaiz atrebitzen
Abal escalduna den ezdut ezagutzen
Herria bethi hartaz ditela ohora
Aitan unan adola ikharriz gogora.

Ezdelari mokhorra iborra du airia,
Guriojpe handian hauporatzen gaudia,
Uztaritza harrabotz duna plazetan hedatziaz,
Nahiz ostatuetan bassia hurruzkatzian.

Bihotza berehala ezkaio galduco,
Lagunmdaco süa bethin higatco;
guti

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Ephorekin biriarn nindabilan arin.

Nauzitaria

airea: goizian goiz jekieta..

... entre Ascain & Urrugne

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Hauzilaria

airea : goizian goiz jekiela..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Hazparren eta Uztaitz

Hazparren	Nondire inguruetan herri goiphedunac
	Hazparreni gibela emaen dutenac ?
Uztaitz	~~[illegible]~~ eghin gabe, denez ikusiac,
	Badituc inguruetan aiphatu herriac.
Hazparren	Surrerat duazin etches naski berreghinac,
	Mende zaharren medan nolazpeit eghinac.
Uztaitz	Sudur ~~matsiatzeco~~ lehena carricaz,
	Uf ! Malenconiosa da emaiten trufaz !
Hazparren	Uztaitzi zagoe berdin mintzatzia carrikez,
	Ahalcatu beharrian bere errecazkuez
Uztaitz	Ene makharrec naski hiriac ez chuchentzen,
	Sudur ghehiagori ezbahia ekhartzen.
Hazparren	Ez lekhertzeco parian hazcarren bidetic
	Aphurbat ajo urrune ene uztarritic.
Uztaitz.	Hiri ipharbi zabal, cadera gosiac,
	Baitire naski lehoni ezin itchikiac.
Hazparren	Hire hartac marrumaz zoriia iritzian,
	Nere haurrac berthutez ezti harrabotsian.
Uztaitz	Ezbadute ghizonec harrabots eghiten
	Ezdakigu mihiac zertaco dituzten.

Eta beldurez sua eghonez hil zadin,

Epherekin hirian nindabilan ariñ.

Mauzilaria

airea: goizian goiz jekita..

Mazparren Beharriac chocatuz yende izitzeco!
Bola gorriraziz Ahalke uztеco!

Uztaitz Baren zorthia lurretic ezin altchatuzena,
Libertia ichili bethi izatecona.

M. Arnoz paparua gori, Uztaitar airosa
Uste du izan handi ~~[illegible]~~ zikhoitzian solasa.

U. Delicatu ~~[illegible]~~ eghinez huri beharritan,
Beldur hadi aghertzia gure bilkhuetan.

M. Sentimenduric deusian, badu ikusteco,
Ahopaldi ~~[illegible]~~ ascori beharri gortzeco.

U. Hua bada egoterat mihia bihurtuz,
Arña bilhatzerat mintzatzian beldurtuz!

M. Ezdu gaizki mintzatzia, arnegiac utziz;
Lazgarri orduan yaitzia blasfemioac entzuiz.

U. Gaichtakeriaz baino costumaz hobeki
Zaicu mintzairi hori noizbait izetchiki.

M. Costuma tzarren leghiac nihor ez garbitzen;
Aitzitic gaichkiaren hedoia berratzen.

U. Beldurrian higaturic ditugun biziac
Ezgaitu mituchekin aghertu nahiac.

U. Hobe dac debruekin aularki bizitzia
Ezen ez Sainduekin eztiki ibiltzia!

Uztaitz. Badiaque yaun asco, yakinsunderenac,
Ithie bezin unghi orduan nahico dutenac.

Mazparren. Chapeletan maizenic buruic flacuenac,
Eleke baitarraizcote bihotz galduenac.

U. Eskaldun odoletic duteino zainetan,
Ez urrical hetaric nihongo bidetan.

M. Eskaldunen izena dute basaztatzen
Paristarren ariac dituztenian hartzen.

U. Ezda behar gorritu bide ibru uztian,
Menditaco ghezurren oinetan emaitian.

M. Crimetan handiena Zeruaz gorritzia,
Haren manamenduen ahalkez zapatzia.

U. Ezda eder bizitzia Yaunac Elizetan;
Ikusi da herrautsa hekin belhaunetan.

M. Oboleraino crimac direnian eraghin,
Ederrago aghertzia osoki libertin!

U. Ezdu behar nahati Yaunac popoluan,
Aphaltzen da, ezbadu chapeta buruan.

M. Ezbada seghitzecotz aphalac unghian,
Ez luzke ere behar aitzindu gaizkian.

U. ~~Ezeztatzi~~ Sinestе ezeztatzia zaiote ghertatu,
Lagunen trufa menian ez nahiz aghertu.

Eta belduraz sua eghorez hil zadin,
Epherekin biziaan nindabilan ariñ.

Mauritaria

airea: goizian goiz jekieta..

Mazparren — Aurdin gorriaz marca trufa beldur dena,
Unghiaz, ez gaizkiaz, ahalcatzen dena!

Uztaritz. — Jguakin hedsian balinbada sartzen
Gutiago sezhidan othe du arghitzen?

M. — Gherlan da Soldadua zer den ezagutzen,
Otsa edo traidoria handa seinalatzen.

U. — Ez du ene hauzretan sinheste gaberic,
Gutiac dabiltzanac ez acholaturic.

M. — Hekin erlijionia ezbada sagarria,
Nore, noiz nihoiz froga dela Ghiristinua?

U. — Gaizkiric ezdutela nihori eghiten
Aho guziec dute goraki erraten.

M. — Sobra gaizki da gazten etchetic airatzia,
Hekin tore edaten bethicotz famtzia.

U. — Sinhestia baditeke ascotan erroriz;
Ez da nihor eghinic aingheru haraghiz.

M. — Bai, bai ghizonac dire errechki erortzen;
Bainan debrüec bethi gaizkia bilhatzen.

U: — Guti luke gu artian Leoren hiltzeco;
Bizia gatic, hainitz haren seghitzeco.

M. — Jincoac daizcala bada biziraz halacuac,
Haiza chori burüac menditaco heguac!

Uztaritz — Parisen, American, Ghiristino onac
Uztarizeco gaurietan nahi yakinenac.

Mazparren — Nor nahiz Mazparrenec guti inbidia,
Bere hauzrea emanez berthuten gaindia.

U. — Ez dire hec bakharrac, fedearen bandera
ohoratzen dutenac, bentzutuz natura.

M. — Nere haur guziekin nabila elizan,
Maudi ez Elizetan gogor bat ez izan.

U. — Nere nahia luke unghia seghitzia;
Gaztelu ala chapel guziün salbatzia.

M. — Ezperitu zuzenen seinale segura,
Barneco sinhestiaren aghertzia campora.

U. — Ez gaitue, aitzac, ydolo, espirituz duenian;
Babigue hie bezenbat aghertzeco gainian.

M. — Bai nahiz ghehiago, chzimau pulumpatuz,
Megan direnac gora bornüac zapatuz.

U. — Ene Haurrac nor nahi unghi atheratzen,
Erraz ohoragarri amari aghertzen.

M. — Ez baitu hemen beldur colpa moretia,
Milaz inkec deithuren haur onen gaindia.

U. — Zer diren yakitzeco, guti uzten etchea;
Ez da errech herrian ghizon ezagutzia.

Eta beldurz sua egorez hil zadin,
Epherekin biriian nindabilan ariñ.

Hauzitaria

airea : goizian goiz jeikita..

Hazparren. Etche ala campotan Hazparrendar haurrac
Altcha ezteztaken gora copeta ederrac.

Ustaritz. Ichura ezbalate hainberthe ilhuna,
Seinala lezaketen unghi Eskalduna.

H. Ichura nobleziac ezdic desbistatzen,
Aitzitic mendetarrac bethi gogoratzen.

U. Eskaldunen hazia eztuken hain osua;
Ganbiatuff ahal duc nonbaiten gozua.

H. Ezduc ez ariña, casco zilhatiia,
Bi colpe edaneta ezin ichilduia.

U. Bai ordian aleghera, arraia handiziki;
Artecha vispiritus, escuz bereziki,

H. Nihonere ezdigue odola ukhatu,
Bizitasun escasez laguntza galdetu.

U. Hantatzian da ghizona unghi ezagutzen,
Hazparrendarra lohi uckhesco ilkhitzen.

H. Lo eramanic natki zituzten egunac,
Gure Yaunec baituzte itzatic fortunac.

U. Ezditue guziac ez ogale diruian;
Zenbatec pedaziac ziriz inguruian!

H. Pu! Ganden bezinbat Ustaritzen behita
Unghituz Hazparreinen altchatu du goiti.

Ustaritz. Estecatua dela diruan handizki
Hazparrendar hazia eghia duc natki ?

H. Seghidan behar hute orai eracutsi
Zein obra onetan den hire haurra nausi.

U. Miraculu handia itsasuan butitzia
Haren erdian, demian iruten biritzia !

H. Zertaco hire haurrac ezdire butitzen
Ura Suilaz aldetic zaienian lerratzen ?

U. Mercatiiari esker daramac hauzia :
Yendiaren lehiatziac eghiten guzia.

H. Gauza handia bada, toutuec bilaraztia
Atzarriec itzuli diru duen yendia.

U. Arraiziaz besala tokiz unutzatzeco,
Gaina eztaikuc, segur, dela hiretaco.

H. Hazparrengo dadien ikusteco natki
Baitzaicu biltzen yendia mercatuz autarki.

U. Hire urgulu handiz iduri erreghia,
Kopetaren gainetic neurtzen duc yendia.

H. Nore dio Larruni batez urgulutsu dela
Buriia zeren duen hedoyen higuala ?

U. Hire haurric zozuenac, baita hire gaiec,
Altchatzen die buriia unutarda gordinic.

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin biriaz nindabilan ariñ.

Hauritaria

airia : goizian goiz jekita..

Dialogu...

Hazparren. Zer eta nolacua den bakhotcha orroitzen,
Herrimearen neurriz arima handitzen.

Uztaritz. Eginiazco handiac behardie aphaldu;
Chumiac nahi die bethi handia agertu.

H. Harriez zoupor bezala Hazparrene handi,
Ykusia due zerden inguruz aspaldi.

Uztaritz. Hire buruaz ungi hairela hartua,
Horra zerden eta hekien naski banatua.

H. Errotic ene haurra delaric zuzena,
Ezdue haize guziec hightitzen dutena.

U. Phut! Norbai eta nor ez, hic ere harcorrac;
Gherlaco egunetan contatu beharrac.

H. Nola hic, munduari itzul nahi bela,
Ebil gaitean, itsasuac untzia bezala.

U. Erran hezake casic, harroca iduri
Ihardukí duiala gaia guzieri.

H. Adar ibarrez haitzac direnian biluzten,
Eroriac direla nihoc ez erraten

U. Mikhez eta eztenaz laneco lehenac,
Zuei ezbeza galde lagun eskaldunac.

H. Nola zakhu ketaco ezbaita eghina,
Etzuke ~~etzuke~~ beraz hitan izan eskalduna.

Uztaritz. Menditarren odolac galtzen die yarreric;
Etzauku eskalduna larruec yosiric.

Hazparren Gonbidatzen haut behin Zelaico gaineral
Han ditudan lehoinen hurbil ikhusterat.

U. Halacoric ezdela Uztaritzen frogatzian
Emanarazirin naud hetaraco bidian.

H. Hainitz unhatu gabe, baitu ene haurrac
Ikhus detzakeianac; yotzen dauzku lurrac.

U. Haitzac edo arbolac baihaute gordetzen,
Guti haga ikusten Hurat berduratzen.

H. Hire oihan handiez baghine orroitu,
Monumentuz hititugun nahico berdindu!

U. Zein dire Monumentu ni ezditudanac,
Hazparrenen bakharric ikusten direnac?

H. Muthil eta nescatchen escolac urriric;
Kapera, ospitale, eghinac gostaric.

U. Gure escolac ditu Serorac egortzen;
Kapera caputchinec daucate beztitzen.

H. Sacrifiziac hemen ausarki eghiten;
Behar guziac arren behin suntsi diten

U. Ez muthil ez nescatchec, ikhastiaren gainian,
Ez hemen nauzi escat herrunca gorenian.

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin biziau nindabilan ariñ.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jeikita..

Hazparren. Gaitza eta Bettiri etcherat ethorkian,
Uztaritze hortan haurrac beldurtuac joan.

Uztaritz. Non nahi bezin ungi Uztaritzen beharrac
Baitu erotasunian laguntza zuhurrac.

H. Gure ohian yarria gorthe egiteco,
Har dezakec ieçua gure ezkineko.

U. Noiz nahi hi bezenbat ene Destritua
Handia ingurutan nuendez aiphatua.

H. Hiri ghizon handiec Frantzia ghidatzian
Odolezco denboran Sinestiac ethorkian?

U. Ministro, Senadoriac, Uztaritzec izatu;
Hiri haurrec hekiei buruïa plegatu.

H. Ordüan ene haurrec odola ichuri,
Ez uzteco lagunic gaizki zuazineri.

U. Ene haurrec Parisen, agheri liburuz,
Omen handia bildu bere izpirituz.

H. Zahartuz kaperan ichildua dena
Handiago ucela dut buruan emana.

U. Iguzkia hedoiac nola du ilhuntzen,
Hala izpiritüac arghia hedatzen.

H. Bada asco, herrian guti ezagunac,
Omen handitan urrun higatzen direnac.

Uztaritz. Gauza handia zauc non iracuts deman
Deusere ez hedatzea beghitaco izenian.

Hazparren. Thalio lic nihekin erdetsia ghizonaz,
Amaz Paristarrekin orroitzen ezdenaz!

U. Erragu bada nola behar den ghizona,
Hire ustez aghertu, bethzeco denena.

H. Parisen bethi bizen, Pariscotz mintzatuz;
Ez gogoz ez obretan herriaz orroitzuz!

U. Condez kanpo, Azantzaz nahi nauz mintzatu,
Halaco Hazparrenen zenbat da aghertu?

H. Leghe, banca, Clinikec aski ohoratuz,
Izpiritu hutsetan eznago espantuz.

U. Bi lerroren uzteco hiri fagoretan,
Zein haur du hautatuen hiri guzietan?

H. Aski mintzatu dena, horra Bordachury;
Yakinaguec bezote oinan buru horri.

U. Garat deitzen den condia Uztaritzec emaiten;
Nore düen du gobelduren hiri galdeghiten?

H. Laldiac herriari frankezac erosi,
Bertze yaunac direnian ~~esclabuen~~ tiraneri yoki.

" " " " " " "

" " " " " " "

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biriam nindabilan arin.

Hauzitaria

airia: goizian goiz jekiten..

Hazparren

Eskaldun herrietan erreckki dehena,
Hazparren cantatzeco molde luma ona.
Mazterrac ditu zabal, ederrac sorrotan;
Hala nola yoriac bihi gaindutan.

Laborarien etchiac, hisüac churitur,
Arrun dire hedatzen, beghiac choratur;
Lau cantoinekin morgan buries egoitzac
Plazan ditu aghertzen botoseren hatzac.

Bihotzez dohatüa haren neürrian
Herri guti ahalda iguzki azpian,
Sei mila arimekin, cacha bethi hutsa,
Zaurien sendatzeco nihoiz ezda lotsa.

Muthil ala nescatchen escolasaindüac,
Oghiric ezdutenen bizitze lekhüac,
Han ditu ezagutzac bihotzez cantatzen,
Obra onen sariac Jincuari galdetzen.

Populu dohatsüa, unghi dakiena,
Arimari emanez bide segurena,
Bere sobrin hedatzen beharren gainerat,
Laughilen bethi biltzen irabaz biderat.

Izpiritu segura seinale dutela,
Hango yaunec ezdute, bertzetan bezala,
Aitec ütri sinestia oinetan emaiten;
Aitzitic uarda dute erghelez eghiten.

Zenbatenaz ghizona baita agheriän,
Hanbatenaz behar da ezagun unghian;
Erorienaren crima, ikusia hetan,
Escandaloren crimaz ezberratzecotan.

Ezda gorritzen yaunic, nahiz chapeletan,
Laguntzen bada norbait behar orduetan:
Zertaco bada gorri arima arthatzian,
Gaizkiaren basatic zuhurki garbitzian?

Arinkeriac utriz Hazparrenec bertzei,
Permutasun galdetzen bethi bere haurrei;
Dantatzeco ere du ez ikusiz arin
Edo partaler, gaizki zenbait demian eghin.

Eskaldunentzat sobra murghetan sarthüac,
Etchetaco aidiac sobra beratüac,
Pariseco plazatarrac ez litezke gaizki:
Antansparac batere ezduazkigu unghi.

[illegible]
Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biriaz nindabilan arin.

Hauritaria

airia: goizian goiz jekita..

Ikusten diri asco galdu ditutenac
Eskaldun frankezekin itchura arinac;
Ghizener haupatuac; itzala churitzean,
Colore, zani, indarrez escasac ibiltzean.

Menditarrac ethorkiz direla atrantziz,
Ebiltaco arropac gorphutzetan yauntziz,
Aiten gaini duteena primarez beiratu;
Arimen urria, guti balio ez baitu.

Eskaldun herrietan yendia ohoratzen,
Hazparrengo mercatuz direnian minitzatzen;
Handi ala ttipiec badute non yautsi,
Zerbeit yani tratua nahi denian hasi.

Sal, erospen handiac han bethi eghiten;
Nihoiz harat yandenac urriki izaten;
Badabila diruä herritatzen yendia,
Bere gauzen saltzerat bilatzazir gabia.

Bihi, ile, arropa, ardi, aziendo,
Edozein mercatutan bethi gaindiz bada.
Eskaldunentzat traba, ezaipha zapatac
Zeinen eghiletaric baitire zapartac.

Herrico gauzetaric kanpocoeri saldus,
Arrotzenac beriekin zuhurki trucatuz,
Luze dutenian lana arthoski seghitu,
Han berian Americac hanitzec kausitu.

Kanpoz autarki nauti Laphurdi guzian,
Laborantza ederra sartzen da bitian.
Yan onaz hazcartiac, goldeco ghizonac
Gai litezke African hiltzeco Lekoinac.

Igandetaco zanguac direnian yauntziac,
Zapatac urrun utziz dire gorriac;
Marregac berotzen du Northeco negüa,
Hoztu gabe hargatic Eskaldun larrüa.

Besarcatu bidetan agheriz ferminac,
Ohore handia bizi dire estatüac;
Zaharren etchiac semec mai asko altchatzen,
Carrica inguruña herritan ezartzen.

Ethorkia nordic den etchetan agheri;
~~Ikhikitzen~~ noblki aiten izenari;
Semen Eliziona, aitzinecuen yaunac,
Aghertzen etche zahar chutic uzten denian.

Zaurian nere galde [?]
Eta Belduraz sua egonez hil zadin,
Ephorekin biñian nindabilan arin.

Hauritaria

airea: goizian goiz jekieta..

Hazparrenen, aspaldi ezaguti etcheac

Adar berrietaric izaten ohoriac;

Zurratzaleac ezdire hautan escasturen,

Arbola zaharretan izatu bazeren.

Estatüac beharco intuzke currita,

Nahi banitu hemen tresorac aghertu;

Comerziotic haiz uhi arte goldia

Antziñetari da Hazparrengo yendia.

Gathascac fazegatuz, bakezco ghiroñac

Jharraraszten gosez tribunalen oinac;

Sesituz nolacua den ingki justisia;

Ohointzatic buratzen Abocateria.

Izpirituz berala arraiziaz maitia,

Beira nola yendiari aghertzen dun bertzio;

Orroitu gabe casi diriia khentzeco,

Gobernüaren ditcha tirannen biltzeco.

Etsaü handienac herio ozarrac

Hausten bere bidetan Esculapesarrac;

Solat paradan nahiz pare guti duten,

Bertzela herriari osticua emaiten.

Contzientzia onez dohatu ghizonac,

Ontasun Derechteco leghiac eman Yaunac;

Aho guziec dute hekien omena

Bazterretan cantatzen, nola dohain ona.

Americac ekharriz untziëtan gaindiz,

Bizi da Yndiarrac guziekin hiriz;

Herriaren hegalac edertuz gortaric,

Gose zutena franco bauetu hazeric.

Laborari handia, baitzen aberatsa,

Bihotzez ederrena hartzen dago hatsa;

Jracatsi du athi deric düenari

Lurretic sorraraaten beharren yanari.

Orroit bethi, Elizan gathasca ibiliz,

Bertzenetan bezenbat beretic ichuriz,

Hanbat nekhatu denaz biziaren goizian;

Makhurtu bada ere ez ahantz othoitzian!

Badakit aingheru bat guti mintzo dena,

Herrico ona non den bilha dabilana,

Eztiki Yeinconarekin arimac baketuz;

Nola probidentziac, inghia hedatuz.

Eta beldurez sua ghorez hil zadin,

Epherekin biziian nindabilan ariñ.

Haurtaria

airea: goizian goiz jekita..

Ezgare mintzaturen, bere botikekin,
Etche bizi direnez, ~~[illegible]~~ marekin;
Sainduki laborari trominan otzanaz,
Zeren den ghehiena lurren ontasunaz.

Nola haurrec ama bat, besarcan lothüa
Guziec dute maite herri dohatsüa;
Bananca mintzatzeco fama on dutenez,
Behar mike cantatu sei mila egunez.

Uztaitz

Denbora abantzgarri Baionaco bidian
Uztaitze da hedatzen Nibaren ~~ezkerrian~~;
Urrundic gaziz arrai Sorruen berdurekin,
Urgaletan hurbildu bere haur sendoekin.

Ytzuli guthiekin bizi zaio yendia;
Hemen lurrari yoca, han zapataz bidia,
Lehenac doritaric hainitz ghehiago,
Natuz den bertzetaric izan gutiago.

Bere bizcar zabalian agheri indarra,
Bizarduna, urrunduz etchetic beharra,
Bestetan maiz aski da paradaz hedatzen,
~~[illegible]~~ Indarren desafiuan urrun seinalatzen.

Ezdute ghehienec, gastatzian bizia,
Bisaietan hedatzen Eskaldun hirria;
Zorbaitere dorphiago dute iracusten,
Ezdi gakhoz bihotza ~~bethi ciaco~~ datela ematen.

Graziaz dute hori eghiten yendiari,
Aski gordiki ere solasa galdiari;
Hazcar eta ~~[illegible]~~, lanari yarrekiz,
Bizi dire aisian, erregiren oghiz.

Aphatiüa bethitic pilota yocotan,
On dire aghertzeco edozein plazetan;
Gati ere diote, borthitz ostatüan,
Buru eghinen, basua dutenian escüan.

Bi miletan dituzke yendia berotzeco;
Ezzaio escasturen egurra neguco;
Ur eta haitzez dena inguruan gaineli,
Uztaitz nonbait heldu den nor nahic badaki.

Bertze asco bezala ezda aberria,
Bederen ezdüenian, Abantzez herria,
Biaia zenbait luze eghiten urrunian;
Adüan miratzen da zer zain düen barnian.

Eta beldurez sua ghorez hil zadin,
Ephorekin biriam nindabilan arin.

Hauritaria

airea: goizian goiz jeikita..

Dohatüa casperas, gosta dena losa,
Urgulutan Elizaz, baita bahosa,
Agher detzake etche berritan eghinac,
Leiho ferdekin putit, ~~ez~~ lan urez derinac.
Damurie ~~edoike~~ erdian gada, bulharrez hazcarra,
~~Gutiña liburüci~~ Emana liburüci Uztaeztarren haurra!
Aseo litekeke hetan ghizon handi eghin,
Erreechtasuna balu seghitzen lanekin.
Ohoratzen da bethi, Garaten ondotic,
Parisen düen unnaz bere odoletic;
Ezbada Aphezpicu, ezda luzatuco;
Ettaio hartaracotz gaia escastuco.
Americatic deiuz aberats ethortzian
Bazuten Yndiarrac faltsiia bihotzian;
Yzpiritu laburrac hertsi tu hegalac;
Obrac ere izariz non nahi higualac.
Baditeke hargatic, berthuten saritan,
Jincoac ere ditüen lagundu bidetan:
Dena den yudizioz, nola Yzpirituz,
Ybil ditezke aise burüa altchatuz.

Herrico amodioz bihotzac harthuac,
Urrundanic dituzte itzuli pausuac;
Horra, horra Eskaldun odola dutenac,
Urruneco beghiec galdu eztiltzitenac.
Hertze hori herriaz nola den trufatzen!
Nola dion bitzina hortzetaric khentzen!
Ezti, maitagarria, ditüen hitzetan,
Aiphatüa da hanitz gaitzen sendatzetan.
Hanitz etche situzke cautaz aiphatzen
Beldur ezbanitz sobra zenbeiten minzzin:
Elkarrekin direnian Guziac aichkide,
Urruntzian asihica bethi hari dire.
Ereghiaren gorthetan Garat ezaguna,
Ez beza nihoiz ahantz dela Eskalduna;
Itzultzen baitu unghi Jincoaren dohainac,
Aghitzen Uztaritarrei egun ederrenac.
Doblezca aiphatüac, anaia yakinac,
Ez asikizta, othoi, unghien pikainac;
Beztuz nahi bezenbat gaizki dabilana,
Arrolaturic ere Lagun chule ona.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan ari.

Mauritaria

airea: goizian goiz jeikita..

Dialogue historique entre ...

~~Maitzezcoa~~ herria guti ohoratzen,
Ondoren ondu du hari beharra laguntzen,
Plazer da ontasuna holacoei ikustia,
Eghiten dutelacotz Zeruaren ohoria.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biriran nindabilan arin.

Mauzitaria

airea : goizian goiz jekieta..

Dialogue historique entre Ascain & Urrugne

Urrugne.

Herriric ezda naski Laphurdi guzian
Urriña bezin pulit aghertzen beghian.

Ascain

Uste nuke oraino izan pulitago,
Denborac lagunduric ethuriz banindago.

U.

Zer du Ascainec bada nihon aghertzeco,
Urrinarekin batian buru altchatzeco ?

A.

Urrinac dituenac eman betza kanpuan,
Ascain ezda ahalke aghertzeco lerruan.

U. Ene barter ederrac, bihir kargatuac,
Ikusi othe ditue udaz bertituac ?

A. Hire barter ikustia ezdiat bilhatu,
Ene landetan bethi aski diat kausitu.

U. Hire urgulu zoruaz nagoc naridatua,
Zakhur chume bezala niri ondartua.

a Ezhadi ezhasarre, arrozoinian denic
Ezduc aghertu behar bisaia gorririk.

U. Ago beraz ichilic ; hi bezalakoekin
Laster eman ninduke buruco minekin.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biziar nindabilan arin.

Hauzilaria

airea: goizian goiz jekicta..

a. Hic nahi huke eghin arramac bezala,
Uliac utzi eta vietsi chahala.

u. Ezduc aitu erraten, Sara Parisekin
Neurtu nahi zela pia zenbeitekin ?

a. Ezdic ez Ascaindarrac eghiten kasuric
Gauza ezbalinbada nihon itchuraric.

u. Ezdic bada haintzic hire morga tzarrac,
Ene urtarriekin miratziar adarrac.

a. Bazakiat adarrez nausi hintekela,
Hire laborarien sala handi dela.

u. Hitaz doblia bederen digue hedadura,
Zubernatic hasiric Olheta behera.

a. Hire zabaltasunac deus ezdic frogatzen
Arropa handietan non ezden putitzen.

u. Arropa behar ditee ghizon handiekin
Araberan eghinac hekin bizkarrekin.

a. Beraz chumiac bazurkee bere heinekotan
Handiac bezin unghi yauntziac gattzetan.

u. Pausutic Baionarat karrosac zabiltza,
Urriñaco bidetic, etchian utziz fitsac.

a. Batee düen gherricuac, ederki emana,
Othe da nihoizere eghiten ghizona ?

u. Naski erranen duc hic, bidiac ezdirela
Deusere herriëtan; gabia hobe dela ?

a. Erra nahi dukana; bidia ezduc herri,
Bertzenaz hi bezanbat lukee Basusarry.

u. Bide eder, hori bat, herriän hedatzian,
Ezda lepho hausteric kanpo atheratzian.

a. Bide onac badire asko herriëtan
Ezguti itsusiac bere errekatan.

u. Kontu eman behar dud Urriñar baratziac
Gorde othe detzaken Lutchuco arantziac.

a. Gure herri guzia Lorez duc eghina,
Usaina datelaric inguruen dina.

u. Ikusiren da sarri erraten dutela
Harrubietan ere Ascain nausi dela

a. Erran behazric berac ezdic ez izanen;
Baionaco zubia lekhuco emanen.

u. Urriñac, yoz mendiac, itsaso hegala,
Bichta heda dezake norat nahi dela.

a. Sokhorrico patarra gordetzen daue ura,
Mendiec bertzalderat khentzen hedadura.

u. Bederen hic bezanbat ikusten ahaldic
Hire zilho ttypiac bornüan hurbiltic.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

A. Larrunat hitzan gabe itsasua agheri,
Zortzi lekhuetan urrun Bichta dic igheri.

U. Ene etche ederrac ikuskiu hedatzen
Haran luze, freskuetan, Banazca aghertzen.

A. Ascainen da Zelhaia, nihon pare gabia;
Betan diteke ikus haren zola luzia.

U. Arbolaz nausi gaituc mendien ointetan,
Herri ohoragarri oraico mendetan.

A. Egurrie aski baduc Ascaingo herrian,
Ur errechtasunekin saltzeco hirian.

U. Donibanec saskica egorriz arraina
Noiz nahi dic freskoki asetzen Urriña.

A. Amorroinez nausiac, nahiz Donibanen,
Ezdiagu bertzenic galdetzen Ascainen.

U. Gaztelüac nun diren Ascaingo hirian
Bilha ibili gaituc berinac beghian.

A. Ethor bedi Larralde Ascaingo etcherat;
Laster eman lezake hura gazteluurat.

U. Zuen etche beltz hoiec itzi lezakete;
Ahalkaturic, othoi, ichilic zaozte.

A. Etche beltzen churitzia ezda gauza gaitza;
Errekan bizitzia da distagai bihotza.

Maurilaria

airea: goizian goiz jekicta..

U. Zure plaza bederen aski agheri da;
haren duricoric Ascainen othe da?

A. Etche churi, pulitac, Urriñaco plazan;
Bainan pilotaric ezkas non utz hatzac.

U. Urriñarrac badiken pilota tokia,
Obratzen balu bekhin bere gutizia.

A. Ezkabac eman eta guziac aberats,
Nor nahic harrezakec errechki bola bats.

U. Aiphatüa izan duc Urriña mendetan,
Baiona urthubiac salba egunetan.

A. Ascaindarrac Chinarat heda zicun fedia,
Uhalde ghehiago zerbitzatu yendia.

U. Aitan zerbitzu handiz eghina Bizcondia,
Urthubian plemiüac ~~[illegible]~~ nobletan dic ~~[illegible]~~ hartia.

A. Clementec, handiago, erreghen gorthetan,
Utzi dic eghiari Aisia mendetan.

U. Donibaneric etzen mundüan izanen
Laguntza gabetaric gure Urriñarren.

A. Berjesec Laphurditic kasatuz etsaiac
Asko aldiz salbatu zitüen anaiac.

U. Sorghin guzien biltzar izan haiz denboran;
Hic, Ascaindar handia, emac hori zaypan.

A. Denboraco sorghinac zitucan nausiac;
Laphurdico yakinac Ascainen guziac.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

u. Jende enganatzaile, ahalkagarriac,
Hainitz aldiz deghiac franses yustiziac.
a. Josindo eskolaz zeren zen nausitu,
Aphezpicu izatian Sorghina zen deithu.
u. Ascaindic izan dire aphezac Sorghinac,
yrakurtzia aski da liburu Lancrena.
a Churiq yakintsunac arghitzian Laphurdi,
Ascaindarra da, nihor espanta eztedi.
u. Herritan azkena, izenac diona,
Ezkila herdoilekin Ascainen omena
a. Bordelerat Churio gan zenian nausitzat,
Zeren zen yakinena, beira zen Sorghintzat.
u. Urriñac ere badic non agher Autora,
Bere eta Bertzentzat Doblez errotora.
a. Clementec Elizetan Bortchatzian nigarra,
Erraten zen, bz harri: baita Ascaindarra.
u. Erromesiac zauzkac Ascainen Baretac
Yduri dutelaric Northeco etxankac.
a. Hiru aldiz gherletan Ascain erre dute;
Altchatzeco laguntza eskatu ezdute.
u. Bertzec bezala naski eghindue hic ere;
ithsurrico urari ihez eghin gabe.
a. Jende handien urriac bithzian urriñarrac,
Bazen ere etzuten aitzen Ascaindarrac.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekicta..

a. Urriña, orod adi, herri pulitada,
Aukas ere Laphurdin lehena ezbada.
Hazcar ontasunetan, aberats bihitan,
Nihoren yelos ezda bizi tokietan.
Artsaldiac oihanetan ausarki non nahi,
Ydi ghizenac etchian biziaren bahi.
Etche churi, garbiac, urrun hedatüac
Beghieri daozi hiriz zabaldüac.
Mendichkec laburtüa, unghi ikusia,
Beghi jasiatzeco aski da herria.
Iguzki elerretan dautzan dabiltz etchiac,
Yduri dutelaric Saltoz ezin asiac.
Jendia bizhila baino hobeki ososena,
Nihore ezdu erranen ditekela gaichtua.
Ghizon guziac arrunt, zuzenac baitire,
Jainco leghia deghitur bizi behar dire.
Guti da han arinic, osteen idurico,
Jende berriec, nola haiziac ibiltzeco.
Hartacotz ezda naski nescatcha gaztetan
Behar gorde ahalkez eroriz hutsetan.
Populuaren nonbria hiru milaz goiti,
Unghi bizi ţenale, berratuz dua bethi.
Hendaia Pausurekin mendebal aldeti,
Ziburu Ascainekin iguzki sortzeti;

Eta beldurez sua ghorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Mauritaria

airea: goizian goiz jekita..

Urrinaren inugarri frauziacuac dire,
Ezdut condatzen Northia, zeina baita hare.
Heguan sendo yarriac, Bera, Binata,
Mendizco zedarriac, bethiartz badita.
Urthubia, Urrina, lusimen izenac,
Bat bertziaren ondotic unghi dohazinac;
Erran nahi dukete Ur eghin herria
Deskarga bide zela, deghi urthubia.
Eskal herri hainitzec badituzte etchiac,
Dituzketen ixenen denboraz emailiac.
Urthubia, Urrina, baduaz elkharrekin;
Nola Ascubia, Ascain, Aria berekin.
Ascain baita Harzain baterat dohazi;
Harzainbidia Ascubian behar du erasi.
Hara, Urrina, hitaz ditekena erran;
Orai imitu ghisan, inolez denboran.
Itchura eman bezin gustosa dua yendia;
Ikusiaren bortcha haren lista habia.

Urrugne.

Eghiaz mintzatu haiz oraico aldian,
Izami ere bethi eztena mihian.
Eghia erratico, Ascain zorrotza da;
Jeloscorren aithorra sinhetsi behar da.

Harrietarainocoan, han denac bizian,
Lehen lehenac dire hango mintzariac.
Herri guzia zelhai, dalabat iduri,
Bethetan aghertzen da hurbiltzian yendiari.
Kisulabe zenbeitez balire churitzen,
Ikus litezke etchiac beghian choratzen.
Non nahi yostetaco plazac fortzen dire,
Luze pasaiatzeco lekhuac badire.
Oinac garbituz dago Nibela garbian;
Berefahetsac berritz, ur sorthuz mendian.
Mila arbolaz mendi zanguac brodatuac,
Lili, sorro, berduraz, landac gaindituac;
Bizia zen den maitia handa ezagutzen,
Kondaturic egunac osoki presatzen.
Ezduenac ikusi Ascainen itchura,
Nola du pisaturen haren errenkura?
Hiru gherlaz seghidan beraz chahutua,
Gheroz zauri gordetzen eman du Kontua.
Haren haur atzarriac ezdute balkhatu;
Karrica erriac berriz dituzte altchatu.
Bainan erromesiaz izitu zen yendia;
Ezdu nahi yastatu haim on zuen airia.
Uretan pare gabe, ontzeco atuaren;
Nausi dokitzeco ez gose barinaren.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin biziam nindabilan ariñ.

Mauzitaria

airea : goizian goiz jekita..

Lehenago bertzetan ur onic etzenian,
Baziren aiphatiiac Ascaingo oihanian.
Garbitu dire bada gherlec utzi hautsac;
Eriac, Morzelairat abia urratsac.
Denbora beharretan utziac itsuski,
Burdina duten urac handire ausarki.
Lehen, hekin omena, nihon zen ~~handiena~~ gozoena,
Aski zen highitzeco mundu urrunena.
Aire garbiena da gaitzen urruntzeco;
Eztia ere franco bulhar hazkartzeco.
Dosiondo Ascubian zenian aphezpicu,
Darabisu bezala Ascain zen bilhatu.

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin biriaz nindabilan ariñ.

Hauritaria

airea: goizian goiz jeikita..

Laboraria.

« Laboraria bego guzien nauti;
Eta hartaz eguiten alfer gatsaki,
Yende natsaki.
Guehienac lehozke lanen iheti,
Eskalitz heki
Laboraria lanbun Jende chuti.

« Hiritarrac dituzke antze handiac,
Izpiritucan ere tchain nausiac,
Hurbil hirriac;
Bainan hiritar hazten laborariac,
Jaurthuz erriac,
Hildu arte hilbotan ikhin eguzie.

« Emaguen uehe dela bera bicitzen
Hirian dituela picainac saltzen,
Nihoiz yastatzen;
Haren icerdiz dire bortz baliatzen,
Yaunac guicentzen,
Erdioten eskorrie arren ekhartzen.

« Agur eguiten yakin hirico yaunac,
Edaten ere arno diren onenac,
Aiher dohainac.
Meha eguin lezake haren ezpainac,
Bethi michkinac,
Galtzean eguinbide laborantzenac.

« Hanitzurrie egin ibil, bero eguzki,
Deus lanic has orduco, errainac uki,
Gogortuz uzki,
Haciaren etchatzen ez yakin choilki,
Pasaio aski,
Eguin lukete leher bil gabe yaki.

Erbaldunac

« Bidachun, Akhamarre, Ahurti betan,
Elkhar iduritsuac dire orotan,
~~[illegible]~~ Guziz Saindutan.
Bere aria dute protestantetan,
Legue aisetan,
Itho bale Eskaldun dagona hetan!

« Hoitaric Carnavalat dena hedatzen
Othirala famidua ezdu uehatzen,
Charidun churpatzen,
~~[illegible]~~ Citzitic Cutute etze guicentzen,
Nihor beldurtzen
Legue ditazketela ha betarcatzen.

« Sinhestea Badute Cathaiatzeco,
Lehen Communione bat eguiteco,
Yeen hartzeco,
Guiristino direla adiraztzeco,
Ez Yudu moco,
Hiltzean ~~[illegible]~~ dire choilki bekatuco!

« Hango yende chehea behar ikhuli,
~~[illegible]~~ Ez baitetake paski hanitz ethuki,
Yarriz iheti,
Hilco bizarrekin Cocotsa Sali,
Eikhina nauti,
Galtza celhotic yari buztan gahaki.

« Soka Bezin lodia athorra hari,
Bizcarrean emana ezdela churi,
Boicean hori;
Haren aldean ceder hasi belhari;
Beira gauzeri;
Zer dohaco hobeki Cascoinkiari?

Nihitseric lastarrac ez estaltzeco,
Ceztu belhar merkea curchoin barneco,
Bardi lastozco,
Ohe albare oro trapu tzarrezco,
Eikhin khoroco,
Zorra cascoin herritan ze den gauzeco!

...

Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Haurilaria

airea: goizian goiz jekita..

" Egonen ere urthe hekin ordiaux,
Emazte ez ikusten khilo guerrian,
Bici guziou;
Nahiz Lukharra Duten Sarra gorrian,
Nega bician,
Horra zer aude diren Cascoin herrian!
" Emaztea nolaco, Senhar halaco,
Alferric handiena lan orotaco,
Ona trypaco,
Mardin bere barnea guctan hustaco,
Ongarri gueco,
Adiragiz ausarki ~~[illegible]~~ Sorina mundasco.
" Haugo sukhal baztarrac ikusteecoac,
Laratzac batere ez, ethas hausecoac,
Alorki jenboac,
Hiru edo lau harri Kintalecoac,
Haugo Sokhoac
Estimatzeco gueroz garbitzecoac.
" Etchean Sarthu eta haugo gracia!
Auga eta Lacreca solas guzia,
Oi zer bicia!
Aurasoa chikitic erakutsia,
Filosofia,
Guti Caitakite Ave Maria!
" Falaian ikus beza Cascoin herria
Nahi duenac yakin zerden zorria,
Catta napuia!
Behatzez ukieta guelbi guelbia,
Fallo zuria,
Amarra atho dauen animalia.
" Emaztean bauderic, athe orotan,
Miratzen zer dabilan Zakhar burutan,
Atseguinetan,
Ya hero bakhotcha itzul alditan,
Behatz kirisketan,
Urinkia aguer lodi erretan.

Quibeletic Adola.

airea: Lehengo maiorazcoac...

Muthurgorri berotuce,
Ai aica hari delaric,
Galtzac maiz bekhituric,
Laboraria, chizta merkeric,
Lanez gora trufaturic,
Ur fresco z bats betheric,
Bici da muni gabetaric,
Ez da odol iursutaric.
Hare ere bun Centzurra
Juskeo ez huzeurra,
Yugura haguin ederra;
Herrican ere ~~Saiburra~~ jauna,
Usnatuz Salsan oilharra,
Arthez gaphaindu bcharra,
Azucrea burra burra,
Ahautzaraz gai zailbura.
Orbean ikusiz Sarri,
Unqui yalea lazgarri,
Ez unqui chuti, ez yarri;
Esherra dio Jainco yaunari,
Sorraraziz laborari,
Artho duela yanari,
Gafrea cherra ahauz lari,
Zerden egorztea gaugari!

Laberantza.

Handi ~~[illegible]~~ eta gaitza da zan cadama naatien,
Baiman, Jaincoa laguin, guti nau ecitzin,
Khereatzeco noizbait laborari yauna,
Geibelean aspaldi Sobera Dagona
Badakigu odela ericsten urrea,
Behar dela yateco ibili goldea,
~~[illegible]~~ Ezdute ingamnac asmatzen elatak;
~~Gelde natar, handizunc ichiltzen ez pataq~~ Goldeac errechki du ichitzen
Ogui gabe biciac guti balice,
Hortic laborantza da guc en jaincoe;
Ezliteke lurrean behar erreguerie,
Laborariz gorago, hartzeco tidene;
Nausi dire biece gauza lehenean,
Hala nola borua geralusenean
~~Laborantzac~~ Laneco eguin zuen Jaincoac guizona,
Nola aire garbico chori hegalduna;
Abramen semec zuzten lurrac erabiltzen;
Abelec arthaleac cituen beiratzen;
Jacute eta Josep hor dire lekhuco,
Dui lance elzutela nehon gorritzeco.
Ogui yotzetic zuen aingueruac deithu
Gedeon, behar cela Madian hendatu;
Erreguetu cen Saül golde Zabilcala,
Dabid ere mendian artzain Zabilala.
Moysec ere gora zaucan laborantza,
Hartarat ~~[illegible]~~ plezatzean harmetaco lantza.
Lurreco lanen gatic da Mens aiphatzen,
Dau mila urte gora zuena arguitzen:
Nolatic eguin zuen laborari handi
Digari Serraracii yanaria loti.
Athuri berari zor Cecrepec icena,
Mendec errepicatu omen garbiena;
Otzen arietz Homere egueco lanetan,
Erakusten du aski ~~[illegible]~~ Cantet ederretan,
Romuloc lur gucia cituen emaiten,
Soldaduec bi golde bethe baceituzten.
Guertano gora Numac eman laborari,
Gutiago Erremac du zer ez patan.
Nola da merkeroa harrian lotzen
Eta dire batean harreco aguertzen,
Ura, hauc, patenkeo, aen higuiticeo,
Hala du lurrac uringuiten hazcortzeco.
Ezdituzte antzeac lur lance chumetzen,
Bururic hautuenac han ikusi Sortzen:
Serrano, bai Curio, guizon handi ciren,
Bada bi izain becic Merkiz elziren.
Cincinnatus, hainbertze dutenac geratzen,
Berac zuen airea landetan ibiltzen;
Herraulsez estatia hari cen lanean,
Hirico biltzarrerat deithu zutenean;
Aldatu cen lehenic hirrat yeaitzeo,
Handic lekhora bertze biurac hartzeco.
Hamabertz egun gabe, aiphamen handitan,
Hondaturic etsaiac besta cantatzetan,
Golderat itzuli cen hainitz handiago
Ecen ez izen balitz nausi guchiago.
Harmaden buruan cen Regulus handia,
Galdetu zuenean, othoitzez, gracia,
Utz ceçaten etcherat, mulhila galduric,
Etzaizcen lurrac guelde Khartiz estalirie.
Bere gostuz Erremac artha cein landa,
Manaraciz aitzinat African harmada:
Heriac bethe zuen bere egunbide,
Baiman aitzindariac ibilkizun golde.
Nore cen Scipionez aditu mintzatzen?
Handiago guti da mendetan aguertzen:
Hec ere bada tese, lehenac ez patan,
Etzauzcaten Sobera golde ibiltzetan
Bacituen egunan Erremac indarrac,
~~[illegible]~~ Mende Ceten ~~[illegible]~~ iraun bildun aitarrac:
Galtzean laberantza, ~~[illegible]~~ galdu zuen indar,
Ezbertez ennumac guenkiegun yai!

Eta beldurez sua egorez hil zadin,
Epherekin birian nindabilan arin.

Nauritaria

airea: goizian goiz jekita..

Yausteco neguhai, ezuen indarric:
Nore eman izan cela lur nause bakharric?
Cartage laberari chertzi endean,
Yarri baitzen endicoz aseace lean.
Laster Erroma, besoz orainc guihien,
Agueritu cen guerlaco khalapuz gutien.

Erresumen galtza dugoldiac ikuri,
Athenac amor eman Lacedemonari,
Nahiz cen yakitateo ithurre nausia,
Lacedemon celacotz landetan hacia.

Lau mila urthe badu, laberantza Sinan
Erreguec laucatela lehembiceco lan.
Herrunea gorenecoz zuten saristatzen
Hobikienic lurra zuena ibiltzen;
Ematen ere bere esku goldeari,
Urratzapena bestec utzi eguinari:
Ilharguii berriaren hamatertzagarrena
Izaten zuten besta laberarrena;
Emperadoreac zuten golde abiatzen,
Yende osteac landaz lirola hedatzen.
Aitzinian lehenac zehacen endetic
Edo bili behar lur sarten gainetic.
Laberaria etzen gerthean nahaste,
Emperadorec lana akhabatu arte.
Hauc zuten golde utzen, Yaunari otheitzec
Serrarat ceran behi lerrucc chintzec.
Ercuon cen seguida hurbiltzen goldetic,
Iraulde eguiteco hegoat negutic.
Laberarec zuten lana akhabatzen,
Bozcario zutela orotan hedatzen.
Soldaduec bazuten, lanien arthatzeco,
Hain cimentasun handi, nola harmendaco,
Non nahi zuten ircc serrogurutzatzen,
Etzuen haci berac lur deneri etchatzen,
Bacituzten hertaco nihen den antzeac;
Iritzen cituzten lurrac, nola baratzeac;

Hek alki zuten bethi
pagatzeco lerda,
Ematea hacitan combeit lur lerrenda.

Urtharil erditsuan, yaunic handiena,
Lore eta lantekin seguitzen zutena,
Iguzkico athetic barchan landarat,
Arrapa derrenac delitan lurrerat,
Ondotic atsuela surezco guisenac,
Laberari handien etchiran eguinac.
Landetan ikusten zuen etzeco behi bat,
Handi lanhegoi besoc mugimaz bi cen bat,
Inguruan muthila, zango bat orthutsic,
Eta bertze zangoa eskas gabe dausic;
Etzietzan bekhaztzen papac behiari,
Eman arte arguia hamar bat umeri.

Muthilac, behia yoz, lan du erakusten,
Berac utziz ez dute deus onic eguiten;
Zango bat orthuts eta bertzea zapatan,
Lanerat yoan cela dio larrapatan;
Behi umec fario dute seinalatzen,
Emperadoreen esku direla hedatzen.

Hastapen ematean Christoc Elizari,
Nekhazatea cen hautatu guidari.
Laberarec zuten merthuac higuitu,
Comentuco besoc, behiac berratu;
Hetan ekhasi zuen yende barbaroac,
Beltzen, aria onez, dohain lerucoac.

Karlemanec yendea golderat ekharri,
Guerla utziz Normanac laberantzan yarri.
Berecia cen Sully hainitz gaucetaco,
Ichuri handiena zuen lurretaco,
Erresumen ungura han zuen ikusten,
Etzuen han bat artha deusen ematen,
Crabanc etzuketen yasan goldeari;
Damuric eztutela gueicc on heri!
Bertze aisiac luzke bethi erresumac,
Arthatzean elguec, nola bere amac.

Frederic bigarrena, guertan handiac,
Laberantzan eman aithor bereciac;
Ondu zuen hainitz lur, erreeac chucatu,
Itsasotic harrasiz bazterrac beretu;
Lurra cela erranez bici ithurria,
Eta gaineracoac, feruskeria!
Amañe hoberenac lur onduacdne,
Alaba ager baicic erriac ezdire.
Zuhamuac erhoa behar fordatzeco,
Hiritarrec hatatsu, golde, arguitzeco;
Inguruc soberekin, utziz laberantza,
Arruman erresumec landatzen arratza.
Behiece lemenduac dire hoberenac,
Heki bartarraizcote egun segurenac;
Heki esker ikusten, lagun ete nause
Erresuman bicetzen, urrundiz nahasi.
Galtzean laberantza, ezda inguruec
Gaitzetic buratzeco nihongo nausirid;
Erresuma direnac yarri inguruetan,
Edo sobra lakhetu errizco lanetan,
Lurrac utziz debalde, denbora laburrez
Ikusi izan dire larriki nigarrez.
Ezda cheilki oguia kharic guerthatu,
Yanaz [illegible]peco erho unguiac badituz;
Bert[illegible] sobren hobe dire inguruac,
[illegible]chuetan lucerat nahasten buruac;
Itzaleco besoc flakatzen indarrac,
Hala nola arimei unguien gunharrac.
Lereac ezbadire iguzkiz hedatzen,
Laster dute barnean elchuratic galtzen;
Hiritan badiltezke larru churienac,
Estaligabe bethi barne garbienac;
Laberari guti da ezagun lehiric,
Hiri laruncae hetaz tili direlaric;
Egun nahasiz ere, ez laberariac,
Cer nahi eguiterat, izan ekharriac.

Ezdu nihorc erranen, guizonen yakiza
Delacotz mahaincan bethi uleKia,
Hartacotz diteKela bertzez handiago,
Non ezden izpiritu haraguii gerago.
Hartzen laberarec bere yanaria
Eman gabe aldean lagun ur garia;
Duketena ez yaten, bertchaca bezala,
Mamian michkinca berecoiz achala;
Heken gose nihoren ahalKe izaten,
Edocun yanarari begui on eguiten;
Hec lukete hiritar yendez nardatzeco;
HozKituac ikusiz deuseri lotzeco,
Neurtzen guizontasun biscarreco Sedan
Edo urrez pagatu ontasunen lerdan.
Behar denean bildu lehen harmetaco,
Guehienac goldetic dire hautatuco;
Guti balio dute hainitzec hiritan,
Ezdute sakha teki bere bizcarretan;
Peuri detuela lerbeitec mulchitzen,
Escach dire Profetu guehien aguertzen.
Yainceac fageratzen lurran dagena;
Haltzaru erracekin aria duena,
Bilhatuz bicitzea zuhurren bidetan,
Bere eta bertzentzat on diren lanetan.

Altcha beitzate gora hiritar cocheerrac,
Ezdituztenac zabal cehe[illegible]t bizcarrac,
Chugarreac mocean, bizar lecotsetic,
Soldadu etchuretan ecin egon chutic,
Nesca tzarrac yegean anitz guertan,
Zaharrez chartuac berregoi urthetan,
Arrepac legun bizen, zakharra larrua,
Bese eta lephoa ithurri zaurthua,
Mehe, torttha, iraungui, sesca flech ibiri,
Salda on eta sedan direla iguere!
Ez hargatic ahalca laneco guizenac,
Hotz, bero, uri, nekhe, yasan duzuenac;

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Nauzitaria

airia: goizian goiz jekita..

Bertzelaco belhaunec zituzte ikhatzen,
Ezda zuen arrelz tegunic trufatzea,
Sarri bilkaranitan ezda ahalkeric,
Iguzki gabe ezda baliox lorenic:
Ederrago da bata guizonen eskutan
Ecen ez aberatasuna itchura horitan! +
+ Ezcut aphaldu nahi nihoren bicia,
Distiaraz bezate erreguec alkhia,
Eguin hamets espantu ezpata duenac,
Kopeta harec altcha tinga dabilcanac,
Aberatsec bideac eman herrautsetan
Zamariz dabiltzala urrez gurguinetan;
Mireniac ixitan izan beza menta,
Notariac behar du descantsatu arta;
Beharra erresumac bada erakusten,
Aguer bertez Judiac laguntza ematen;
Hirico languileac aphain beza hozen,
Eztaiu aneas antzi tegmitzian egun:
Hukienac bezala, bertze gucienac
Garaitzen dute bethe laterari lanac.
Jaun muchadeen, aberats, guertan gutiac,
Jorthesanc, mirieu, aphez, notariac,
Sumaren behar dire hatsaren bezala:
Berar laterariac agur dezatela!
Jainceac eman ditu haien engerum,
Deithu behar literkete lurreco aingueru.
Heken altchatzen ez naiz nihoiz unhatuco
Damuric ez dadala terra mineco!
Itsaso eta lurra baltsan direlaric,
Hekientzat ez dukete nihor nahi kheroric!
Elcheletaric eta trenuclaraino
Bici hedatzen dute, indarric dutenic;
Celhegui balitz nihoiz belhaunicatzea,
Ez belhaunicatuz guizon agurtzea,
Nihoiz nitzaki ere egundic gonbida,
Ainguenac lekhuic emanez trunda,
Agurtzerat aphalic guizon goldeccac
Lurraren nahiaz lurreco Jainceac! +
Sorthu tenen, haina dujama eu ganic,
Esne behar tenuen nerbaitec emanic:
Saberanec zuten arthatu ahuntza,
Zure beraarentzat zuena chuntza;
Heken alabac tuen, argui ser eduiet,
Ohean tinandela, erratu beharco.
Ederrescas ema bulharez flaceac,
Esne beren danz pitachatreceac;
Eraman bitzaiten egun gucietan,
Biceri dee tcharrac ahantziz unetan.
Esnedun ahe bada behar ten arthatu,
Ganaz, lea utzinc, askotan bazcatu;
Sarrean bazabilan utziz bertze lanac,
Haren bilha zohacen, sarrasketen ainac:
Enac, esne hura danez gocheki,
Bide eguin duzue bician luceki,
Eta guizon hat canic, zuec unguitzetan,
Bildu dituzte gaitzac guciac erraineetan.
Jaun handiac, hiritan baduzue lecher,
Zuen etche derrez eguiten da aither;
Inda heken barnean hegatzea bici,
Haicec etzaitzakete han nihola ici;
Ezkenac harrez dire, zu oner gaztarac,
Cimendutic Cascerat lan ere seguriac.
Nori bada duzue zor zuen lecherra?
Ezda bere etherkiz den bezin ederra:
Menditic yautsi zaizco harriac nekhekin,
Itzainac zabiltzala bertz untzirinekin,
Bere ergac zaizcoten miletan lehertu,
Helace zerigaitzec bernac galdetu.
Jau galduz, garraiac maicemic eguiten,
Languilec iceriea fechoki zariten.
Iceac ere bada etziren urrinic,
Solean biltzen zuten indarra gostaric;
Sorthu ezdutec hasiz handitu artean,
Nausia eman zuten bethe guinapean
Ez dire haitzac ere berenaz etherri,
Sandarea behar ten nentaitec ekharri,
Iceridi eta nekhe bacen aphaintzeco.
Mendean pica eta baztec zen orduco.
Etche hoiec gosta dire berac languiler;
Duguun eguia erran, ez hala zuen.
Hec dute kisu eguin, ekharri harea,
Zuen lecherrac heken iceridiz arrea.
Orai ere bestetan zuec zaretela,
Hec dute garraiatzen, ura dautela,
Behar duena suac iltze beretzeco,
Edo beharamunac, seguida bereco.
Balin bada hiritan pasaic direnic,
Certu aine tukaitzer duena darric,
Ezbada nehor beldur basa, ez errekin,
Helace gozamenac bahi dire nekhen.
+ Dena da yaunentzat, lurrutzean baztet,
Ur hegui kustea zu chuntan der,
Serez gainec hesiac, celhaiac soroetan,
Usain emaile, haiec dire oretan.
Denbora guti bada erainic duela,
Sazgarrena zuten inguruec zela;
Batha ustelduetan menta tzar arreac,
Hirirat zaramatzan nigarekin heldeac:
Saberanec zurten errecac garbitu,
Celhetan ustelzetic urac beguiratu,
Eguin hesizeo landa, orai aberatsac,
Aphainduz, bide luceez, larreca sahatsac.
Lehen herio biltza lakhet ten lekhian,
Atseguinac ematen eguin arraitzian;
Goratzen guehienic ezdausec lanico,
Eguiac ez ahalkec, heren erraleco.
Norentzat ere dire yanari hautuac,
Saberari iceriez bethe guicenduac?

Helar ausarki yanez, Jaunac bicitzean,
Egertzaileac dire mahain murritzean,
Nautuaz dutela charden begui gorri,
Eta harreken ura, hiltzeco egarri.
Escalapoina dute zangelaco untzi,
Bicianguti ditu eceidiac utzi,
Ecen chea gora, argui hat ederreco,
Albarkin ideac orreaz hasico.
Hekientzat guti ideac bertan etzalic,
Heki nifuiac galde, badute ahalic,
Har dezaten belhagori, eguiteco ohe,
Ezdutena aberec nahi sobra mehe.
Cer lukete hiritan eguinen hutaric?
Hoiec gabe ez da bada nihor bicitzeric:
Iceridi bathaiac guizona handitzen,
Saberari gorphutzec aldare galdatzen!
Agur beraz miletan laterarieri,
Khen bitzote erreguec kherozac heieri,
Ithurri ongucien hetan hasten dire,
Zergaitz deecuni, erran ez badire!
Ezda behar ahantzi azken denboretan,
Jende handi gucia cela ekharetan,
Erresumac burua galdu zuelacotz,
Edo guciec nausi nahi zutelacotz,
Saberariaceta zuhurki yekatu,
Haren bozac zuela nausien hautatu!
Altcha laterariac, altcha buruagora,
Zuen copetec dute izarren dirdira:
Ezdute han hedoiec hedatu guibelic,
Nihorc ezdu hain segur izanen hegalic! +
Saberantzac aski du erran direnetan,
Bainan erraile baita, landac bidetan,
Dohacabe direla gucia guehienac,
Ez ezaguten ere atseguin chumenac
Nahi dut orai erran laterari maitec,
Ezdausec bekhaiztece hiritaco bestec

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan ari..

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Landatiar Zeruna

Arantzeac badire arresen artetan,
Maicenic larrienac urrezco alkhetan;
Ez hor, ez hemen beraz, beatzen asennic
Badelacetz non nahi base nigarenne.
Danetic bici behar guciz guchienac,
Ez dire hebekien alfertzen direnac.
Jainceac eman badu pumazaz nihon
Etche dee landa bat, aldean ithurri,
Egun beza limenden artaren tekian,
Jean gabe niherat dire gutician
Chan eta Sagarde, artascen lanec,
Landa heken iceriz gucenden direnec,
Selidun sere heiec garaian mahatsac,
Ez dituzkete niheiz beharec khiratsac
Danetic bici diren lateran bia, (caitze)
Elkharrekin bazuten hauv dame aria,
Batec bertzeari deus etzen gordetzen
Argui berec ciluston biectan kuntzen.
Che berean (zuten) ahanzten bere lan,
Idatzi eta chur estati etchetan.
Ile, larru, Capusael, emanez buhurde,
Learentzat halere ez sobra gau hande.
Bera atherra churi, gattza landerrekin,
Bazusten Igandetan yartzeco bitekin,
Inguru ere Castat gelde hamtzen, saskei,
Arre, sega, ditai, zonbei guphelaki.
Ematco etzuten baicen techeakeric,
Heken ereec ez behar chakhurtsamgarric;
Berberac bici liren, lagun gute zuten,
Beharrac baitzuten hurbeldamic hersten
Churisbelac Celucen bertz aldireetu,
Halere ez baitziren tokiz ganbiatu.
Behar bazuten ere diruz askeren,
Gaitz gucaac etzuzten gainean bedertsi;
Arthe, esne, chingarra bazuten menecō,

Hemtar gutidda ikasten helaco;
Burucc min chumena ter cen etzakiten,
Jan dan berelanc yasta ez baitzuten
Yau bater, ethargura chuntan Celanc,
Hasi ciren solasen chean yarrirec:
Cein lucea dan gorena, batec du erraten;
Garbat amets duen bicia ematen!
Nahiz duen ametsac maitenic guezurrac;
Huna bat (dituzkena) eguen adarrac;
Ari hedaura tuken, ether, erradazu;
Ane berden zuhurtzea lerutic baduzu:
Therat yoan eta, atze arratsean,
Orai etzanac garen lamastra berean,
Peuritzen letzartan geldean nintzela,
Americac urrez egarri nuela.
Helde herren sukharra lethu zaitanec,
Peredaz hoi dut aguertzen harreca urrezco:
Egun dut len seguidan uzteco geldea,
Pasaic nahiz hegan dukedan mundea.
Bainan lan gabe eda nihon biziteric,
Egun dudan linaz dut bihotza zaurthuric.
Descansa hadi, du lagunac erraten,
Guezurra duc ametsa, linac deus eguitm.
Ni beldur naicena duc hire gosecari,
Luhur baduc lethadi berriz goldeari,
Seguragoa baita nekezco oguia,
Ecen ametsetace urrez den harria.
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
Horren gatic, yoan cen ikhusterat hiri;
Beharrac eman lien yaun bat aitzindari.
Hura ganic bazuen sesiskei guttitan,
Nolatsu baita ogui ematen athetan.
Sesekin egun duen lagun oretanc,
Lokhe batean hil cen lehiz usteldurec!
Batzuec erran dute, ~~[illegible]~~ cein biciz nihor
Ohuntzan yarri Cela, eta hil ~~[illegible]~~ (ezen)
~~[illegible]~~

(à la ligue)
Beharric handienac badire hiritan,
Herritacc batentzat melaca eretan;
Saberan atkenac, nic erranen gora,
Hiritar guchienec ez deus ardura,
Heteren gute ere haren descansukei,
Ditezken arren hainitz etcheraz (hebeki;)
Ez dire guchiago munduan bicic,
Sebiameac dire lehenaraz lece;
Salbatzeaz badcha, ez dire seguren,
Unestec dituzte maiz sareac hurren
Ez da ere zoron eguaree denic,
Orai eta guerea hartzen ez duenic.
Ez du leren behintzat nihere uste izan,
Atseguinic badela luce paillardezan:
Ahalkena, beldur, ontotic daraizco,
Purgatoriuenac bici aruntzeco!
Ezditeke deus onic yende arinetan;
Egun herriz direnac, bihar nigarretan;
Hsurat bicitzea ez da guziorentzat,
Aberatsenac nahi berura burentzat;
Ahantzi nahi ditu bak harric Loreac
Denbora iraganac, nela guerocoac.
Opuin dutzen dute Sinan zerena,
Ceren den ahanzcorra daraicen diana;
Polones atseguinaz (sudur) ~~[illegible]~~ dana,
Austriarrenaz berritz, bazcari yona;
Corsec maite lartekin luce egotea,
Alamanac, atzarriz, amets eguitea;
Anguelesen lerua urreac arintzen;
Fransesa hala hala deusec ez asetzen;
Nahia duentean norbait harrapatu,
Galde handiagoac bihotzean ditu:
Eguar eta nihon lorien esenc,
Laberanac dire gutien zauthuric.
Hetar dire yeloscor yende Parisitarrac,
Cilhatzean arima guinaren beharrac.
Agurrid aphalenez laster da unhatzen,
Hetan niheiz duena lorien bilhatzen;

9

Khoric bicic ez dire, biharamunece
Badakharkete galde ecin ichildurik.
Arantzec lakhet dute buru hiratutan,
Gauzac ecin ikusiz nahi den moldetan;
Nihor ez asko gora, denean gorago;
Janac du yelokorra utzen guchiago
~~[illegible]~~
Behar bada bertzekin aguerra ederreca,
Berehala bihotza hasten asekiea;
Batzuen bakearen chorztece aski
Hauzean ikustea yauntzi bat hebeki;
Ecin yasan bertzetan bak holchac nahia,
Solasgucie ikhusten seguic asekia;
Isra yarriac dire ezer beldurrean,
Ikusiz arpeeac hec iran lhetean.
Izatean urrea, ekhutz gosedenac
Behar luzke durir atseguin lehenac;
Bainan ez beldu urrei gorthe deneguiten,
Eta bere gathetan hec dute ematen;
Etzaizco baliatzen bere beharrentzat,
Gauac eta egunac ditu hekientzat;
Hec ditu hereoan maite guchienic,
Heken sukharrac dir ten descansuazkenic.
Emperadore bat len Jarri gorenean,
Eran hura len gora galde zuenean;
Munduco mugarritan bertze batec ditu,
Etzuken guchiago ikus ahal (lekhu) di!
Jocolareac ere sobra du galdetzen,
Trabaciac aski niheiz ez ekhartzen.
Jastatu dituztenec ithurri guciac,
Atseguinez gainditu bere guticiac,
Besta khoreatzeco, biltzen unhadura
Gaitz gucien bilduma (duena) ardura;
Ilhundura beltz batec bihotza lehertzen,
Nihongo ikusperec beguia arintzen,
Ez paniec ecin yasta urrean dari,
Obituac izanez Edo len Jauzari.

Eta beldurez sua ezonez hil zadin,
Epherekin biziar nindabiltan arin.

Haurzitaria

airia: goizian goiz jeikita..

Bilkurec serrarazten, ilun heldeac,
Izar bat ikhar zorrotz, leretan goraiac,
Hedari diluztela mihi leguinenac,
Solas eztí, besarca, hirri zurenac;
Hecequiten laguna etsac arratsece,
Hirurari gutitan nigar bazatuce;
Bihotzic garchteenec etchura en hartzen,
Musuaren ondotic ezpata egortzen;
Sarthu denac bilkurian, guciac agurca,
Ilhi denece ditu itzac asikica. +

Hirie badutuzte mendetaco lanac,
Atzetarren beguian eman duketenac:
Carrica zabal diz, arpiac bolicaz,
Oren laurden bidean zucenduac secaz;
Bernarceac ere badire gainetic,
Ibestece beharrez urice menetic.
Handire ezker, eskuin, begui cheragan,
Ilhargiunen antzetan, urre eta harri,
Arropa yosi eta yosgai hautatuac,
Hertzen hurrecatzeco guisan aphainduac;
Oren erdi lucece pasaie direnac,
Itsas gastainez eta zuhainez adarrac,
Erreguen yauregui, urrea yarian,
Zenica dir besti alderdi guzian.
Bainan bestaldurac gorbela hurbildu,
Argui beera tat goibel ikuspenac badu:
Jaunec dutela yaten hoberen gauzatic,
Gosea beira dago berunen artetic,
Hezur eta larrua ilkharri yosiac,
Sabel huts, hertzac zorrotz, oztapu erriac,
Hareac ilkidin, oste bat bezala,
Ogui beltz erostece sosic ezduela.

Jaunen gorphutzac badu estalki neguan,
Bi herritan landerra bulhar inguruan,
Sudurric duela bere guelan piztu,
Mainaric handienic denere sobresten;
Bainan ere Lazarc, hurbil bilucia,
Porcatez elhurrean ordi estalia,
Seihoa oratoric, Ariac estoca,
Hotz handiarim bertchar hertzac carrascaca;
Beretzat badu ere Seda eta yana,
Nola ditekke arrai gauz en bihotz duna,
Heriac non zaizket dutela idurri,
Buru urrdun norbait, zangotaric jauri;
Urreguelac baino hobe osasuna,
Hura munduan huntaco lehen ontasuna,
Ezda bada huntan hautatuz izaten,
Hango gaitz itsusiac lekhuc ematen:
Ehunca aho galdu, begui onte gorri,
Herritan ez [illegible] gorphutzen onserre,
Ozpain hits, bulhar ustel, macola ubeldu,
Zorne ithurri gorri, mentzaz guibel galdu;
Batzuc harria dute bere guintzea,
Marrascaz yasan behar haren unhacea,
Erraiec batituzte bertzeac erretzen,
Galdez daude marrumaz ezpata zorrotzen;
Ezbadute berthutez yasaten heldea,
Buruac sallaraciz bilhatzen bakea!
Atchatzean estalkí hiriec etchetan,
Bat banazca ohéac meratur lerrotan,
Sarthu gabe her hemen bazter ikhusteco
Cer duten ahantziec minez yasateco,
Mintzatu gabe ere gorphutz sakhastatuz,
Guertetaco ezpatan sarraski bilhatuz,
Badire hanbat ori, itsusi, lazgarri,
Aitzen hanbat intzirin nigar eguingarri,
Non baita oihanetan bat pulunpatzeco
Halaco ikuspenei ihes eguiteco.
Aiten gaitzac badire ondoco semetan,
Mendec ecin khenduac odol gastatutan;
Beharric landatiar yoaiten hirirat,
Hango bici higate berez ikuzatzerat!
Herio murritz eta izurri lohiac
Han dituzte eguiten erizco indiac;

Gaite guciec badute larrean bazcan;
Han zaioquehiruic lakhet bolerau:
Landatiar gaite ere bizpa han dire,
Guehienean zahar ithaitz ur baitire.
Non da itsasc hanti ecin agortua,
Garkiaren pestitic ecin garbitua?
Non dire nahasdurac, leguac zauritan,
Chainac larruskin, chiz tzarrac mentan,
Goser urkhatzen direngarte hascarrenac,
Alfer ura behera yoaiten direnac?
Noren beldur erregue, haimaden erenan?
Etsaiac ezdituzte hec laboraren:
Hamitz arima galtzen aspalde huntan,
Zucentasuna bisi ihesi elgurtan;
Hari darraico bada bihotzen bakea,
Eta yenden artean aria maitea.

Mezi gaiten lanperat, utz ditzagun yaunac,
Non nahi dire beren hobeki direnac,
Ez bailitezke lakhet ur eraicrotan,
Ezduten arren bizcar bethi direnetan.
Landentzat du lerrac oihala hedatzen
Izar beguiz diena gauar destiatzen,
Harrizco sahets gabe eskin goratzeco,
Nola hiritar bidec bichta tratatzeco.
Bertzalde, cer ditezke eskuz eguin lanac,
Goratez izartzean mendi hediunac?
Balio othe dute pasaiec oihana,
Larrez larre lekhoac bazca dituena;
Itzal artetic chuztuz hegasten esteac,
Saltoz doa arf[illegible]aren mizalkiz arteac?
Lerru dohain maitena, bethi preziagarri,
Harrocatic sortzen da mendeco ithurri,
Ez duena urinec guicentzen bidetan,
Ekkar arte etcherat pegar garbietan.

Ahantzac, saietan edo harroketan,
Nihor ecin yeanac diren artetketan;
Ahuac mulkhoca, bildotsac marracan
Batzepotic amu esne harrapacan,
Atseguin guchiago artzainec eguiten,
Itzalean edara direla egoten,
Ecen ez hiritarra lehenac gathetan,
Zarria gose idur hertzac hirikitan.
Haitz azpiac badire non nahi yauregui,
Chirpec hurbilean arintzen arpegui;
Bizcar ere dira aldare biriac,
Eraan dituztela direzan arguiac;
Hauen erriac dabiltz baratzez yostatzen,
Adarretarat hatsa dutela hedatzen.
Edukete huntan fereca garbirie,
Gauac ala egunac dituzte pisuric,
Bere lekki horstuec egerriz bafada,
Harrubi ustelean sortzen den moneda.
Ber bezcaric, elguez, elhurrac urtzean,
Mendetaric zurrutan urac ichurtzean!
Bazter guciac dire berdurar estaltzen,
Hor hemenca, hesiac lelir aldascatzen;
Udare, sagar, mahats, merchica, aranac,
Errekelan altzduriac, menditan gaztainac,
Churi, gorri, horituz, adarrac aldizca,
Heldu dire ontzerat lasic bat banazca;
Ademenduz bezala hurbilduz eskutic,
Ontasun ematece adar plegatutic.
Eguner egun dute berritzen biziac,
Bethi arin dutela bere arrancia,
Ezdire gauza berac nihor ichurietan,
Jauntziac garbitaz guchien astetan:
Selec badituzte utsain hautatuac,
Ez bitu pec lalis errir moldatuac.
Zangairaz direnean parthoac bildu,
Hiru lorpilotan gueriac fincatu,
Seli punttec dituzte erriac aguertzen,
Erdetaric biruec bizarrac hedatzen;

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin bírian nindabilan arin.

Haurtaria

airia : goizian goiz jekita..

Ez du guizonac lana arthatzen hobeki,
Antzea duenean ozaté hipatu lucechi
Eman balitz burua liburu tokian,
Ezoi beharco cen cargaren azpian;
Zarri da non indarra makhilac baitzuken,
Eta Ez beherago ustel baitzitekeen.
Oguiac gainean du aguertzen burua,
Arthoena dezala esbaita pisua;
Arraitzen du beguia, ondu hurrenean,
Urre itchuran aria bere gorenean,
Aphaldur buru maite laborariari,
Nola esker balu hare eman arthori:
Landetan hedatuac comanden aitac,
Ezdire froic bakharric gauza distiantac:
Belhar puntta chumenac behar du eguzki,
Haice, hedoi, itsaso, aire berecki;
Landarei diotzate eman behar lurrac,
Harentzat erraietan dakharzken indarrac;
Chunca direlaric erho churpatzaile,
Haci etchatuari mocc hedatzaile;
Miragarri da belhar, herrestan hacia,
Nola fago lerdena, mendien lilia;
Zuhaitz orec izan diar berecac,
Bietan ez Pkausitzen elkharren liliac;
Usain, erle, itchurac, batec ez hauzeco,
Eguzkiac ditien gutiac esteuco.
Ur bera dute bada orhoec edaten;
Ingurunec ez dute bertzeric ikusten;
Sur berar hartz indea bici bada ere,
Achal, mami, aldascac, bertzelaco dire.
Ur berac mahastitan ekhartzen arnoa,
Pitargai sagarditan, aldiz olioa;
Aguertzen da aldizca urdin, gorri, churi,
Garratz, erle, beltcharan, ñabar edo hori;
Gorritzen du arrosa, arana horitzen,
Baratzeco loretan pinttarrac hedatzen.

Ondoreneco aitac hegatzen badire,
Sandetaco liliac bethi baitiri dire;
Hekin itchurac ezdu mendetar deus galdu;
Badute hedatzeco iguzki ederri; Hastetic zuten pura bethi badute du;
Guertaco Khalitra, perla bethi yari;
Erle heriz Erianen belusac badire,
Arthoken burnietan altchatzen baitire;
Papulunac hegala purpurraz eguna,
Belhatzen du ausarki khalitz uridena;
Loretic edateco, trufatuz sorinec;
Dituenac baitiltu izanoc bethiec.
Aguer betzate, aguer, ingurunec lanac;
Guehiagoac dire haranen arthenac.
Ez bilha oregauza zaharrac hiritan,
Zaharrago aldean delaric ordan:
Ithurriec harrocantute iraupena,
Ezditeke hain zahar Parisco lehena;
Haiec darabilcaten hare urrezcoa,
Erromar lehenago, cen beguitacoa;
Babylonia baino lehen cen Biscartzun,
Ezdenarren holaco hainitz nahi entzun.
Itchura hori, gorri, diren ederrenac,
Ezdire herrastsetken eguiten direnac;
Ederragoac dire Khardamiruetan,
Ecen ez Rafaelen errezco orretan.
Nahiz prezaten diren pareta guizonac,
Bertzelacoac dire mendiz dabiltzanac;
Bilhargien alhascac beguicor badire,
Hermaz asco izpura hala yartzen dire.
Marmaloec ibiltzean ausarki soinean
Purpuraz yauntzi batzuec hortsiac yaunean;
Orracec ecin eguin halaco sareric,
Ez eta antze orec hekin estalkiric;
Chun itchura badu capa
Harma zorrotz inguru gorphutz hainitzenac, bertzenac
Badute estalkia batzuec buruco,
Ezpatac badituzte askoc guerlaco;

Aguer ditezke guduz soldadu bezala,
Ez beldur ibiltzea lanz edo hegala.
Batchaz, gaitzic bada, multzuca airetan,
Iheslekhuen bilha urren erraietan:
Nahian Soldaduei bicia beiratu,
Etzen niheiz hobeki Moreau guibelatu.
Eguiten badakite etche bizitzeco,
Beharren arabera, lur edo ezcorco;
Batzuen multhurra du escobadaphaintzen,
Palotaz zangoa bertzec babatzen;
Ireztac badire seda ederrena;
Zorrotzateric gabe, on bethi eztena;
Diztaric arkuetan yauregui eguiten,
Guchiago ingurune, nihori erakusten.
Erleac badakitza hartzen neurriac,
Berechten non nahidic bere arraiciac,
Moldatzen hiri hautu, eztiz gainditzeco,
Ematen erresuman legue ingurunezco.
Ber nahi den, non nahi, mendetan asmatu,
Laboriac berar aldean baditu:
Guerlari, harguin, harotz, choriilumini,
Alexandre, Eloi, Perrault, Cherubini;
Arrain ederragoac amuaren puntan,
Ecen ez yaunen tintaz sala Pariscotan;
Sainuac handiago mendi churzuriz,
Ecen peza danpraco orro iragarriz;
Garat oro balio Errechinoletac,
Mendebaltzec ichitzen orkhestraz trumpetac;
Badire Cefanetan carrikan miraliac,
Urreco akatetan untzien itzalac;
Egun agor den lurra, bihi bitituac,
Piarri carrica huts, baster bastituac;
Ez dituzte guizonec hedorac eguiten,
Ur edo chintza dutenec ematen...
Laborariac ezda behar urrikari,
Esteca duelacotz asko lan handiri;

13

Beguia guehienec diote arguitzen,
Errepikaken ditu eguiac yoiratzen,
Gaindiz zaric bidez hirizco erasi,
Bizcarrez bada ere zama sartzen hasi,
Buruchea biltzaleac hurbil dituela,
Eta olata gaiac segur dituztela.
Gina lenbeit badute, harri hirisentan,
Beldurrez urthea gal icordi hutsetan;
Bainan ondoco hiric balie eguna,
Guertetan ekhartzaile izar ederrena.
Beldur hura bertzalde da beharrietaric,
Ezdadin niher egon lorra ahantziric;
Ungui direnac guti Jaincoar orroitzen,
Berac direla oro zaite idurintzen;
Bainan beharrac ditu ukitzen bihotzac
Eta munec galdetzen loruco ichintzac;
Hola dire ariac, aria sainduac,
Benedicaraztеco icordi husuac.
Eskaldun guehiena da laborari,
Preza bera gorakhi duen ethortkia;
Harc du bethi beiratu galtzetic mendetan
Eta itchikir bere azturen biotan;
Bulhar hobec ez dute guizonic dohatzen,
Dohatsuago guti da nihon aguertzen;
Osasunez gazena, urrun miricatic,
Bici luzegui urthe, min gabe burutic,
Cerua niheric gutic dutke seguragо,
Halacoen bizia aguindua dago:
Zuhur behar da izan, utzi bekhatua,
Berthutez lihiz tatu bizi hautatua,
Penitentziaz yasan nekhe eta lanac
Ceru laudatuan onhesten direnac.
Emaguun eskaldunac, hanitzurra utziric,
Zartzen direla bolan urrez gainditurik:
Ikus litezke laster bertze bilhacatzen,
Zestela bereetan atseguin bilhatzen;

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin biririan nindabilan arin.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekita..

Aiten etcheac lukete zabaltu beharic,
Hurbilteguia liteke hesiac Kaustuco;
Lurrac luzen eta etcheac etchen
Iratchiker liteke languilez iguen;
Carrosetan guciac morgan ibiltzen,
Langetan adiosnac bonuna yarriren,
Gaphelua burutic chapelac kenduco,
Chelina petraldunac ichterapharduco;
Gosna gurin beharic ehe elizatan,
Sedanic ederrena seineco yaunetzetan;
Gueldetu behar arras munarenatic,
Eta beguien bichten salto eguiteti.
Sehen gorritzen liren nescatcha garbiac,
Belhatzean urrundic muthilen beguiac,
Ikus liteke haric, galduric purpura,
Gazten Cepetac duen ederren etchura;
Bizcarra sedaketan, urrez eskumuthur,
Buruz gora farfalac, ecin egon chutic,
Perla harri yarian ile beltz artetic,
Urrezco khalitzetan arnoa edari,
Ezlitekena hautatuz eguneaz yanari,
Egun guziz mahaina, nola eztaietan,
Senulari athean egun lucenetan.
Orduan othe luke besta Eskaldunac?
Nic seguratzen eztutela uste lukitenac;
Behar luke lucean naun bici herric,
Bainan eztute nihen bethe eman urrec;
Eta emanic ere, eztute bestaric,
Oraico Eskaldunen hitsaraz teeric.
Diruec ditu dutegarria galdetzen,
Egarri holacoa Yainna seguitzen;
Ezr diteke hartua haren sukhar handiz,
Ehuntzan emac bethu gabe aldiz.
Hala da laster galtzen Yainco sinhestea
Histen guerlarientzat eheren lorea;
Ez achelatu yartzen leguece guiterriac,
Nausi yartzen nen nahi urre atzaparrac,
Ondotic heldu dire nigar ithurriac,
Ehertu detuztenac milaca hiriac,
Aztura onac galdu, biciac laketu,
Bat bat egunen gatic, bethe hiruscatu.
Badute Eskaldunec osasun ezarea,
Etzaucte eskasten yostetan artea;
Astea landan hariz, deus eztute galtzen,
Baitakite galduen unguru baliatzen;
Egun gucian besta dutenen parean,
Ezdire Igandetan hizketa deusetaco;
Mila hiritar baino, hobe lau hetaric,
Ematecoa baztarrac bez careatueric.
Den suntsun, Chirrulica, edo gathanbora,
Adiraztendu duena bere soinu gora,
Murruca dahacote ondotic yendea,
Ahantziz, besta deino, lan edo goldea.
Goiz goizetic dabiltza, bizarra eguinic,
Pasacca soloan arrauka emanic,
Etcheco yaunac, landaz miratzen bezala,
Artho buru yorin hiru dutela,
Edo ogui urreac luce beguiztatuz,
Deriaren lonaz beso eskuztartuz.
Heldu diren guciac bide inguruerat,
Hiru gurin beretan doaz Elizarat.
Galtza churiz beztiac, orascaelaz aztalac,
Atharra churiekin, burutic chingolac,
Saltoca, bira-bira, galtzadac zapatuz,
Herri gucia casic ondotic seguitzez,
Hainitz da muthil gazten kustea eder,
Bertitsac ~~dohazteta~~ ederi, nola liliz baster.
Nongo yendeac dire hainbat aleguera?
Milaca dago yende pilotari beira;
Baratze harrasiak, leiho inguruco,
Checlatua bezala, dute estalico.

Beira daudenen guciec dehatsu diru;
Ez dire arraiago direnac yocan,
Galtzac eta atherra bakharric soinean,
Guciec sala ukeiz, mezga dutenean,
Arin gorphutz gucia, iduri zumezco,
Ecin bakhoiric Kausi nihon eguteco.
Airez dohan pilota seguituz lasterca,
Eta beritz ekhariz eskularruz yoca;
Bi alde yendeo ere pariez yarria,
Plazaz lampe partiac egoiz beraa,
Sei lekhu inguruan direla yendeac,
Her hemen atheraiac, utzeric goldeac,
Nor den irabaztaile laster nahiz yakin,
Bihotzac dituztela bere pirpirekin!
Ehun mila soldadu Parisen lorean,
Besta handi zutela Fransesarrenean,
Etzuen haren arrac, nola Eskaldunac
Ikustean yokatzen pilotari onac.
Chacburinac yotzean. Muchico airea,
Pallorat derratzen da muthilen ostea;
Zango, beso, buruac, badabiltz airetan,
Cantal, solas, ohiuac, nahasiz soltetan;
Irincurinac dire besarie bali,
Balsan dire hortaco nausi ala dohi;
Hiru egun bestetan ez dire ichilltzen,
Oiharzunec dituzte orano luzatzen.
Laborarien bestac bethi gustos dire,
Nihoiz arras unhatuz urten ezbaitire;
On dute bethe Kausten unthaco arnoa,
Ez baitute gastatu zaharrez ahoa;
~~Hala zaucte hobe etche edaria,~~
~~Ecen ez yauntz Medoc, urez ibilia:~~
~~Erientzat deus ez da onic atzematen,~~
Yainac nere maiesac eguiten.
Nola dire saguac bizitzen esthetan,
Bohuntzac eginac gaphiri artetan,

Hala zaizkit direla hirico yendeac,
Besta edo arguitan ikuste gabeac:
Bercario mencan, lelcac iduri,
Diruz biltzen dituzte eguileac hiru;
Ez hala laterari bestetan izaten,
Ez du bertzen hiriaz berea eguiten!
Yakiteco baduen atseguin nausiric,
Ezda behar lekhuco galdetu bertzeric,
Baina ikusten dena bethi Biarritzen,
Mainkitaco diz bera denean ibiltzen:
Ez behar muricuric ler den eguiteco,
Sau, bertz aldiz seguidan, dire mainzhatuco,
Grina guciac dire emanac unetan,
Murruca badabiltza besta bar terretan,
Ile crescatatuac dutenean lephotic,
Bere maipelesac laz makhilatic;
Emazteac airetic mocanes loretan,
Eskuzeskiu yarriac biraian behartzetan;
Ubel~~cz~~ gurenec, lanu beltzaranac,
Biraian churiz, dituzte bethi ezagunac;
Chiztu, ohiu, lasterca, irrintzirin, hiru,
Bozcariac eden aurkitzen mugaric.
Nahiz ez den bakhar bat, ni gabetaric,
Uren hartzerat yautsi mendi aldetaric,
Eri ez diren atzec, hurbil hedatuac,
Hekin alde, diren gathu lehatuac,
Ezpainac michkin eta fedamin etchura,
Zaru gabe, oren bat, ecin egon beira,
Urean sar ediren gainean beldurra,
Harroke sarthu nahi casic atzaparra.
Balin badire guero ~~...~~ nekhezco egunac,
Urrun dire Chapelen arantzezco grinac;
Erraten ere dute, besta sobranitan,
Ez lukitela nahi bici halacotan!
Ezdire ikusten hec hiltzen nigarretan,
Galduz bere zoren oren gachtoetan,

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin biriak nindabilan arin.

Hauritaria

airea: goizian goiz jekiceta..

Ezdakite cer diren claramenthuac,
Ece Santa Helena, irla lazgarria!
Chapela hartuz guerez, ez unguiguizona,
Ezdu nehoir izanen lehen emana,
Ezditeke non nahi yar lehen bezala,
Ecen eres gaztaina, bidean dehala,
Hirian neürri bethe eman behar,
Aiusarkec ecin eguin baicic ere nigar!

Sabiraruac du descansu bihotza,
Izan dezaten atkhi gaztain edo haitza;
Bethe duzkete chortha hesi ethorriac,
Artha seguz aihenac, bilha eheriac.
Ezbadute hainitzec diruzco gaindia,
Badakite nurlazan sartzen guticia.
Sobranec indarra dutenean galtzen,
Neurtzailer Jaincoac dute egortzen.
Hobe da erratea guterekin aski,
Ecen ez bitzea hainitzekin gaizki,
Bethe certuten eskas, ontasun erdian,
Nola baitire hainitz mundu aguerian.
Eguiazco bakeac batio guciac,
Ezdire cilharrezco, bihotzen indiac.
Erraten duena da: nic badiat aski,
Munduaz gozatzen da nihoiz hobeki;
Hortaco ezda behar ontasun handiric,
Ezda behar athera aiten lurretaric.
Cembeit egun bakharrez eguina bicia,
Certaco bethe grinaz haren mugarria?
Ibiliz herriz herri, itsasoz itsaso,
Ezda, bici luccan, garaitzen arbaso;
Dabiltzanec diazte urnac pasaiatzen,
Nora nahi baitire guizonec seguitzen;
Bidenc hoberena dute segur hartu,
Landetan bere bicia dutenec itzatu.
Erran bezate hetaz nahi den gucia,
Seguitzen dute arguiz Jesusen bicia,
Ceina, ihesiz khore, mendiz gorde baitzen:
Dohatzu haci gachto duena ethotzen!

Badakarkigu denec erhe gachtoena,
Borratzen ezbadugu galtzen gaituena.
Guhcien gaindia, lakhet guruitzetan,
Jaince, guizon etsaia menderen mendetan;
Nahiz dituen arren etchurac bereci,
Bera da gucietan gaizkiraco haci.

Jesus aitzindaria yarri cen behera,
Bildu zuen yendea, nola baitzen bera;
Cerurat higateco, cen behar cela,
Munduhuntan chumetu haurttipi bezala.
Har beza izaria nore bere herrincan,
Handic gora yartzeco ez ibil gathascan;
Gera direnec dute eguinbide handi,
Asco dire carguekin lehorturic gueldi.
Ezdu nihorc, ez nihorc, uste izateco,
Bihotzen galdedela nihoiz yabalduco;
Nahigabec ezdute pizten baicic sua,
Hobekiren direnec bethi nausitua.
Guticiac crapestuz behar dire eman,
Bakea izatecotz nihoren arimian;
Orduan da yastatzen lehen ontasuna,
Bakegarbi, nihongo mende zoriona,
Zorion maite hura, ceina baita, seguir,
Bethico zorionac diozt agur.
Hala laborariec eguiten munduco,
Deus herriscatu gabe etherkiz uneco.

Canta

Esnauzen inguruan bici cen Erromotz,
Bazakitzan cer ciren beroa eta hotz,
Bizcarrean atantzu ~~baitzuen mendea~~
Baitzuen mendea
Baitzuela copetan hirrio zordea.
solasa,
Ichura ozturekin zaraicen
Barneco bakeari eman den herresta;
Etzen orai bezala bici lehenago,
Eskaler aiphatutan izan cen gorago.

Jastatu zuen bici urre khalitzetan,
Ikusi hekin hutsa gracien arguitan.
Ahalic urrunena yarri cen hetaric,
Guizon baten adina duela osoric.
Guerozteo landan ditu egunac higatzen,
Ogui, lore, sagardie, dutela yostatzen;
Duen etche chumeac haitza inguru du,
Han gauza guterekin nahi ere badu.

Uste duycan laster lurretic cerurat,
Hango zorien osoz bethi gozatzerat;
Beldur da cembeit aldiz hango nausiaren,
Gogoratuz itzala iragan denboren.
Khar garbiec diote urruntzen beldurra,
Bakeac seguitzen du laster nahasdura;
Nausi du esperantza etherki latzean,
Amodioa baitu garai bihotzean.

Beldurrac bethere du gachtaguin aztecr,
Onetan bakea da bethi nausituco,
Santatiar guizona yaincoac maite du,
Ceruaren bahia ceredetan badu.

„Ikusten duc hara han, behizorran,
Oihanac nola duen ferdatzen haitzetan;
Ikusten duc golde hau, hainitzen higuin,
Eman dautana niri descansu bihotza!
Hemen diat Jaincoa handi atzematen,
Hemen zautac ceruia berac erakusten:
Nola darion ungui lurra lilitzetan!
Cer dohain urrezcoac oguien ontzetan!
Aithortzen diat aita, ban, atzarrian,
Bici naue descansuki haren estalkian;
Ikusiz gucientzat hoberena dela,
Arintzen diacenetzat guerece gorbela.„
Herio mihiseac nor behar icitu,
Bere eguinbideac bethetzen baditu?
Bethico zorionaz sinhistea bada,
Zurreoa hartarat bidea behar da.

Ez du hainitz bahi ametsen bicuac,
Ungui bicitzean darraizco guciac:
Hiltzean da aguerti herrunca lehena,
Ezda laboraria izanen azkena!

Zanece eman zuen Jaincoac lurrean,
Higatu du bizia ecerdiz arrean,
Izan ditu artetic bahi atseguinac,
Badirela bertzeac harentzat eguinac.

Canta.

O Santatiar bici maitetan maitea,
Bercaric ahurri, herrien gorthea!
Deus ez eguinic ere, cen haicen arraia!
Balitz ene hire lan ezeusen garaia!
Zanpotan da cerua dena den aguerri,
Itsaso urrunean izarrac iguerri;
Aire garbiac han du gustu bulharretan,
Iguzkiac arraict ecitzen loretan.

Lehen aitoren semec ez lakhet hirian,
Etecac izan arren gorthe berecian;
Iduri laborariez yelosi cirela,
Eta hekin cerua ederrago cela.
Napoleoni lanac utzen badu aste,
Eskal herria non den galdetzen du bethi;
Han hedatzeco bulhar itsas tiraineri,
Eta ama Sarrunen kaite jarbeeri.
Errechinoleta da landetan cantari,
Mendi bizcarrac dire aberez iguerri,
Patarrac ardiz izar, haitzac oihan lore,
Churripa cilharrenac haranentzat urre.

Belharrec dutenean utkitzen uztaila,
Docena bat ditraset daramate saila,
Icerdia zurrutan bizcar zabaletic,
Irrinciren carzia yauciz parparetic.
Aitac cantar dohaci goicean lanerat,
Cantaz dire lanetic ethortzen etcherat,
Pausuco ucekin, goldea herrestan,
Urtheco esperantzac emanic haitan.

Eta belduruz sua egoiez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Beldurrez ceiñguerac bethi gumandire,
Ezditezke bertzela, nahi balitz ere;
Bainan laborariac, lanaren ondotic,
Min guti izaten du etchean binatic.
Jainceac eman dio harmatzat pilua
Harekin daramaca zuhaitzeñ mendea;
Ethortzean erena lurraren iztoco
Peguer bezala dago ceruan sartzeco.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekieta..

Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Epherekin birian nindabilan arin.

Mauritaria

airea : goizian goiz jekicta..

... de l'oiseaux, l'orgueil du diadème,

airea

Hau da ekhaï kutaco madmaren traza

Nihor guti balio Erdaldun Ganā,
Lurreco edalitan lehen lebena,
Ikhore duena,
Guizonekin trinquatzen beldur ez dena,
Buruz dagona
Nongo nahitzgoa den etsortzen dena.

Caritatezco duaz ditu ehideac
Ez dira campo uzten, nola atreac,
Hordi zikina,
Ematen diozate ixurr obeac,
Gacho gendeac
Ez latzan athorun hil gauen beldurac.

Aspaldian arinaz egin achola,
Hiltzen dena akhabo baltz bezala,
Nahia bala,
Higatzen deseanduz bici gorbela,
Aho duela
Kalaca cikhiñinez ezin ichila.

Deus eguin gabe dago tresna Xartoa,
Ezinke bildu nahi forma ostoa,
Ur etchecoa,
Ikets lezaken arren Caciz gochoa,
Hatsar beroa,
Bethetzen baliote gitchar ondoa.

Ikhirigarri eguina haurren mihitan,
Ampoila ezin goule gori alditan,
Esac biactan,
Ichilca gauzac salbuz arno daritan,
Hasic deusetan,
Aurkhitzen da maizenic chaia zokhotan.

Umeac uzten ditu cikhiñgarian,
Ipurditic athorra tinta horian,
Ahalkerian !

Eta beldurez sua ezhonez hil zadin,
Epherekin biriian nindabilan arin.

Hauzitaria

airea : goizian goiz jeikita..

... l'orgueil du diadème

Belhaun burnac ere pusca ~~[illegible]~~ [teriaz]
Botoin cirian,
Gaphelu zampeletan casco erdian.
Bere soinecoa du arpiz bastan,
Sare ilumiñia mulkho bildutan,
Donta larritan,
Mahuca hejatuac argui mukhotan,
Sudur lauhotan,
Lan ciniar eguin gabe chiribitetan.
Yaincoac beira dentzar halacotaric,
Hekin sendaraztecо ez da federic,
Eada leguetic,
Lehen egon litezke jan gabetaric,
Bai biluzicric,
Egun bici litezken chiriztu utziric.

Nardos 22 Nov 1855

[signature]

Agur, ~~agur~~, agur, andre Eugenia,
Imperatriz guzien lilia. (bis, refrain)
Salut, ~~salut~~ [trois fois], salut à la Dame Eugénie,
Sur le trône éclipsant tout féminin génie.
Handia zen, guziz handiena,
Eugeniaz erdi zen eguna.
Ceruetan bazen irrinciña,
Gizonetan hirri arraiena (Agur...)
Il fut fécond en bien ce jour prodigieux,
~~D'Eugénie~~ enfantant ~~le~~ [Celui qui en] soleil radieux :
Le ciel dut retentir de mille cris de joie,
Du bonheur des mortels il dilata la voie.
Harri-bizi hautuac badire,
Asco buru hetaz argi dire :
Eugeniac ez behar batere,
Bethi izar nahi bada ere. (Agur...)
Il est de ces rubis entre tous éclatants,
Sur les fronts couronnés par surcroît reflétants :
Ils ~~ne~~ n'ajouteraient [rien] à ~~la belle~~ [aux charmes] Eugénie,
Qui toujours brille aux yeux en étoile bénie.
Lore onec jasiten argitzen,
Colorea labarrec ez khentzen :
Eugeniac bethi d'ordiratzen,
Bazen ere tronuz urrun jartzen. (Agur...)

... [illegible]
Eta beldurez sua ehorez hil zadin,
Ephorekin biriak nindabiltan arin.

Hauxilaria

airia : goizian goiz jeikita..

... l'orgueil du diadème

La ronce ne nuit point à la couleur du lis,
On voit de leur éclat ~~les~~ vallons embellis :
Quelle que soit la nuit du terrestre parage,
Eugénie en ignore et l'horreur et l'outrage.

Izarretan badira izarrac,
Handiago handitan bakharrac,
Ederretan bereziten ederrac :
Eugenia ezin izar lurrac. (Agur...)

on voit mille variété
Dans les astres ~~on compte~~ ~~et les blancs et les bleus~~
L'atmosphère a ~~des~~ diversement lustrés
~~La beauté ont leur~~ jours ~~tristes et nébuleux~~,
Une grandeur souvent ~~par~~ l'autre est surpassée :
Hors tout humain rapport Eugénie est placée.

Iteguran da gaindiz arraizia,
Espainietan hirri berezia,
Aingerutzat harkidin guzia,
Aphainkidin berucо bizia. (Agur...)

attention Son regard rayonnant fait pâlir le soleil,
L'ivoire de sa dent n'eut jamais son pareil,
A son carmin la rose apparaît pâlissante
La guêpe envierait sa taille éblouissante.

Begiez da Diamanta histen,
Hortzez perla ichiturik uzten,
Karmin eztiz arrosa bekhaizten,
Liztafina gerriz ~~gorderazten~~ atsaurzten. (Agur.)

Les grâces et les ris centuplent ses attraits,
De ses lèvres le jeu brille en complaisant ses traits,
Un ange lui prêta sa céleste figure,
Qui pourrait décrire sa splendeur la plus pure.

Ezda choilki lekhia handitan,
Badabila bide guzietan,
Hurbilkidin nor nahi gorietan,
Nola nola haran beherretan. (Agur...)

Cette grandeur innée aime tous les mortels,
Elle épanche ses vœux sur de pauvres autels,
Ni la peur approcher ses des hauteurs ardues,
Aussi bien qu'aux vallons ~~des~~ du visiteur perdue.

Bere ona du nigar chukatzen,
Caritatez tronua agortzen;
galdez Nihoz ~~ala~~ ~~galdez~~ ezdute uzkatzen,
~~Haurrac~~ ~~beharreti~~ ~~hurbilzen~~ atzitze. (Agur...)
Beltzazalee guaki gordetzen.

Son bonheur se fait jour en répandant de l'or,
Sa charité du trône épuise le trésor;
Loin de faire sentir des déjours à personne,
Elle est toujours visible au malheureux qui sonne.

Bihotz urre, eman piztua,
Ungiari bethi zabaldua,
Galdekidin den arkanjelua,
Elizetan dencan khurtua. (Agur...)

Cœur d'or, brûlant du feu d'un divin brasier,
Plus efficace en bien qu'un odorant rosier,

Eta beldurez sua ehortez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Dans une obscure nef la voyant prosternée,
~~On la croit~~ on lui trouve les traits aisément d'une prédestinée.

Zenbat becKor ezda ikusiric,
Zenbat zauri berac arthaturic,
Zenbat eKurika bauthzat berezirie,
Zenbat etche atherbe eitziric ? (Agir.)

Que de nécessiteux n'a-t-elle pas aidés,
Que de pauvres d'enfants n'a-t-elle pas plaidés,
Que d'abri par ses soins ouvert à l'indigence,
Que de maux soulagés par sa haute obéissance !

Meboc gorti lurrac etKarreren,
Ezabaltu gaitzic ikusiren,
Agian da mundea beziren,
Azkenean zeruan sarthuren. (Agir.)

La pauvre jamais verra-t-elle le jour ?
Puisse-t-elle ici-bas prolonger son séjour,
Ne jamais d'aucun mal ressentir la piqûre,
Au bonheur éternel arriver en nature !

Nauzilaria

airea: goizian goiz jeikita..

75
760
1520

76
9
694

Illum non populi fasces, non purpura regum
Flexit et infidos agitans discordia fratres. (Virgile)
La pompe des faisceaux, l'orgueil du diadème,
L'intérêt dont la voix fait taire le sang même,
De cet homme heureux ne troublent point la paix. (Delille)
Herra, khoro, ezpatac, landetan atzeac,
Urrun ditutzte handi bere gurutzeac.

Iri eta Haran.

Iri. Yastatu diat, Haran, Parisco bicia,
Hemen nauc higuindurie haren arraicia,
Yakin nahiz cer diren yorralen hiriac
Eta laborantzaren gozamen larriac.

Haran. Badohaz hiritarat yendeac murruca,
Hainitzac utziz lanac casic arneguca;
Itzala dute maite, lakhet pasaietan;
Ez, ezaipha landaric hekin beharritan.

Iri. Guizon maitea, Haran, desengana hadi;
Landetaco bicia ezagur baledi,
Yabal lukec sukharra laster hiritaco
Eta gustua ethor bertze bidetaco.

Haran. Guciac narda dire guizon laborariz,
Ezditeke Paristar yosta hekin irriz;
Bego laboraria denaden ichilic,
Ezdu trufetan ere yasanen ubelic.

Iri. Ezdioc hic nihori, Haran, zor hirria,
Nahiz ez deramaian hirico bicia;
Ala, duri gabe, ez ahal haiz beldur
Goldeac ezduela izateco agor ?

Haran. Cantatu dute bertzec goldeco guizona,
Eta izan saritzar makhila lerdena;
Bertzec erran eguia ezbada gustatu,
Certan betsor da gauza berriz abiatu ?

Iri. Etzakitec guciec chirrica moldatzen,
Eskaldunac omen dic gatzari beiratzen
Non ezden eguiari ematen musica
Mihitan aurkhitzeco bilhatu calaca.

Haran. Beroac baitu sarri yoren baztorretan,
Yar gaiten oraidanic cembeit itzaletan;
Erranen ~~aitzinetic~~, gustuzco picoac
Ezdirela izaten denen meneccoac.

Iri. Ehun pico ederrec balio dukete;
~~[illegible]~~ Eskaleco solasec aithorra diote,
Errech da eguitea liburuz gatzaada,
~~[illegible]~~ non nahi sproz dac,
~~[illegible]~~ Edozein picoz canta, ~~[illegible]~~ trebes da.

Haran. Hanitzac ustez dire lehen coplariac
Yakin gabe non diren baratzen liliac;
Guinharric izan gabe asmuco bidetan,
Nahi nahi lukete khoro hautuetan.

Iri. Begoz ilhumbetaco guizon arguituac,
Sorthuren dire egun lauhoz gabetuac,
Laborantza oraino ezdute cantatu,
Nahiz diren picoac mintzatic ~~sukharretic~~ paztatu.

Haran. Laborari guizona maite dut osoki,
Irakatsiren diot barnea garbiki;
O Cerua, othoi zu, hura cantatzean,
Eguizu hil nadin onden baratzean.

Mintzatu aren ... berria erkuan,
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Haurtaria

airea: goizian goiz jekita..

(Haran)

Hasi gabe erranen bi hitz laudatarrei,
Ez diten higuingarri aguer hiritarrei
Bekhaizti dire asko, dembora berritan,
Hartzen diren aisiez herrunca goretan.
Iduri du batzutan golde dabilcanac
Ez detzakela yasan chapela dutenac:
Guri daduzkute ahor, aderazten dute,
Baldin bici guridac yaunec baditozte;
Gu gabe ez litezke deus handi guciac,
Guri icerdiz dire ~~ezagun gurbitzen~~ aberats hiriac;
Guc dugu guccietan bicia hedatzen,
Eta denac gaituzte aincian ezartzen:
Beharrean zaizkigu ethortzen agurca,
Bainan guero daukute beiratzen trebesca.

Laborari maiteac, ez, ez mintza hola,
Orroitez zuhur oro zuentzat direla;
Baridunac badaki zuen nekhen berri,
Ezaitzue halaco nehoiz etsai yarri.
Behar dire herruncac mundu zabal huntan,
Ez ditezke guciac coca harauetan;
Itheac behar dire, baita soinecoac,
Hala nola uutzitan guizon gorrizcoac.
Ithura behar guinduke, gabe atherberei,
Larru gorritan ere campo hedaturei.
Arrainac itsasoan dire atzematen,
Behar handiac ditu ~~[illegible]~~ inguinuac hasten.
Artzainec deizten dute esne edateco,
Ihaguinec eguiten capusail ureco,
Soldaduec herritic etsaia urruntzen,
Gaizkiaren heldeac apheec sendatzen;
Aberatsari zaio behar ikustea
Pratularicc ~~[illegible] egitea~~ gauza diruz erostea;
Mandiotan batzuec dire ikhazkintzan,
Bertzec dute bicia ~~[illegible]~~ pesacatzen bertzan.
Harotchac behar dire golde eguiteco,
Nola burdinketari, hekin ~~lanetaco~~ inguraco.

Guciec hola dugu elkharren beharra,
Deusetaco ez da on sorthu berri haurra,
Bertzec behar diote eman edaterat,
Ezin yoan diteke bakharric nehorat.
Haurc behar badu ama, amac behar aita,
Ceren campo lan gabe biciric ez baita.
Aitac ere bakharric cer daki eguiten?
~~[illegible]~~ landetan soinecoac ez dute emaiten.
Orai bada norbaitec urrea biltzean
Edo eskale, goran bici higatzean,
Inguru dituela nescato, mutilac,
Urrezco buruekin ~~[illegible]~~ aberats makhilac,
Cilhegui othe zaio laborariari
Ahiki ezotea haren ppasaiari?
Edo higan da gora ibiliz zucenki;
Edo nola nahi du eiñeudu erthiki;
Zucenki higan bada, behar da ichildu,
Unguiaren bilcac saingariz trufadu.
Gaizki bilsu badute cilhar ezurdiaz,
~~Ez diote carricac [illegible]~~
~~[illegible]~~

Ez izan beraz, othoi, nihoren bekhaizti,
Zohazte zuec ere zuhur biciz goiti.
Guciac ez ditezke berdin izanean,
Gutiago den asko bethi da aldean;
Ez luke nihorc nahi hetaz chocatua,
Haci beraz dabade gucien tronua.
Bacinete laudetan ancas guehiago,
Currincac utziko lukete eguin gutiago;
Higuingarriac dire guizon yeloscorrac,
Bihotzean dituzte gaindiyca khelderrac.
Barnetik onec ez dute nihor gaizki nahi,
Gucien ona dute zorionen bahi.
Halacoa cen lehen elgueta guizona,
Gucik unguiaitzen zuen zoriona.
Hobekiago cenbat bidez ikustean
Ez uen ni bidea agueri ~~[illegible]~~ ezean,
Bachatzen du guizona haren ahikeac,
Sube bezala khali haren gutiziac.

Bertze cenbait hobeki bicitzen balire,
Hambat hobe hekien, yasan behar dire;
Hari gabe guciac hekiei minchkhiça
On bezate ahalaz fortxeco herrunca.
Nola dute harmadec yerphatza maitatzen
Eta ~~bandera~~ othar cikhinia odolez garbitzen,
Hala behar ~~lukete~~ luzkete laborari yaunec,
Arimac distiatuz lili ederrenez,
Guciac bortcharaci aithor eguiterat
Unguia yoan dela hetan bicitzerat.
Bakharrac dire bethi lan probetchuzcoten,
Pace guti dutenac bici laguntzetan.
Izan lukete bethi behar den ohore,
Ohoratzen balute lauda bere ere;
Ez bitez bortchaz egon urrun hiritarrei,
Ez eta boscarien usain hautatarrei.
Bozcarioa bada lur errai miratzen
Eta haren gainean laudare aphautzen.
Haiz eder da goldea hildoz biltzea
Ecen ez pasaietan trunco higatzea.
Bainan bortchaz badagoz cenbait laborari,
Berec eguinez bethi kherrua perddari,
Bethiz bethi dutela urrea amesten,
~~[illegible]~~ yaunen ~~[illegible]~~ choilki bician bidea ikusten,
Norc nahi lukete, norc presatzea bici
Galeruchar dutena ezagutarazi?

Erran, laborariac, zaharrec bezala:
Aita duga yaunen yaun norbait behar desa;
Gu ez guinitezke onac nihor guidatzeco,
Segui beza bakhotchac lan araberaco.
Holaco hitz hunkitekin nihor ez da gaizki;
Padara ethortzean yartzen da gueriki,
Bainan ez da beldurren hiritzeguingarri
Nahiz galtzo tzarrekin yauntzi aldagarri.
Goiz eta arrats othoitz eguiten duela,
~~[illegible]~~ guinegaizki
Orroitez lanaz gaizki purga ditekela

Ez du buruoperic nihon yateco,
Laborari on da erregue lurreco.
Hura dute premua guciec lur huntan,
Harum urthec ez dute cimendu urretan.
Haucen pare herruncac dire gaubiatu,
Mendea burucan hura ~~[illegible]~~ harroxa gueldituz.
Balentrien larruac ~~[illegible]~~ orthitan badire,
Laborarien lanac zaharrago dire,
Malcetan dakhazkete ber balentriac,
Ez dituzte tarratkiz eguiten hirriac.
Bortharten mirail dire patriarca berri,
Yatkinsun guehienen ahalcarazgarri.
Zuen artean orai badire guizonac,
Genean segueida oro ikusten dutenac,
Nola bada ez baita asmuen guizona
Guizon ezpiritunaz duena ~~[illegible]~~ nagarra?
Cenbat da anguerun ~~[illegible]~~ nauti guizon zain,
Hanbat da ~~[illegible]~~ chipiena nauti ~~[illegible]~~ sarhotzean!
Yakinsuna bethi da hainitzen beharrena.
~~[illegible]~~ dute herriec beralaltch hartzen,
Nahi nukeguciec hori balakite,
~~[illegible]~~ Caucta ~~[illegible]~~ ilerragorri aldi liza ala,
Heztin icerdi eta nekhe bethi urrea,
Ez litezke yaunez baztertatecoac
Nola dire soldad ... utzen ez
~~Guehiago litekhe~~ ... du balioco.
~~Hala laudatiarra~~ hala cutz un ... gaineco;
... erreguieric,
... biderie.
... lehenean
... uncan;
... behar da zauritan!

... mintzam arin gutio oirna erxuan,
Eta beldurez ina ezorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Nauzilaria

airea: goizian goiz jekicta..

Illum non populi fasces, nec purpura regum
Flexit, et infidos agitans discordia fratres. (Virgile)

La pompe des faisceaux, l'orgueil du diadême,
L'intérêt dont la voix fait taire le sang même
De ces hommes heureux ne troublent point la paix (Delille)

Herra, khoro, ezpatec, landetan atzeac,
Urrun dituzte handic bere guretzeac.

Iri eta Haran.

Iri. Yastatu diat, Haran, Parisco bicia,
Hemen naice hiquindurie haren arraicia,
Yakin nahiz zer diren yorralen hiriiac
Eta laborantzaren gozamen larriac.

Haran. Badohaz hiritarat yendeac murruca,
Hainitzac, utziz lanac casic arneguca;
Itzala dute maite, lakhet pasaietan;
Ez, ez aipha lanbarie yauinskil beharritan.

Iri. Guizon maitea, Haran, desengana hadi;
Landetaco bicia ezagut baledi,
Yabal lukec sukharra laster hiritaco,
Eta gustua ethor aire garbitaco.

Haran. Guziac narda dire guizon laborariz,
Ez diteke Paristar yosta hekin hiriz;
Bego laboraria denaden ichilic,
Ez du trufetan ere yasanen utzic.

Iri. Ez dioc hic nihori, Haran, hor hiria,
Ez duan arren nihoiz yastatzen hiria:
Ala, ohoi gabe, ez ahal haiz beldur
Goldeac ez duela izateco agur?

Haran. Cantatu dute bertzec goldeco guizona,
Eta izan Saritzar makhila lerdena;
Hec errana ez bada hainitzic gustatu,
Certaco behar duzu alferric unhatu?

Iri. Ez zakitec guziec chirrica moldatzen;
Eskaldunac omen dic gatzari beiratzen,
Non ez den egiciari emaiten musica
Has araztea yaunz menditar harroca.

Haran. Beroac baitu sarri yoren barterretan,
Yar gaiten oraidanic zenbait itzaletan;
Badakit hainitz inguru, gusteco picoac
Eskuila izaten denen meneroac.

Iri. Pico ederrec hainitz kilicatzen dute,
Celhaieco solasec aithorra diote;
Errech da eguitea bertzela liburu,
Edozeinec hartaco baduketé buru.

Haran. Hainitzac bere ustez dire koplariac;
Ez dakitzate bada nondiren liliac;
Gunibarrie izan gabe asmuco bidetan,
Nauti nahi lukete khoro eguneetan.

Iri. Iuntsitzerat dohazi lanho zaharturac,
Sendatu behar dire hitz sakhailatuac,
Ordu dute picoec leguin aguertzeco,
Eskaldun unitzeo ez da cantaz trencatzeco.

Haran. Laboraria bezaz ez dute cantatu,
Nahiz diren picoac metatic hautatu:
O Cerna! othoi zuc hura cantatzean,
Emadazu ~~…~~ khar sudun ~~…~~ bozi bihotzean!

Laboraria guizon lehen eta beharrena.

Handi eta gaitza da lan dudana hartzen,
Bainan, Yaincoa lagun, guti naiz icitzen,
Khorostzeco noizbait laborari yauna,
Aspaldi goibelean sobera dagona.

Badakigu ez dela iresten ~~ezpata~~ urrea,
Behar dela yatecotz ibili goldea;
Ez dute inguinuec asmatzen olata,
Goldeac errechki duzichitzen ezpata.

Ogui gabe, biciac cer du balioco?
Beraz laborantza da guzien gaineco;
Ez liteke lurrean behar erreguéric,
Laborariz gorago, hartzeco bideric.

Nauti ~~dire bicico~~ guider lehencan
Hala nola Cerna goratadunean;

Eta belduriz sua ehorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Laneco eguin zuen Jaincoac guizona,
Nola aire garbico chori hegalduna.

Adamen semec zuzten lurrac erabiltzen,
Abelec arthaldeac zituen beiratzen;
Yacube eta Yosep hor dire lekhuco,
Lur lanec etzutela nihon gorritzeco.

Ogui yotzetic zuen ainguerumac deithu
Gedeon, behar zela Madian hondatu;
Erreguetu zen Saül golde zabilcala,
Dabid ere mendian artzain zabilala.

Moyse ere gora zaucan laborantza,
Hartarat plegatzean harmetaco lantza;
Lurra da lehen ama, dugun erran gora,
Edozein herrunketan behar dute hura.

— laborariaiphatuac —

Lurreco lanen gatic da Meris aiphatzen,
Lau mila urthe gora zuena argaitzen;
Nilatic eguin zuen laborantza handi,
Ligari sorraraziz yanaria lodi.

Laborantzari du zor Cecropec icena,
Mendec ~~erreprecatu~~ ~~onen~~ [ondoa] garbiena;
Etzen arrotz Homero elgueco lanetan,
Erakutsi du cauta den ederrenetan.

Romuloc lur guziac zituen ematen,
Soldaduec bi golde bethi bazituzten;
Guerlariz gora zaucan Numac laborari,
Gutiago Erromac du zor ezpatari.

Nola da morteroa harriari lotzen,
Eta dire batean harroca aguertzen,
Uri, haize, palenkec, ezin higuitzeco,
Hala du lurrac urin guizon hazcartzeco.

Editurte aintzeac lur lanec chumetzen,
Buru hautuac dire han ikusi sortzen:
Serrano, Cai Curio, guizon handienac,
Bere ethorkiz ziren ~~[illegible]~~ [Handaco] itzainac.

Cincinnatus, hainbertze dalenac goratzen,
Berac zuen arrea landetan ibiltzen;
Herrautsez estalia hari zen lanean,
Hirico biltzarrerat deithu zutenean

Hamaborz egun gabe, aiphamen handitan
Hondatuec etsaiac besta cantaketan,
Golderat bihurtu zen, hainitz handiago,
Ecen ez egon balitz nausi guehiago

Harmaden buruan zen Regulus handi,
Galdetu zuenean, othoitzez, gracia,
Utz zezaten etcherat, muthila galduric,
Etzaizcon lurrac gueldi kharlez estaliric.

Bere gostuz Erromac artha zion landa,
Manaraziz aitzinat African harmada:
Hiriac bethe zuen bere eguinbide,
Bainan aitzindariac ibiltzen golde.

Nor ezda Scypionez aditu mintzatzen?
Handiago gutic da mendetan aguertzen;
Hac ere bada beso, lehenac ezpatan,
Etzauzcaten sobera golde ibiltzetan.

Agueri zen orduan Erromac indarra,
Mendeac behar ziren khentzeco indarra;
Galtzean laborantza galdu zuen indar:
Ezbeitez erresumac gurikiegui yar!

Cartago laborariez ethortzi ondoan,
Yarri baitzen ondicoz aisiaco loan,
Erroma laster, ~~[illegible]~~ [icenez] guehien,
Aguertu zen guerlaco khalapuz guten.

Erresumen gatza du goldeac iduri,
Amortu zen Athena Lacedemonari,
Nahiz zen yakitatez ithurri nausia,
Lacedemonan baitzen haintzur gahasia.

Sina laborariac pregatu
Lau mila urthe badu, laborantza sinan
Erreguec zaukatelz lepembicico lan;
Herrunca gorenecoz zuten saristatzen
Hobekien zuena lurra erabiltzen.

Ematen zuten berec esku goldeari,
Etzur iratchikitzen deusic eguiari:
Hargui berriaren hamaborzgarrena
Ezarria zen besta laborariena.

Enperadorec zuten golde abiatzen,
Yende osteac landaz zirela hedatzen;
Aitzindari lehenac zohazen ondotic,
Edo ibili behar lur saiten gainetic.

Laboraria etzen gorthean nahasle,
Enperadorec lana akhabatu arte,
Hanc zuten golde uzten, Yaunari othoitzez
Sorraraz zezan bihi ceruco ihintzez.

~~Orduan zen~~ segunda hurbiltzen goldetic,
Yraulke eguiteco hegorat negutic;
Laborariec zuten lana akhabatzen,
Bozcario zutela orotan hedatzen.

Soldaduec bazuten, landen arthatzeco,
Hain cementasun handi, nola harmendaco;
Non nahi zuten urec sorro guruthatzen,
Etziren haci berac orotan ichahatzen.

Bazituzten hortaco nihon den aitzeac;
Ontzen zituzten lurrac, nola baratzeac;
Aski ~~[illegible]~~ [zuen bakkholchac], pagatzeco cerda,
Ematea hacitan zenbait lur cerrenda.

Urtharril erbitsuan, yaunic handiena,
Lore eta cantekin seguitzen zutena,
Iguzkico athetic bazohan landarat,
Arropa ederrenac dilindan lurrerat.

Ondotic zihoazcon zurezco guizonac,
Laborari handien itchuran eguinac;
Landetan hausten zuen etzezeo behibat,
Handi, hogoi bat besoc mugueiraz bezenbat.

Inguian zen muthila, zango bat orthutsic,
Eta bertze zangoa eskasgabe deusic;
Etziotzan bethaizten paupac behiari,
Eman arte arguia hamar bat umeri.

... ezin guzietan 3
Muthilac, behia yoz, lan du erakusten,
Bera utziz ezbaitu deusere eguiten;
Zango bat orthuts eta bertzea zapatan,
Dio lanerat dela yoan tarrapatan.

Behi umec saria dute seinalatzen,
Enperadoren eskuz direla hedatzen
Hauzoetaric bildu yenden eskutarat,
Eguin dituzten asmuz arguiz mintzatzerat.

~~lehen guiristinoac~~ [Nagusien nadurac] ~~laborari~~ laborari;
Hastapen ematean Christec Elizari,
Nekhazalea zion hautatu guidari;
Laborariec dute morthua hegatu,
Comentuec dituzte bihiac berratu.

Comentutic ikhasi zuen Carlomanec,
Biltzen, Aria onez, dohain ~~[illegible]~~;
Landentzat Karlomanec bazuen egarri,
Harar zuen Normana guertatu egorri.

Berecia zen Sully hainitz gauzetaco,
Ichuri handiena zuen lurretaco;
Erresumen unguia han zuen ikusten,
Etzion haubat artha deuseri ematen.

Irabaric etzukeen yasan goldeari,
Damuric ezdutela guziec on hori!
Bertze aisiac bethi luzke erresumac,
Arthatzean elgueac, nola behar amac!

Frederic bigarrena, guerlari handiac,
Utzi ditu lurrentzat aithor berec iac;
Ondu zuen hainitz lur, errecac chucatu,
Itsasotic harratuz baskerrac berretu.

Lurra zela, zioen, bici ithurria,
Eta gaineracoac, feriesk eria!
Amaño hoberenac lur onduac dire,
~~Itz~~ ~~gabe~~ ~~ertz~~ ~~landac~~ ~~balio~~ ~~deusere~~!

Zuhainac erhoa behar ferdatzecotz,
Hiritarrec halatsu, golde arguitzecotz;
Inguinic soberekin, utziz laborantza,
Sartzen du erresumac ariman urratza.

Nekazaria

airea: goizian goiz jeikita..

Mintzatu aren Gullo dirua eskuan,
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin biriam nindabilan arin.

Mauritaria

airea: goizian goiz jekita..

Bihizco cimenduac dire hoberenac,
Heki bastarraycote eguin segurenac;
Heki eskerrac dire, lagun edo nausi,
Erresuman bicitzen, urrandiz nahasi.

Galtzeon laborantza, ezda inguinurie
Gaitzetic beiratzeco nihongo nausirie,
Ezda choilki oguia kharioz guerthatu,
Yanaz kanpoco orhu inguruac badetu.

~~Erresuma~~ ... yarri inguinutan,
Edo sobra lakhetu errizco lanetan,
Lurrac utziz debalde, bendoz laburrez,
Ykuti izan dire larriki nigarrez.

Asco berthuten hobi dire inguinuac,
Bilkhauetan lucerat nahasiz buruac;
~~Sorgatzuz du ... desotan ?azalac~~ ... indarra,
Hala nola Ariman, inguruen guinharra.

Hirian baditeazke larru churienac,
Otali gabe bethi barne garbienac;
Loreac ezbadire igurkiz hedatzen,
Laster dute itchuran beguientzat galtzen.

Laborari guti da izaten lohiric,
Hainbat hiri lehoac lili direlaric;
Egun nahasiz ere, ezda laborari
Eman izatu dena gachtaguin bideri.

Ezdu nihorc erranen, guizonen yakia
Delacotz mahaincan bethi ditokia,
Hartacotz ditezkela bertzez handiago,
Non ez den izpirituz ~~...~~ gorphutza gorago.

Hartzen dute herritan bere yanaria,
Eman gabe aldean lagun ur gacia;
Ezdute yaten gauza, ~~...~~ Cortchaca bezala,
~~Marriaro mekhinea bereztu achala.~~

Ezdire hec gosean ahalke yaten,
Begui ona yanari diote eguiten;
Hec lukete hiritar yendez trufatzeco,
Hozkitnac ikusiz deuseri lotzeco.

Ezda neürtzen guizon bizcarreco sedan,
Edo urrez pagatu ontasunen lerdan;
Hori uste duenac, buruan eskas du,
Ibeabatic hasteco lekhar handi badu.

Hiritar yaunskila.

Behar denean bildu lekhon harmetaco,
Guchienac goldetic dire hautatuco;
Guti balio dute hainitzec hiritan;
Ezdute sakha lekhi bere bizkarretan.

Iduri dituela uriac mutchitzen,
Escath dire Prefetec guehien aguertzen;
Nahiz ointic buru duten aphaindura,
Ezdute bildu ahal beguiren ~~...~~ ardura.

Altcha betzate bertzec hiritar cocheroac,
Ezbituztenac zabal cehebat bizcarrac;
Chigarroac mocoan, bizar cocotsetic,
Albadu itchuretan ezin egon chutic!

Nescatzarrac dituzte amets guzietan,
Zaharrez ihar dire berrogoi urthetan,
Arropac legun bezin, zakharra larrua,
Beso edo lephoa ithurriz zaurthua.

Urtthu dire, iraunguï, pescaflach iduri,
Salda on eta sedan direla egueri;
Ez, ez beraz ahalka, laneco guizonac,
Hotz, bero, uri, nekhe, gain dituztzuenac.

Bertzelaco indarrac ~~...~~ zaituzte dohatzen,
Ezda zuen arroliz, beguiric trufatzen;
Larru beltzaranetan ezda ahalkeric,
Igurzki gabe ezda batios loreric.

Ederrago da baba guizonen eskutan,
Nahiz den erreztuna menta berecitan;
Badakigu guziec babae zer dakharken,
Haren trufatzailea Erromas zen aztken.

Begolaboraria

Ezdur aphaldu nahi nihoren bicia,
Distiaraz bezate erreguec alkhia,
Eguin hainitz esprantu zapata duenac,
Honeta harro altcha berga dabilcanac.

Yaunec eman bitzate orsherrautsetan,
Zamariz dabiltzala airez guirgurnetan;
Miriciac eritan izan beza menta;
Behar du notariac descansatu acta.

Erresumac beharra badu erakusten,
Aguer bitez yenduac laguntza ematen;
Hiriko languileac aphain beza hezur,
Ankas ezbadu autza leguntzeco egur.

Yaun urrichcadun, aberats, guerlari guziac,
Gorthesano, miricu, aphez, notariac,
Lurraren behar dire, hatsaren bezala;
Beraz laborariac aguer betzatela.

Hekin altchatzen ez naiz nihoiz unhatuco,
Damuric ezbudala berea meneco!
Itsaso eta lurrac baltsan direlaric,
Hekuntzar ezdukete nahi khororic.

Yaincoac eman ditu bicien niguru,
Deithu behar litezke lurreco ainguera;
Etcholetaric hasiz tromuetaraino,
Hatsa hedatzen dute, indarric duteino.

Cilhegui balitz nihoiz belhaunicatzea,
Edo belhaunicatuz guizon agurtzea,
Oro netzake oihuz egundic gonbida,
Ainguerua lekhuco emanez biruenda.

Lehiaraz netzake, hedatuz trumpeta,
Ostricatuz goraki biliz eguin cinta,
Agurtzerat, aphalic, guizon gohilecoac,
Ceruaren nahiaz Yainco lurrecoac.

~~Laborari~~ tauna

Sorthu zinen, haurra zu, ama erigamic,
Esne behar zinuen norbaitec emanic:
Laboraric zuten arthatu ahuntza,
Zure biciarentzat zuena chuitza.

Hekin alabac zuen, arguitu zeneco,
Ohean zinaudela, ernatu beharco;
Ezdiri eskas ama! belharrez flacoac
Esne beren edariz pedachatzecoac.

Eraman zitzaizten, egun guzietan,
Hethi ere esnea, pitcher garbietan;
Bada esnedun bethi ~~...~~ behar zen arthatu,
Gauaz, loa utziric, askotan bazcatu.

Larrean bazabilan, utziz bertze lanac,
Haren bilha zohazen ~~utziz bertze lanac~~ sarraskitan oihaca:
Eraic, esne hura edanez gochoki,
Bide eguin duzue bician luzeki.

Bainan yende harkarrez, zuec unguitzetan
Bildu dituzte gaitzac Goizic errainetan;
Zuentzat irun dute bici eskas zena,
Hazatzen zutelaric nekhean berena.

Yaun handiac, hiritan baduzue leihor,
Zuen etche ederrez eguiten da aithor;
On da hekin barnean ~~eguit~~ higatzea bici,
Haizec ez dakela nihoiz ere ici.

Ezkinac harriz dire, zur onez ganbarac,
Cimendutic kascorat lan oro seguerac.
Nori bada duzue zor zuen leihorra?
Ezda bere ethorkiz den bezin ederra.

Menditic yautsi den harriac nekhekin,
Idzainac zabiltzala bortz intziriekin;
Bere orgac zaizkoten miletan lehertu,
Bere buru doiean zutela beeratu.

Oro galduz garraioac zituzten eguiten,
Languilei icerdia bethi zariotan.
Idiac ere bada etzirin urriric,
Sotoan biltzen zuten indarra gostaric.

Sorthu ondotic hasiz handitu artean,
Nausia eman zuten bethi grinapean.
Ezdire haitzac ere bakharric ethorri,
Landarea behar zen norbaitec ekharri.

Icerdi eta nekhe bazen aphainitzetan,
Mendian pica eta landu artekatan;
Etcheac gosta dire beraz languileri;
Dugun erran eguia, ezhala nausiri.

Egun nirriz dagona, behar da sacruran;

Mintzatu aren ... dena eskuan,
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Ephorekin Hirian nindabilan arin.

Hauritaria

airea: goizian goiz jekita..

Hec dute kisu eguin, ekharri harea;
Hekkin icerdiz dute leihorrec orrea;
Hec dute ~~[illegible]~~ garraiatu, ura daritela,
Bertzentzat bethea den edarizco suila.

Balinbada hiritan pabaio ederric,
Zuhatzic ceruraino duena adarric,
Ezbada nihor beldur basa, ez erreken,
Gozamen horic dire bai ~~[illegible]~~ landa nekhen.

Zor ungiac zaicoten zor laborariori.
Loria da yaunentzar, curritzean bastez,

Ur hegui ikustea ihurcheritan eder,
Lorez gaindi hesiac, celhaiac sorrotan,
Haizec, usain emaile, iduri orotan.

Dembora guti bada oraino ducla,
Lazgarriena zuten inguruec zola;
Gutha uztelduetan gastatu aireac
Hirirat zaramatzan nigarden heldeac.

Laborarie zuzten errekac garbitu,
Celhotan uztelzetec urac beguiratu,
Eguin hesizco landa orai aberatsac,
Aphamiduz, bide luzez, lerroca sahatsac.

Lehen herio beltza lakhet zentokian,
Atseguina fortzen da egun arraicican,
Gozatuz guehienic ezdeusec laneco;
Eguiac ez ahalke horren erranteco.

Norentzat ere dire yanari hautuac,
Laborari ninekin orotan bilduac!
Metaz ausarki yanez, yaunac biltzean,
Egortzaleac dire mahaiu murritzean.

Neurtuz dute bethi chardin begui gori,
Eta harrokeri ura, hiltzeco egarri,
Eskalapoina ~~[illegible]~~ berritu zangotaco uitzi,
Olasunac halere bethor zaie ~~[illegible]~~ utzi.

Egin ohea goza, argui has orduco,
Alharekin idikiac ~~[illegible]~~ marlumac hasico;
Guti du hekientzat beroac itzalic
~~[illegible]~~ Nihor gutxi halere hekien ahalic..

Hartzen dute belhagoi, eguiteco ohe,
Ezbutena aberec nahi sobra meke.
Zer lukete hiritan guenen hoitaric?
Ezda baba bertzela nihor biciztzeric.

Jeerdi bathaioz da ~~[illegible]~~ landatar handitzen,
Kasu aldare ~~hike~~ harentzat galdetzen!
Aguer ~~[illegible]~~ guzice aguer laborarieri,
Khen betzote khoroac erreguec heieri!

Ithurri on guziac hetan hatten dire,
Zorigaitz edozeini, orroit ez badire!
Meke luke mahaina hiritaco yaunac,
Uzten balitu lanac goldeco guizonac.

Ezda behar ahantzi, azken demboretan,
Yende handi guzia zela ekharetan,
Erresumac burua galdu zuelacotz,
Edo guziec nausi nahi zutelacotz;

Laboraria zela zuhurki yocatu,
Haren bozac zuela nausi on hautatu,
Hare urrundu ~~alkhatuzituzu~~ carguetaric alkhitic
Gaichtaguin bildu oro arrapo lohitic.

Altcha, laborariac, altcha buru gora,
Zuen kopetac bailu izarren dirdira;
Ezdute han hedoice hedatu goibelic,
~~[illegible]~~
Ezdu nihorc hain segur ainguerun hegalic.

Bi hitz beharrirat laborariei

Aitetic bezala naiz nintzo laudatzarec,
Ezditen higuingarri aguer hiritarrec;
On eta beharra da guizon laborari,
Ezdur hori gordezen munduan nihori.

Lehen zen laudatiar ungui ikusia,
Baiñan guti zakien zer zen yelosia;
Etzen hainitz orroitzen zireneз gorago,
Eta etzen hortacotz bici gaizkiago.

Bekhaizti dire asko, dembora berritan,
Hartzen diren aisiez herrunka goretan;
Iduri du batzutan golde dabilcanac
Ezdetzakela yasan chapela dutenac.

Guri daukute esker, adiarazten date,
Balden bici guziac yaunec baditute;
Gu gabe nigarretan litezke guziac
Gure icerdiz dire hekien ezkiac!

Deus ezdute eguiten, eta dire guicen,
Biltzen baitute ~~[illegible]~~ indar ~~[illegible]~~ bizitatzeco gauzen;
Alferrac dire ungui, gaizki languileac;
Zuzenac othe dire holaco legueac?

Mahain on eta bestac ditutzte beretzat,
Hekin ondarrac eztai litezke guretzat,
Bethi dire asean, eta gu gosean,
Ohe gozatzen dute, garela lanean.

Guc dugu guzietan bicia hedatzen,
Eta benec gaituzte oinetan ezartzen;
Beharrean zaizkigu ethortzen agurka,
Baiñan guero daukute beiratzen tcebeska.

Laborari maiteac, ez, ezmintza hola,
Orroituz zuhur oro zuentzat direla;
Burudunac badaki zuen nekhen berri,
Etzaitzue halaco nihoiz etsai yarri.

Behar dire herrunkac mundu zabalhuntan,
Ez ditezke guziac koca harrenetan;
Etcheac behar dire, baita soineccoac,
Hala nola untzitan guizon gorizcoac.

Ilchura tchar guindezke, gabe atherberic,
Edo larru gorritan, kaupo hedaturic;
Arrainac itsasoan dire atzematen,
Behar handiac deta inguinuac hazten.

Artzainec deizten dute esne edateco,
Ilaguinec eguiten kapusail urico,
Soldaduec herritic etsaia kasatzen,
Gaizkiaren erhoac aphezec ~~[illegible]~~ ihesarazten.

Aberatsari zaio lana ematea,
Eratuari da bide gauzec eguitea,
Haiken baliatzeco indar ikhazkintza,
Hala nola salbentzar moldatzea bertza.

Harotchac behar dire golde eguiteco,
Nola olhatiarriac hekin irindeco.
Guziec hola dute elkharren beharra,
Nihori ezda behar erakutsi herra.

Enperadorengain da gure erresumaic,
Forthu orduco, haurrac beharra du ama;
~~[illegible]~~ Hautu dire yakinac gauzen asmatzeco,
Luma dabilcatenac, berri hedatzeco.

Guizon batec bakharric zer daike eguin?
Landetan soinecoec ezdute ematen;
Bihiaz kaupo, behar asko bu guizonac,
Ez deta hare ekhartzen argui arimenac.

Orai bada norbaitec urrea biltzean,
Edo etxaler goran bici higatzean,
Inguru detuela nescato, muthilac,
Urrezco buruekin dirdirian makhilac,

Eilhegui othe zaio laborariari,
Asikiz egotea haren pasaiari?
Edo higan da gora, ibiliz zuzenki,
Edo nola nahi du aimendu arthitki.

Zuzenki higan bada, behar dachikilu;
Unguiaren bideac sainhariz trufadu;
Gaizki biltua bada cilhar guzkia,
Ezduote kurrinkec histuren arguia.

Ez izan beraz, othoi, nihoren bekhaizti,
Zohazte zuec ere zuhur biciz goiti;
Guziac ezditezke berdin izanean,
Gutiago den asko bethi da aldean.

Ezguindezke guc nahi izan checatuac,
Bihotz barelenz dire guzien bronuac;
Bazotete landetan aukas handiago,
Inbidiac daituzte yausten behorago.

Higuingarriac dire guizon yeloscorrac,
Mihitic dohazcote gaindian kheldorrac;
Barne onec ezdute nihor gaizki nahi,
Guzien ona dute zorosen bahi.

Mintzatu arin Gulo dena eskuan,
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

Hauzitaria

airea: goizian goiz jekiota..

4 ~~10~~ Halacoa zen lehen laudaco guizona,
Guizon guziz ~~...~~ zuen bere zoriona;
Hobeki ziren zenbeit bidez ikustean,
Etzuen erakusten bihotz min elhean.

Nachatzen du guizona herra ezosiac,
Khali betza guzuekin bihotzen hitsiac ~~...~~;
Bertze zenbeit hobeki bicitzen badire,
Haubat hobe hekien, yasan behar dire.

Hekin hari gabe guziac muthurea,
On zazue ahalaz fortzeco herrunea;
Altcha, bil eta beira gauza, zuec ere,
Pabara onac noizbait ethortzen badire.

Nola dute harmadec gorphutza maitatzen,
Oikhmidu arranoa, odolaz garbitzen,
Hala da behar lilitzko laborari yaunac
Arthoski beguiratu lili ederrenac.

Bortcharaz betza oro aithor eguiterat,
Unguia yoan dela laudan bicitzerat;
Haren lan oro dela gerbelic gabea,
Cerutic hurbil dela nekhezco bidea.

Berec ekhar bezote ohore lanari,
Egon gabe oihuca sabel uttetari,
Ezda nihor lurrean choilki atetzeco,
Yan behar da bakharric lanen eguiteco.

Hain eder da goldea hildoz ibiltzea,
Nola lurra zapatuz truncoa hegatzea;
Ez beraz bortchaz egon nihor laborari,
Eguinez bethi kherru perilla garbiari.

Ezditezke galerac golden hildoetan,
Gaizkiari darraizco hiri aiphatutan;
Beldurra handa baza, zeren baitu ama,
Nahaskeria tzarren mendeco bilduma.

Errac, laboraria, zaharrec bezala:
Aitu dugu yaunen yaun norbait behar dela,
Paz ez guintezke omac nihor arguitzeco,
Segui beza bakhotchac lan araberaco.

Holaco hizkuntzekin nihor ezda gaizki,
Mintzo tzarrac ezdakhar ondotic gaizki;
Ezarete izanen hiri eguingarri,
Nahiz galtza tzarrekin, yauntzi aldagarri.

Laborari ona da erregue lurreco,
Bere yauirac ditu ungui itzulico,
Eta lana eguinez yaunaren gogorat,
~~Bitzen ditu ...~~ urthea daramatza ceruco ~~atherat~~ biderat.

Laboraritza zoriona
Laborantza atki du erran direnetan,
Bainan erraile baita, laudaco bidetan,
Dohacabe direla guziz guehienac,
Ezagutu eskasez atseguin chumenac,

Nahi dut orai erran laborari maitei,
Ezdeusi bekhaizteco hiritaco bestei;
Arantzeac badire arrosen artetan,
Maizenic larrienac urrezco alkhitan.

Ezda hor, ez hemen bat, bicitzen aidenic,
Badelacotz non nahi bas nigardunic;
Laudetic bici behar guziz guehienac,
Ezdire hobekien alfertzen direnac.

Yaincoac eman badu primazaz nihori
Etche edo lauda bat, aldean ithurri,
Eguin beza cimendu aitaren tokian,
Yoan gabe nihorat urre guticián.

Oihan eta sagardi, arbasoen lanac,
Lauda hekin icerdiz guicendu direnec,
Lehiduu sorro hoiec, garaian mahatsac,
Ezbituzkete nihoiz bihardi khiratsac.

Hirico hirritzuar.
Laudetic bici ziren laborari bia
Elkharrekin bazuten haurdanic aria,
Deus batec bertzeari etzein gordetzen,
Batean ~~eguneko lanac~~ on guziac zituzten gozatzen.

Ohe berean zuten ahanzten bere lan,
Ydatze eta ihiz estali etcholan,
Yle, larru, kaputail, emanez buhurdi;
Sarrentzat haler ez fobra gau handi.

Aira athorra churi, galtza lauderrekin,
Bazituzten igandez yartzeco bertzekin;
Inguru ere zenbait golde, haintzur, saski,
Arre, sega, aitzur, zonbor, guphelaki.

Baleco etzuten baizen lechkakiric,
Sorrec etzuten behar chakhur sainzariric,
Berberac bici ziren, lagun guti zuten,
Usain gabeco saltsac baitzituen hazten.

Chirinbolac zituen bortz aldiz icitu,
Haler ezbaitziren tokiz gaubiatu;
Behar bazuten ere iduriz askoren,
Gaitz guziac etzuzten gainean bederen.

Artho, esne, chingarra bazuten meneco
~~Herrestar~~ Guti lauguileri da eskasten holaco;
Buruco min chumena zer zen etzakiten,
Yan-edan berotaric yasta ezbaitzuten.

Gau batez, ilharguia churitan zelaric,
Hasi ziren solasen, ohean yarriric:
Zein luzea den gaua, batec du erraten,
Zenbat ametsi duen bidea ematen!

Nahiz diren ametsac maizenic guezurrac,
Huna bat dituzkena eguien adarrac;
Zer hedadura duken, othoi, erradazu,
Zue berdin zuhurtzia cerutic baduzu:

Oherat yoan eta, atzo arratsean,
Orai etzanac gare camattra berean,
Yduritzen zitzaitan goldean nintzela,
Americaco urrez egarri unela.

Helde horren sukharra lothu baitzaneco,
Perdaz hor dut aguertzen harroca urrezco!
Eguin dut zin seguidan utzteco goldea,
Pasaio nahiz bigom dukedan mendea.

Bainan lan gabe ezda nihor bicitzeric,
Eguin duban cinaz dut bihotza zaurthuric.

9 Yoan da ene loa, yoan descansua,
Ezda ni becin gaizki nihongo itsua.

Descansa hadi, dio lagunac erraten,
Guezurra duc amelsa, cinac deus eguiten;
Hiri ametsac badu bertze seguidaric,
Ochala balitz cinac bakharra trabaric!

Ni beldur naizena duc hiri gosearic,
Zuhur bada lothadi berriz goldeari;
Seguragoa baita nekhezco oguia,
Ezen ametsetaco urrez den harria.

Horren gatic, yoan zen ikusterat hiri,
Beharrac eman zien yaun bat aitzindari;
Hura gaiñ bazuen sos esker gutitaric,
Nolatsu baita arbit ematen athetan.

Sokhin eguin zuen lagun orotaric,
Zokho batean hil zen lohiz ustelduric!
Balzuec erran dute, gosez hil surrupa
~~Ephintzan izan zela~~ ~~...~~
~~...~~ egon.

Zoriona norden
Beharric handienac badire hiritan,
Herritaco batentzat milaca orotan;
Laborari azkenac, ni erranen gora,
Hiritar guehienei ez zorric ardura.

Hoberenac ezdire haubat descansuki
Ditezken arren hainitz itchuraz hobeki;
Ezdire guehiago lurrean bicico,
Sobraniac baitire leher-arazteco.

Salbatzeaz badoha, ezdire seguren,
Urre othec dituzte maiz sarcac hurren;
Ezda ~~bada~~ ere zorion eguiazco denic
Orai eta gueroa hartzen ezduenic.

Ezda zeren behuntzat nihore uste izan,
Atseguinic badela luze pailardozan:
Ahalkeria, beldur, ondotic darraizco,
Purgatorio beltza bihotz arintzeco.

Ezditeke deus onic bertan arinetan,
Egun hirriz dagona, bihar da zauritan;

Mintzatu aren ... orma erkuan,
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Ephorekin Piriian nindabilan arin.

Hauzitaria

airia: goizian goiz jeiki eta..

140

Itsurat biciitzea ezda zuhurrentzat,
Adeinenduac bada berun burruentzat.

Ahantzi nahi ditu bakharric zoroac
Denbora iraganac, nola guerocoac,
Egun bat biciitzeco, eternitatean,
Placerezco itchura galcorren gainean!

Opium deitzen dute Sinan zoriona,
Ceren den ahanzkorra darraicon edana;
Polones atseguin da sudum edaria,
Austriarrena berritz, bazcari yoria.

Corsec maite cartekin hize egotea;
Alamanec, atzarrez, amets eguitea;
Anguelesen corn ba urreac arintzen;
Hala hata fransesa deuse ez asetzen.

Nahia dueneam nonbait harrapatu,
Galde handiagoac bihotzean ditu;
Eguiaz, ez da nihon zorion osoric,
Gutien utte denac bagori zaurthuric.

~~Elquez~~ Yelosi dire ~~y...~~ eloquez yende Paristtarrac,
Cilhatzean arima gimaren laharrac,
Agurric ephalenac laster du inhatzen,
Hetan nihoiz duena zorion bilhatzen.

Iherie baizen ezdire, biharamunecc
Badakhaikete galde ezin ichilduzco;
Arantzec lakhet dute buru hebatutan,
Gauzac ezin ikusiz nahi den moldetan.

Guti da atki gora, desean gorago,
Yanac du yeloscorra uitzen guehiago;
Behar bada bertzekin agurra erdizca,
Berehala bihotza han da adikica.

Batzuen bakearen ehortzeco atki
Haugoan ikusten yauntzi bat hobeki;
Ezluke bate yasan bertzei bere hutsa,
Solasei diotela kausten guezur hatsa.

Gora yarriac dire eror beldurrean
Ikusiz azpicoac hec ziren chedean;
Izatean urrea, eikhoitz gosedenac
Behar luzke iduriz atseguin lehenac.

Bainan ez, bildu urrei gorthe duguiten,
Eta bere gathetan hec dute ematen;
Ezzaizco baliatzen bere beharrentzat,
Gauac eta egunac ditu hekientzat.

Hec ditu herisan maite guehienic,
Hekin sukharra dohia azken hura gainic.
Yocolariac ere sobra du galdetzen,
Irabaciac ez du aldi bat asetzen.

Yastatu dituztenec ithurri guziac,
Atseguinez legundu bere guticiac,
Azken khorotzat dute biltzen unhadura,
Dakharkena gaitz denen bilduma ardura.

Ithunburac diote bihotza lehertzen,
Nihongo ikuspenec beguia arintzen,
Ezpainec ezin gusta urrean edari,
Ohituac izanez edozein gauzari.

Bilkhuiezidarraizcote, idari heldeac,
Haubat elhorri zorrotz, loretan gordeac,
Yorrale dituzteha nihi leguenac,
Solas ezti, besarca, hirri zuricnac.

Hurriari guti da ingar luzatuco,
Goizeco laguna da etsai arratseco;
Badakite gaichtoec itchura on hartzen,
Musuaren ondotic ezpata egortzen.

Sarthu denac bilkhuian, guziac agurca,
Ilkhi deireco ditu z berac asikica;
Horra nolaco diren hiri atseguinac,
Hanbaten ametsetan hautatuz direnac.

Enperadorebat zen yarri goraean,
Eian hura zen gora galde zuenean;
Lurreco ~~m~~ugarritan, bertze oihuz zagon,
Eian bada hain hurbil behar zuen egon.

Hirico lanen nauzi laudetacoac

Hiric badituzte mendetaco lanac,
Atzetarren beguia chora duketenac:
Karrica zabal, eder, azpian boticaz,
Oren laurden bidean zuzenduac focaz.

Berinazcoac ere badire gainetic,
Ihesteco beharrez urrico menetic;
Han dire ezker-eskuin, begui aringarri,
Cilharguinen autzetan, urre eta harri;

Arropa yosi eta yoszai hautatuac
Hortz~~ec~~ hirricaraztecco guisan ~~aphaïnatuac~~ aphaindunac,
Oren erdi~~[illegible]~~ luzeco pasaio ederrac,
Itsas gaztainez eta zuharrez adarrac;

Erreguen yauregui, urrea yarian,
Yendea eder bezti alderdi guzian;
Bainan dettiadurac goibela hurbil du,
Argui bezenbat goibel ikuspenac badu.

Yaunec dutela yaten hoberen gauzatic,
Gosea bera dago berinen artetic,
Hezur eta larrua elkharri yosiac,
Sabel huts, hortzac zorrotz, ciztapur erriac.

Itzul-araztea ditut beguiac gainetic,
Nola ardi eikhinac bere izurritic;
Haizeac ibil luke otto bat bezala,
Ogui betz erosteco sosic ezduela.

Yaunen gorphutzac badu estalki neguan,
Bihorritan landerra bulhar inguruan,
Su ederrenac ditu bere guelan pizten,
Ezdiote mainieri deusere sobresten.

Bainan ere Lazaro, hurbil, bilucia,
Percalez elhurrean, erdi estalia,
Han dago leihoekin, ciriac esteca,
Hotz handiaren bortchaz hortzac carrascaca.

Beretzat badu ere seda eta yana,
Nola daiteke orai guizon bihotzduna?
Hiriac niri zaizkit dutela iduri
Buru urreduen guizon, sabel oro zauri.

~~Ezda hirico gaitzic landetan~~

Urrea baino hobe dugu osasuna,
Hura da munduhuntan lehen ontasuna;
Ezda bada hiritan hautatuz izaten,
Hango gaitz itsusiac lekhuco ematen.

Ehunca alo galdu, begui ondo gorri,
Herritan ez ikusi gorphutzen ongarri,
Ezpain hits, bulhar util, maccla ubeldu,
Zorne ithurri gorde, mintzar, guibel galdu.

Batzuc harria dute bere guruntzea,
Marrascaz yasan behar haren oinhacea;
Erraiec baitituzte bertzeac erretzen,
Galdez daude orroaz ezpata zorrotzen.

Ezbaitute berthutez yasaiten bildea,
Buru saltaraziz da bilhatzen bakea!
Altcha beza norbaitec estalki horitan,
Bat banazca ohea miratuz etchetan:

Ezbedi ~~sar~~ hor-hemen baztr ikusteco,
Zer duten ahantzicc miniez yasaiteco;
Ezgaiten mintza ere gorphutz sakhailatuz,
Guerletaco farraskli ezpatan bilhatuz.

Badire hainbat eri, itsusi, lazgarri,
Aitzen da iitzurina hain arrailagarri,
Non baita oihanetan bat palumpatzeco,
Ikuspen halacoei ihes eguiteco.

Aiten gaitzac badire ondoco semetan,
Mendec ezin ahuduac odol pastatutan;
Beharric dohazila landatic hirirat
Bici iraunguenen erreberritzerat!

Herio murritz eta egurri lohiac
Han eguiten dituzte erizco indiac;
Han badute gaitz oroc noiz nahi bazcari,
Han zaio guehiena lakhet ~~M~~olierari.

Landatiar gaitz oro biapa hiru dire,
Guehienac zaharren ithaitz~~ea~~ baitire;
~~Hiriac eta bitezke hambat hautatuac;~~
Ezbaitire hampoac urrez horituac.

Mintzatu aren ... oirua eskuan,
Eta beldurrez sua egonez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabilan arin.

Haurtaria

airea : goizian goiz jekieta..

Non da Natohandi ezin agortua,
Gaitziaren bethiric ezin garbitua ?
Non dire nahasdurac, leguean zauritan,
Ohoinac carrosekin, chedetzarrac mentan ?

Non dire urkhatuco gazte hazcarrenac,
Edo ura behera yoanen guizonac,
Ez nahiz lanetarat nihoiz lehiatu,
Gosea zaitenean cintzurretic lothu ?

Nor du beldur erreguec harmaden erdian ?
Hemen bakhar bat ezdu haranen gainean,
Izarten dire bihotzac aspaldi hiritan,
Lili ederrena da bethi haranetan.

Berthutea segur da uraren hiritaric,
Ihes bizalabago Hasic orotaric ;
Hari darraicio bada bihotzen bakea
Eta yenden arteco aria maitea.

Ilkhi gaiten Haugorat, utz ditzagun yaunac,
Nonnahi dire berdin hobetzi direnac,
Ez baititezke lekhot ur iraunzotan,
Eduten arren bizcar bethi dirdiretan.

Landatuzzentzat da ceruetan hedatzen,
Izar begui duena gauaz distiatzen,
Ezda etche gorarie bichta trabatzeco,
Nola estuca tzarric lurra beiratzeco.

Bertzalde zer ditezke ethun eguin lanac,
Goratuz izartzean mendi hedoidunac ?
Balio othe dute pasaiec oihana,
Larrez larre lekhoac bazcabituena ?

Negarturic chiztua zein den maitagarri !
Miac saltoca dabiltz begui aringarri ;
Ithurria fortzen da garbi harrocatic,
Forrogit guria du arrai baztertetic.

Ezdut urinac hura guicentzen herritan,
Ekhar arte etcherat pegor garbietan ;
Lehen ekhutic dire biricoi guziac,
Billu eskuac ditu yaten pierreciac.

Ahuntzac saketan edo harroketan,
Nihor ezin yoan den hirriscu tokitan,
Ahariac nuelkhoca, bilotsac marracan,
Idatzepetic amei esne harrapacan ;

Alseguin cinagoa diote egoiten
Artzainei, etzakan direla egoten,
Ezen ez hiritarrei lehoinac gathetan,
Yarria, gose orduz, hortzac hirriketan.

Haitz azpiac badire non nahi yauregui,
Non nahi du chorijoac arintzen aygegui ;
Bizcar orec, iduri aldare handiac,
Ceruetan ditugte dirdiran arguiac.

Haitzeac lorez dabiltz ferecahedatzen,
Bizcarretarat usain dutela bolatzen ;
Uda hasteac ditu itchura ederrac ;
Akhabantzac aberats ~~...~~ sagarrez zadarrac.

Edukite hiritan ferecagarbiric,
Gauac ala egunac ditutzte pisuric,
Bere toki hetsice egorriz bafadatz,
Harrubi urteleane sorthu den moneda.

Zer borcaro, elguez, Mhurrac ioitzean
Menditaric zurrutan urac ichurtzean !
Bazter guziac dire berduraz estaltzen,
Hor hemencaliliac hesiz aldazcatzen.

Udare, sagar, mahats, merchica, aranac,
Erreketan eltzaurrac, menditan gaztainac,
Churi, gorri, horituz, adarrac aldizca,
Heldu dire ontzerat Hasic batbanazca.

Adimenduz bezala, hurbilduz eskutic
Emateco ontasun adar aphalduetic ;
Egunez egun dute berritzen bicia,
Bethi arin dutela eman arraicia.

Ez dire gauza berac nihoiz ikhuretan,
Yauntziac zambiatuz guehien artetan ;
Liliec badituzte usain hautatuac,
~~Ez gauzac~~ Izan gabeac nihoiz erriz moldatuac.

C... ...

Zangarraz direnean arthoac loditu,
Hiru Koropilotan guerriac fincatu,
Bilo yuntac dituzte erriac aguertzen,
Irditaric buruac bizarrac luzatzen.

Ezdu guizonac lana arthatzen hobeki,
Antzea duenean hegatu luzeki :
Eman balitz burua lilico tokian,
Erori beharco zen Hargaren azpian.

Ilkhi da makhilac non indarrabaitzuken,
Eta ez beherago, ustel baitzitaken.
Oguiac gainean du aguertzen burua,
Arthoena bezala cabaita pisua.

Ho Hari diteke hura haizekin yostetan
Eirani guisa ~~...~~ dabiltza ~~...~~ haren burutan
Arraituz yende oro ondu hurrenean,
Urrez dela itchuran, bere gorenean.

Aphaltzen du burua laborariari,
Nola esker balio hare eman arthari :
Laudetan hedatuac ceruan den aitac,
Nola ez preza hango gauzadistiantac ?

Landaretaco gauza miragarriac.

Belhar puntta chumenac behar du gazki,
Haize, hedoi, itsaso, airi beriziki ;
Landarei diotzate eman behar lurrac,
Hekientzat erraietan dakhazken indarrac.

Chunca dire bada erho churgatzaile,
Hazi etchatuari moco hedatzaile ;
Miragarri da belhar, herreitan hazia,
Nola fago berdena, mendeen lilia.

Zuhainac badite adar berenac,
Biec ezdakhazkete ekhar iduriac ;
Usain, ostto, itchurac, batec ez hauzoco,
Yaunac nahiz zituen guziac eskuco,
~~Ur bera~~ Nahiz duten urbera erhoec edaten,
Inguruac ezdire bardinac ikusten ;

Ur berac baitz ondoa bici bada ere,
Achal, mami, albasac, bertzelaco dire.
Ur berac mahastitan dakharke arnoa,
Itargai sagarditan, lokhiz olioa ;

Aguertzen da aldizca urdin, gorri, churi,
Garratz, ezti, beltcharan, nabar eta hori.
Gorritzen du arrosa, arana horitzen,
Aldiz asko loretan pinttarcac hedatzen.

Urloren ondo aitac higatzen badire,
Laudetaco liliac bethi hazkar dire.
Hekien itchurac ez du deus galdu menditan,
Hantez zena da bethi aguertzen beguitan ;

Aguer dezake bethi iguzki erriei,
Perla darion khalitz ederra beguei.
Papillunac, hegala purpuraz eguina,
Bilhatzen du antarki kopa urreduna,

Handizki edateco, trafatuz soinecoz,
Dituenac baitite izanac bethicoz.
Erle horiz Erianon belusac badire,
Arthekin berinetan altchatzen baitire :

Aguer betzate, aguer, inguiniec lanac,
Guehiagoac dire ulitchen azkenac !
Ez beitez bilha gauza zaharrac hiritan,
Zaharrago aldean delaric orotan :

Ithurriec harrokan dute iraupena,
Ezditeke hain zahar Parisco lehena.
Haizia darabilcaten hare arrezcoa,
Erromaz lehenago, zen beguitacoa ;

Babylonia bano lehen zen bizcartzun,
Ez den arren holaco haintz nahi eutzun.
Itchura hori, gorri, diren ederrenac,
Ezdire herrautsekin eguiten direnac ;

Ederragoac dire khardaminetan,
Ezen ez Rafaelen erriçeo orretan.
Nahiz prezatzen diren pareta guizonac,
Bertzelacoac dire elgaez dabiltzanac,

...

Mintzatu arren Gulo dirua eskuan,
Eta beldurez sua egorez hil zadin,
Epherekin biziaren nindabilan arin.

Nauritaria

airia: goizian goiz jekicta..

Elhargun alhascac beguicor badire,
Purpura asko hala hormanyartzen dire.
Ulitchec badituzte nonnahi soinean
Purpura hain pizcatac gorthecoyaunean;
Antzec ezdute eguin halaco sarerie,
Edo orraze oroc hekin estalkirie.
Itchurac gaindiz ditu hapa zenbaitenac
Harma zorrotz, ujuru gorphotz, athorenac;
Estalkia dutenac badire barnuco,
Ezda ezpata ekhas bortzetan guerlaco.
Aguer ditezke gudaz soldadu bezala,
Ibiltzan badakite lanz orde hegala;
Sobratzean etsaia, badohaz airetan,
Ihes lekhu ondoan uren erraietan.
Nahian solbaduci bicia beiratu,
Etzen nihoiz hobeki Moreau guibelatu!
Badakite eguiten etche biciltzeco,
Beharren arabera, lur edo egurzco.
Batzuen mutthurra du escobac aphaintzen,
Palotatzat zangoa bertzec baliatzen;
Irulear badire Leda ederrena,
Zorroztaleri gabe ondute eztena.
Arkutan du leztorrac yaaregui eguiten,
Iguinic guehiago gutiec erakusten;
Erlear badakitza hartzen mürriac,
Biltzen ditu loretic bere arrauciac.
Erresuma guziec dütekte beira,
Nola duen bakharca, indar arabera,
Molbatzen hiri hautu, eztiz gainditzeco,
Eta ematen ere legue inguminuzco.
Zer nahi den, non nahi, mendetan asmatu,
Laborariac beraz aldean badetu:
Guerlari, harguin, harotz, chiztu ilumini,
Alexandro, Eloï, Perrault, Cherubini.
Hain eder da arraina annuaren puntan
Ezen ez tinlazcoa Parisco saletan;
Larriago da soinu mendi ihurzuriz,
Ezen yeza danyaco laggarria hiriz.
Histen du aise Garat errechiboltac,
Ezeztatzen orkhestra mendebal trumpetac;
Badituzte coloreac hirien miraïlac,
Ahate urrecoa, untzilu itzalac.
Ezdituzte guizonec hedoyac eguiten,
Ihuntz eta uria dutenac ematen;
Yaincoaren hatzac du gauzetan gaina,
Edezeni asmutaco natziz bere guizona.

Laborantzaren saria.

Laboraria ezda behar urrikari,
Eztea duelacotz asko lan doypheri;
Guehienec beguia diote arintzen,
Errepikekin ditu oguiac yorratzen.
Gaudiz dario bidez hirizco erati,
Bizcarrez bada ere zamafartzen hasi,
Buruchca biltzalcac hurbil dituela,
Bere olata gaiac seguer dituztela.
Gruia zenbeit baluke harri hirrisutan,
Beldurrez urthea gal icerdi hutsetan;
Bainan guertan ere da gruiazco eguna,
Irabazi artean izar maite dena.
Bertzalde beldur hura da beharretaric
Ezdalvi nihoiz bici cera ahautzirie;
Ungui dena, guti da Yaincoaz orroitzen,
Guzia bera deta zaio iduritzen.
Bainan beharrac baitu utritzen bihotza,
Eta miriac galdetzen zerueo ihurtza,
Sortzen dire berenaz aria saindunac,
Eta bothaiaraztear icerdi husuac.
Eskalduna guehiena da laboraria,
Preza dezake gora bere ethorkia,
Zeren baitu beiratu saltzeti mendetan,
Eta ichiki bere azturen bidetan.

Bethar hobe ezdute guizonec dohatzen,
Hekin arraiciaco guti da aguertzen,
Ontasunez garaiac, urrundiriractic,
Menditea bici dire, mini gabe baratic.
Cerua nihor guti duke seguragoa,
Halacoen urrathsi a funidua dago,
Zuhur dire biciten, utzi bekhatua,
Berthutez lehiraziz bidetan hautua.
Sententcia dute uckhe edo lana
Arzulez nahi alde bortzazco dutenen ~~ohoiago diren~~;
Heritarra bertetan deta ahautziric,
Zaurean hori dire bihotza zaurthuric.
Hausi izan ditike gorthez harrabotsa,
Izan gabe hain luze biciaren hatsa;
Ezdire ederrago gauazco argaiac,
Guziai ditu histen zalba guziakiac.

Gaubiatzean bici, akhabo eskaldunac.

Emaguzu Eskaldunac, hamtsurra atzerie,
Yartzen direla betan urrez gainditurie;
Uzten dute sobleak aise bicitzeco,
Bainan guti hobeki dere auerkhituco.
Ikus litezke laster bertze bilhacatzen,
Yoztea berrietan atseguin bilhatzen;
Zarrac lurreri eta etcheac etcheri,
Iratchiki litezke lanquilez gueri.
Aiten etcheac luke zabaldu beharco,
Harbikgui litezke hauzoac hautuco;
Zango arin liteke beruna yarriren,
Edo carrosan luke touto morsaturen.
Gaphelua choppeki luketi khendueo,
Chelina petraldunec ichter aphaindueo,
Gosna ezar liteke ohe ilezcotan,
Sedan kharioena bizcarren yaunzietan.
Utzi behar litezke arras iriuntzinac,
Herria ere eguin, nahi izan minac;
Alaguera sobraki nihoiz ez aguertu,
Nor dagere beira beitha nonnahi orroitu
Izaditeke chapeldun, bidean dohaya;
Gueldi galdeguttaco, Ci soseu gaztaina;
Estecan du gorphutza leherrarazico,
Bizcarrean eznurriez garraiatzeco.
Lehen gorritzen ziren nescatcha garbiac
Bilhatzean urrundic mutthiken beguiac,
Herriz litezke harro, galduric purpura,
Gaztec ederren duten hoyeten itchura.
Sedaz litezke soinean, urrez eskumutthur,
Buruz gora farfalac, ecin hasi makhur,
Guerria tincatua, ezin egon chutic,
Perla harri ezarian, eta beltz artetic.
Urrezco khatilcean arnoa edari,
Eztikeria hautuz eguina yanari,
Egun guziez mahania, nola eztaietan,
Soinulari athean egun luzeenetan.
Orduan otheluke besta Eskaldunac?
Hic seguratzen eztuz ute luketenac;
Behar luke luzean iraun bici horrec,
Bainan halaco dute ihesten indarrec.
Diruac ere dire bethi du galdetzen,
Eta dainuec dute ezarri ephartzen;
Ezdoteke hartura hainbat sakhar handiz,
Ohoritzari errial bothu gabe aldiz.
Hala da hiriz galdu Yainco sinhestea,
Herti guerlarietan ohoren lozea;
Hala dire lazatu leguero guiderrac,
Hartzerat lehiatu atzeyar alferrac.
Ondotic forthu dire nigar ithurriac,
Ehortzi dituztenac ehunca hiriac,
Aztura onac galdu, biciac laburtu,
Zenbait eguneregatic, bethia yocatu!

...gum aren ...

Eta beldurez sua eyorez hil zadin,
Ephorekin hirian nindabitan arin.

Zere dituzten Eskaldunac yostatzen.

Badute Eskaldunec osasun urrea,
Etzaiote eskasten yosteten artea;
Astea lanian hariz, deus ezdute galtzen,
Baitakite galduen guero baliatzen.

Eguun guzian bertha dutenen [illegible],
Ezdute yzanden [illegible] hizkituco;
Hobe da bat hetaric bertz ehun baino,
Atseguin ichurtzeco [illegible] nahi dueino.

Deu Suntsun, chirribita, edo gathaubora,
Adiraztin duena bere baina gora,
Murraca dohacote orotaric yendea,
Ahantziz, besta denia, lanedo goldea.

Goiz goizetic dabiltza bizarra eguinic,
Paracea Soinean arrantzi emanic,
Etcheco yaunac landen miratzen bezala,
Artho buru yoriec hirri diotela.

Loriaren loriaz bekoc ustarturic,
Urre buru horiac laze bequiztaturic,
Murbiltzen ohi dire bide inguruetar
Mezarat dohazinen aguerren bitzerat.

Maiñuz da muthil gazten ikustea eder,
Beztituac iduri nola lilitz baster,
Galtza churi [illegible] soinean, crascailez astalac,
Athorra elhurrekin, burutic chingolac.

Salloca bira-bira, galtzaden luzean,
Herri guzia hasi dutela bidean,
Arkh. [illegible] ikustea, nihore ~~[illegible]~~ galdetzeco
Bozcariodic ~~nihor~~ baden lurrean halaco.

Norgo yendeac dire hainbat alegueera!
Guraz daude guziac pilotari bira;
Baratze harrasia, teiho inguruco,
Theilatua bezala, dute estalico.

~~Beiratzal~~ dire dohatsu iduri,
Ezdire araiago direnac yocari,
Galtzac eta athorra bakharric soinean,
Guerrico deda utzi, moiga dutenean!

Arin dute gorphutza, iduri umezco,
Ezditezke descantsa nihon baratzeco;
Pilotari dekatzeco zaluria lasterra,
Ekhartzen artech dir, eskalarray yoca.

Bi alde da yendea parioz yarria,
Partidac hedatzen du urrunsco berria,
Sei lekho inguruan badire yendeac,
Bideraz atheraiac, utziric goldeac.

Nor den irabaztale nahi dute yakin
Aihotzac ditutela atho [illegible]rekin;
Herritarren garaiac ditu loriatzen,
Hekin contra ezdute nihoiz pariatzen.

Ehun mila soldadu, Parisen lerroan,
Besta handi lutela bere arranoan,
Etziren haren arrai, nola Eskaldunac,
Ykustean yocatzen pilotari onac.

Ezkuetiarrac daki cerden gostela.
Chabuinac yotzean Muchico airea,
Saltorat lerratzen da muthilen oltea;
Zango, beso, buruac badabiltz yostetan,
Canta, solas, oihuac, nahasiz saltotan.

Yrrincirinac dire bozcario bati,
Maltsan dire hortaco nauti lapki;
Horiec egun bestetan ezdire ichiltzen,
Oiharzunec dutela harrabots luzatzen.

Laborarien bestac bethi gustos dire,
Nihoiz arras unhatuz ustea ezbaitire;
On dute bethi hausten urtheco arnoa,
Ezbaitute gastetan zaharrez ahoa.

Hala zaiote hobe etche edaria,
Ecen ez yaunen Medoc, urez ibilia:
Erientzat ezda deus ones atzematen,
Yan hoberenac ditu goseac eguiten.

Mountza daude egunaz gaphiriostan,
Edo bethor itsuac luzeco bidetan,
Nola baitire bethi hiritar yendeac
Besta edo arguitan ikustes abcai.

Hauzilaria

airea: goizian goiz jekiela..

Bozcario menean, biac iduri,
Orduz biltzen dituzte ~~[illegible]~~ eguitenac hiri;
Laboraria ezda hain zozo izaten,
Ezdu bere hirria bertzenaz eguiten.

Yakiteco buruen abogain naustere,
Ezda behar lekhuco galdetu bertzeri,
Baizic ikusten dena bethi Biarritzen,
Nauihotaco denbora denean ethortzen.

Miricurie ezdute zer den eguiteco,
Lau, bortz, sei aldiz ~~[illegible]~~ dire barbin mainkatuco;
Grina oro dituzte ~~[illegible]~~ emanac dinetan,
Murruca yostatzeco costa bozterretan.

Urean du guizonaclarru belzarana,
Liran churitan aise ezagutzen dena,
Ile crosevilatuac ~~[illegible]~~ dikhidan lephotic;
Lurrean du maiyolis, lazo makhilatic.

Nahiz ezden bakhar bat, eri gabetaric
Uren hartzerat yautsi ~~[illegible]~~ mendi aldetaric,
Eri ezbiren atzec, horbit hedatuac,
Yduri dute hasic gathu cehatuac.

Ezpaina michkin dute, ferdamin itchura,
~~[illegible]~~ Utiute ezin eguna ichterren ardura,
Urean far orduco beldurra gainean,
Atzaparrac ibiltzen harroken menean.

Laudatarrac baitute nekhezco egunac,
Bainan ezditu nihoiz ~~[illegible]~~ chapelduenen grinac;
Bertan daraio chiztu, irrintziren, hirri;
Bozkarioac, ezdu harekin ingarri.

Unhatzen da bakharric besta lazeguitan,
Eztuke biei nahi, dio, halacotan;
Ezdakike zer doien Claramont hiria,
Edo Santa Helena, irla lazgarria!

Zoriona etsai du bethiki chapela,
Ezda nahi yartzea aisetan bezala,
Hirriari neurri ~~[illegible]~~ zaio eman behar,
Ausarki egin eguin baizic ere nigor!

Gose sobraniatua noiz huts handia hare!
~~[illegible]~~

Laborariac dira descantsu bihotza,
Yzan dezaten alkhi gaztain edo haitza;
Bethi dazkete chertha heki elhorriac,
Artha negue, aihenac, bilha ihiciac.

Ezbaitute hamitzec diruzco gaindria,
Badakite murlazan ibiltzen gutiria;
Sobranie indarra dutenean galtzen,
Neurtzailei yaincoac dute egortzen.

Hobe da erratea gutirekin alki,
Ezen ezibiltzea hamitzekin gaizki;
Badire eskasean ontasun erdian,
Halaco ~~[illegible]~~ yaunac dire ezaten hirian.

Ezdire cilharrezco bihotzen indiac;
Arima dertiantac, balio guziac;
Erraten duena da: ni badiat alki,
Munduaz ~~[illegible]~~ yzatuzen nihortaz hobeki.

Hortaco ezda behar ontasun handiric,
Zeren ~~Ezda~~ errenduc ~~behar~~ aiten lurretaric;
Zenbait egun bakharrez eguna biana,
Zertaco bethe guira haren ingarria!

Ibiliz hiriz hiri, itsasoz itsaso,
Ezda biei luzean garaitzen arboso;
Dabiltzanec ditozte mina pasiatzen,
Horat nahi baitire guizonei seguitzen.

Biderie hoborena dute segur hartu,
Laudetan bere bici ~~dutenec itzala~~;
~~Erran bezate hetaz nahi den guzia,~~
~~Seguitzen dute orai zeheken bicia.~~
~~Badakharkegu bence erho gachtoena~~
Borratzen ezbadugu, galtzen gaituena;
~~Haren gutiziac du lotchet guretzetan,~~
Guizonen etsaia da ~~[illegible]~~ [illegible].
~~Yesus altxundiria yarrizen behera,~~
Bildu zuen yendea, noila baitzen bera;
Cerurat higatzeco zion behar cela,
Mundu huntan aphaldu haur ttipi bezala.

[illegible] aren [illegible] [illegible] erxuan,
Eta beldurz sua egorez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

airea: goizian goiz jekita..

Norbeza garia nor bere herrunean,
Haundi gora yartzeco ebili pathaxean;
Gora direnec dute equimbide haundi,
Asko dire zarguekin lehertuac gueldi.
Ezdu nihore, ezhihor usteizateco,
Bihotzen galde dela nihoiz ichildeco;
Hahi gabec ezdute baitie gizten dua,
Hobekiren dirunei bethi naustitua.
Guticiaa erazestu behar dire eman,
Bakea izatecotz nihoren ariman;
Orduan da yattatzen lehen ontasuna,
Bake garbi, nihongo nauden zoriona.
Hare bekharki atseguin zeinabaita, seger,
Bethico zorionac dioena eger;
Hura da baliatzen guehien munduco,
Hiriscaraci gabe ilunsen berzeco.

Bethirisans ezda laboraria.

Noizbeit noizeral da alferra hiria,
Herceiki esbadu, un saltsa nihica;
Bethirisans gaincan uena dabilka,
Nihia bohacola espani asikikia!
Laborariai dio ethio albetie,
Eduikuti nahi hasaco onotie;
Oinratu behar du harroki herritic,
Ebauta dus beiratu urthe guicenetie.
Zan ahacac dita arnetan egortzen,
Gero bu eremhura zakhutie aguertzen;
Urthe ~~[illegible]~~ onetan bada beldurrez ichiltzen,
Agorte chumean du hasaca higuitzen.
Yuri du zagoa duela goseo,
Lehen nihia zakhar gaizki erasteco,
Yinurri trumpeta da egihe goibeleco,
Lizter ~~[illegible]~~ bilkagatzen da ezti irasteco.
Bato bat lanetaric behar zen atthatu
Urthe teharrac, lobra maiz, onadu segatu;

Ithurri bada ere artetic agorte,
Gutitan da zuhurra hesturan purthate;
Bihiatzea du bettiri fakio dohanac,
Maizegui ortatarat lehia duenac,
Urthi tehar ala onac yaten dituena,
Tripaz bezi asmurla nihoiz ezduenac.
Aisia du, achia, bettoric ameko,
Ezdauka gose hiki, sobra lo badago,
Lasterka maiz dario, bere guisa bego,
Ezdaukat nihor dela hertaz higuinago.
Berea yan eta du yelosten bertzena,
Errai gabea deitzen bezirato odena,
Ogalatzen arrapoz ican garbiena,
Herekin da ithurri yahatterienac.
Harentzat behar lehe aleratsac zuerthe,
Harentzat leihearac bihi orez hustu,
Guzpelaco pitarrac arno bilkacatu;
Tripan zer nahirentzat tokiac badituu.
Hura da hiritarra, ez laboraria;
Goldea dabilkanac sortzen du bihia,
Ezdu maite hustea seihanu guzia,
Subazter eguiteco neguan hiria.
Chakhurrac ezdu beldur yartzeco harekin,
Saltoca badohaco hurbiltzearekin,
Achiroin milicatuz nihi estirekin,
Ohe yarriz oinetan afaltzearekin.
Gathinac ere dio egutsan gorthea,
Mahain bazter daucaka ~~duca~~ bethitie berea,
Haundie dio hedatzen begiz co gallea
Muchmac erabiltz pattaren ilea.

Baimbat laborari

Esnaurren ingurean bici cen birinoz;
Bazabitzan zer ziren berea lahotz,
Bizcarrean abantzu bazuen mendia,
Ez baitzuen copotan hiria gordea.

Ythippura ~~[illegible]~~ estirekin daraikon solasa,
Bazueco bakoari emaan den horrera;
Ezcen orai bezala bici lehenago,
Ethaler ayphatuan izan zen gorego.
Yartatu duen bici urre khankatan,
Ihuh hekiri hutsa graucen arguitan;
Ahalic urranena yarri zen hetaric,
Gazjon baten aduia duela osoric.
Guerozti laudau dituc eguac higatzen,
Guti, lore, saperdie, dutela yortatzen;
Duen etche chumeac huitra inguru du,
Hau pentza gutirekin nahi oro badu.
Uste du yoan laster lurretic zerurat,
Haugo zorioh osoz norbait gazatzerat;
Beldur da zeulac albiz hango nausiaren,
Gogoratuz itzala iragan urtheren.
Bakeac seguitzen du lasttr nahadura,
Ehar garbiec urrundoz goibelen beldurra,
Amodioa baitu nauli bihotzean,
Gain Darama Kedeac ~~[illegible]~~ ethorki lotzean.
Beldurrac bothere du gachtaguin laztea,
Onetan bakea da bethi naustitaco;
Laudatia guizona Yaincoac maite du,
Bezaren baiha ilerditan badu.
"Ikusten duc hara hain, behin ceran zantar,
Oihanac nola duen ferdatzen hautsetan;
Ikusten duc golde hau, haintzen higuintzaz,
Eman dautana niri descansu bihotza!"
Hemen dicat Yaincoa haundi atzemaiten,
Hemen dautac zerua unegui erakusten!
Nola darion unegui lurra lekhetan!
Zer dohain urrezcoac guiac ontetan!
Maite dicat bethicot, lan, atzarrian,
Bici naiz descansuki haren estakhian;
Ikusiz gazentzat hoberena dela,
Arguitzen duc eientzat guerocogoibela.

Hiltzeac nor behar du lauditan izatic,
Bere eguimbideac bethetzen baditu;
Bethico zorionez sinhertea bada,
Larreco hartarat bidea behar da.
Ezdu hainitz bako amutsen biciac,
Unguel bicitzeari darraizco gauzac:
Hiltzean da aguer i zerrunea lehena,
Ezda, eslaboratzu izanen azkena!
Laneco eguin duen Yaincoac guizona,
Ezda gaizki izanen hiu eguin duena;
~~Hainitz~~ Bethi ditu non yasta hiriac,
Ethorkizunecoen bideco bakiac.

Larreco zeriona

O laudatiar bici, maittetan maitea,
Borcario ithurri, hiriren gorthea!
Deus ez eguinic ize, zein haizin arraia!
Balio duc hiri lan ez deusen garaia!
Haupotan da zerua dena den aguerí,
Itsaso urdinean izarrac gueri;
Aire garbiac haundu gusta bulharretan,
Ygazki arraioac han ezti loretan.
Artoren sene lehen etzajon hirian,
Etseac izan arren gorthe bereizian;
Ydari laborariz yelosi ~~[illegible]~~ zuela,
Edo hekiri zerua ederrago cela.
Napoleoni lanac uzten badu atte,
Eskal-herri akerat lehia du bethi,
Han hedatzeco bulhar itas triainere
Edo larren aldeco haize garbieri.
Errechinoleta da laudatan bautari,
Mendi bizcarrac dire alderiz izueri,
Petarrac arali izar, haitzac cihan lore,
Chiripa eilharreneac fisaudan ~~[illegible]~~ yoore.
Bethharrac duenean akitzen ustalhuz,
Docena bat bitrasec daramate saila;
Y berdia zurrutan bizcar zabaletic,
Yrrincirin larria hapero garbitic.

[illegible]
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilon arin.

12 Aita cautaz, dohazi goizean laudarat,
Cautaz dire laudatic ethortzen etcherat,
Randuco idiekin, goldea herrestan,
Urtheco esperantzac emanic hazitan.

Beldurrez errequeac bethi pianan dire,
Ezditeke bertzela, nahi balitz ere;
Baiman laborariac lanaren ondotic,
Min gute igazten du etchean barutic.

Yaincoac eman dio harmatzat goldea,
Harekin daramaca zuhurki mendea;
Ethortzean orena lurraren uzteco,
Segur bezala dago Ceruan sartzeco.

Kotz onac, bakhe entzunac.

~~Akhula ~~ ~~ ~~ eta etsaiac nigarren,
Emanac laborari berradadin arren,
Nahi nuke indarra bethi ~~Errechtua~~
Edo haintzurra ere suaz ~~Nigaitua~~.

Yanac da guthiari oihua eguiten,
Zertan yakin ezden goldean ematen;
Nahi luke aspaldi Bazurra ikusi
Biciterat laudarat eguiten ikasi.

Nola nahi duzaitac, beira hiritarar
Urtetic hun Semea, chebe on galtzerat;
Gauza guziac dire berritan merkatzen,
Laudacoac bakharric bethi kharátzen.

Aita zena, Semea eder da ondotic,
Horrec beira dezake haren ahalketic?
Hartu badu chelina bizcar zabalean,
Eta aphaindu ile yaunen miraiean.

Ihidia da laudetan arimen orreco,
Goldeac balio du Eliza hiriro;
Aita laborariac, Semea laborari,
Mendez mende behar du bere soinekari.

Ama laudan errea, alaba etchean,
Ezditezke nihola behar den bidean;
Aita goldearekin, poxaun semea,
Guzietzar behar da hizainen mendea.

Ezorrazu zama, aita laudarat,
Nola behen zorro ~~gorran hasitzerat~~;
Hordabiltza sotera orratzac eskuan,
Eskuitan sabela gosedun oihuan.

Ezbadute iguzkiz gorratzen iraka,
Laster dire baletan ikusten trebeska;
~~Uhara du alferra~~ alferrac du burasa bethi gorrirazten;
Beharrean yateco, zer ezda eguiten.

Hiaso hasarreac portu da galdetzen,
Bekhatu choldeac haintzurra eskatzen;
Ez othoi eguia haue nardetan ostrika,
Ez nago laudatarrei guezurrez fereka.

2 Janvier 1833

l'abbé Hiribarren

Hauzilaria

aireа: goizian goiz jekieta..

Zortzi urthe bizi naiz hauzi bati buruz,
Amorik ez uzteko biluzi naiz diruz,
Sorik etzen enetzat, lan denak debalde
Asmu tzarei nioten othoitzean galde

Etzirenak mintzatzen nik nahi bezala
Iduritzen zitzaitan etsai nituela:
Legeko gizonekin solas egin nuen,
Guloren arabera ~~beldurik~~ Galzerik ez nuen
Ene etsaiak ere egin zuen bide
Eta nahki atzeman ekharak achkide:
Zazpi ilhabethetan hasle zen hauzia,
Egosten hari zela ~~hasl~~ artetik hisia

Nik irabazi behar, bai eta etsaiak.
Damurik ezginela geroztik anaiak!
Urtheak bazohazkun, gu bethi hastean
Gure gizonek behar dirua artean

Hastetik argeitan gau krismarik etzen,
Deus ikustekotz laster gaphoina behar zen;
Ureak ere baitu bezi hoberena,
Egin nuen ortasun on bati salpena.

Su eta khar beritan abiatu nintzen
Hauzo eta achkiden lekhuko galdetzen:—
Batzuek dichiduka, bertzeak othoizka,
Lehiatu nituen ematerat lauzka.

Etzen oranio gauza ehurita orduan
Mintzatu aren Gulo dirua eskuan,
Eta beldurez sua egonez hil zadin,
Epherekin hirian nindabilan arin.

12 Aita Cantaz, dohazi goizean landarat
Cantaz bere landatic ethortzen etcherat,
Ausuco idiekin, goldea herrestan,
Urthecs esperantza emanic hazitar

Yaincoac

Marekin daran
Ethortzean orena
Segur bezala d

Akhdi...

Emanac laborari b
Nahi nuke indarr
Edo hantzurra ere

Janac da gu
Zertaco yakin ezden
Nahi luke aspaldi
Bidetaric landara

Nola nahi den aitac, beira hiritarar
Urtetic huen Semea, chebe ez galtzerat;
Gauza guziac dire berritan merkatzen,
Landacoac bakharric bethi kharistzen.
Aita zena, Semea eder da ondotic,
Norrec beira dezake haren ahalketic,
Hartu badu chelina bizcar zabalean,
Eta apphaindu ile yaunen mirailean.
India da landetan arimen oreco,
Goldeac balio du Eliza hirico;
Aita laborariac, Seme laborari,
Mendez mende behar du bere Soinulari;
Ama landan erreo, alaba etchean,
Ezditeske nihola behar den bidean;
Aita goldearekin, pasaian Semea,
Guzientzar behar da hijainen aldea.

Ez nindaken nihola amur emaiterat,
Ikharia nukeino deia altchatzerat.
Behar bazen ~~dama~~ urea ez nuen mirestin,
Bortz olchim hori zuen Jaun Gulok irestem!
Laster galdeak handik, hemendik Sosiak
Ontasun denak dauzkit ireti hauziak:
Ezdut zeren abia berriz argi keta.
~~Arkhurik ezditeke~~ Lanparenak egin du urina gau eta!
Guziez higuinduak, zakhurak oldarka,
Nigar-jari bezi~~tik~~, bizkaretik puska,
Gaitz guzien pesia gainerat doriku,
Eta ezdugu zeren izurik mirikua
Niri etzait gelditzen ihon atherberik,
Ene etsaiak ezdu athera pororik:
Gu ginenak aberats, errekajo dugu,
Nola gan diren ere gauzak ezdakigu.
Ikhas azu hemen, Eskaldun lagunak,
Hauziaren bideak zein diren legunak:
Ez eman aditzerat buruadugula
Hisi gachtoz duena urun uzten mila.

30

2030

Hauzilaria.

Iratza bezain mehe oin-buru egina,
Saintzat churkatzeko ez ninteke ona;
Ene zangar urthuek chotcho dirurite
Deus onik egiteko surat behardute.
Khailurik baizik ezdut, khailua hiritkan,
Bizkaretik hezurra hari zait sistakan;
Ezdut zer jan, zer edan, bainan banu ere,
Beldur naiz ez nezaken har ahal deuderd.
Lehen ez naiz gozatu melarik gauza,
Beharak deraut orai hedatzen murlaza:
Gaizki naiz, hala ere nihork urikari,
Hartzak ezdio zorik amen Semeari!
Ezagut ordu nuen hisiaren lana,
Bainan soka leptotik sobra dut emana:
Ez naiz on bizitzeko, ez eta hiltzeko,
Ez on mundu huntako, ez eta bertzeko.
Hisiaren hisia, egik noizbait lehen!
Hobeki lihoazkek golkhoan sei musker!
Oi ni banaiz-hibahaiz, gogoeta tzarak,
Non gordetzen zintuzten zaurien labarak[a].
Argi tzaren ondotik ez nuen sedurik,
Ehun gau naramatzen egin gabe lorik,
Bidetako hariak ditut mintzarazi,
Legetako gizonak gauez zurirazi.
Abiadak atheka zuen ithuria,
Lothu zitzaion laster ondotik hesia;
Emanz bethi egar suaren kharari,
Heldeak eman dio ontasun denari.

Hauziak bazituen itchura hautuak,
Ene argiak ziren ezin ukhatuak;
Bainan egun guzian behar nun diru,
Bilduz etchean edo hauzotan inguru.
Ero, ero, eroa, dena ni bezala!
Bidetako zakhurak jazar dakizkola!
Su, hari, ihurtzuri, gaitzik lazkorenak,
Jasankorago dire ezen hauzi lanak.
Ahantzen da Jainkoa, hera emendatzen,
Gezurak muntan dire, lekhukoak saltzen;
Ez da deus sakraturik, zilhoak non nahi,
Hauziaren ondara hartzedunak bahi;
Oi zer dudan ikusi, zer dudan pairatu,
Hauzi baten goibela beharz ekhurutu!
Gaua gau egotu da eta ni gaizoa
Geldetu ~~paperekin~~ izan gabe erotan olsa.
Heldu bazait makhila piko haukin sari,
Berauk, hauzilaria, bizkar hezurari:
Uste nikek hi lagun, utziz umatua,
(lagun uste hautzaket)
Hau, itarat gateko Gahintz erotua.

Hauzilaria.

Chaque pas du plaideur le mène au précipice.

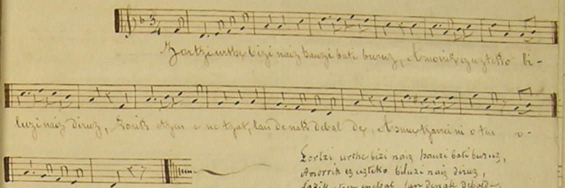

Zortzi urthe bizi naiz hauzi bati buruz,
Amorrik ez uzteko biluzi naiz diruz,
Lozik etzen enetzat, lan denak debalde,
Asmu tzarrei nioten othoitzean galde

= 2 =

Etziren ak mintzatzen nik nahi bezala
Iduritzen zitzaitan etsai nituela
Legeko gizonekin solas egin nuen
Geloren arabera jaltzoik ez nuen.

= 3 =

Ene etsaiak ere egin zuen bide,
Eta naski atzeman Ekharrak adiskide:
Noizbait ere oraino bazte zen hauzia
Egosten hari zela artean hisia.

= 4 =

Nik irabazi behar, bai eta etsaiak:
Damurik ez ginden geroztik anaiak!
Urtheak bazoazkun, gu bethi hastean,
Gure gizonak behar diruko artean.

= 5 =

Hastetik argietan gan Krismaiak etzen,
Hastea deus ikustekotz gaphoinas behar zen,
Urrea ere baita begi hisien denas,
Egin nun ontasun on baten salpenas.

= 6 =

Su eta khar bürütan abiatu nintzen
Hauzo eta adiskiden lekhukotz galdetzen:
Batzuek dichiduka, bertzeak othoizka,
Rebiatu nituen onaterat lauzka.

= 7 =

Etzen oraino gauza ekhurutu orduan,
Mintzatu arren Gelo diru eskuan;
Bainan beldurrez sua ezonez bil zadin,
Ephernekin biziau zindabilan anin.

Hauziak bazituen itchura hantuak,
Ene argiak ziren ezin ukhatuak;
Bai... ...gin behar mundirn,

: 8 :

Ez nindagon nihola amorez emaiterat,
Ekharriz nukeno dirn altchatzerat,
Kisiari buruz deus ez nuen mirasten,
Bertz etchin hori zuen Jaun Gulok viesten!

: 9 :

Laster galdeak handik, hemendik sesiak,
Ontasun denak dauzkit vetsi hisiak.
Ez dut zeren abiaz berritz argiketa,
Tamparonak egin du urina gan eta.

: 10 :

Nihun lan etchetan ez dut athertzerik,
Ene ersaiak ez du althi bat berrik:
Gu ginenak aberats, errekal yo dugu,
Nola gan dirn ere gauzak ezdakigu.

: 11 :

Guziez higuinduak, zakhunak ondotik,
Begitik nigar jari, puska bizkarretik,
Gaitz guzien pesia gainerat darikur,
Jakin gabe norat yo deitzeko niriker.

: 12 :

Ikhas azue hemen, Eskaldun lagunak,
Hauziaren bideak zein diren legunak;
Ez eman aditzerat burua dugula
Kisi gachtoz duena urrun uztenmula. J.M. Hiriparren

Fin . :

(2)

Hausilaria.

Un méchant accommodement vaut mieux qu'un bon procès.

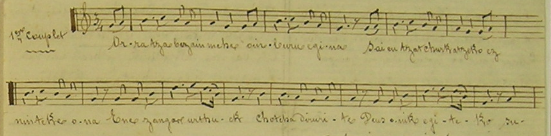

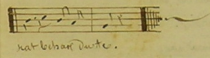

Orratza bezain mehe oin-buru egina,
Saientzat churkatzeko ez nintike ona;
Ene zangar urthuek chotcha dirurite,
Deus onik egiteko surat behar dute.

: 2 :

Khailurik baizik ezdut, khailua hirrikan
Bizkarretik hezurra hari zait sistakan;
Ez dut zer jano, zer edan, bainan bami ere,
Behar naiz ez nezaken hari ahal deusere.

: 3 :

Lehen ez naiz gozatu nuelarik gauza,
Beharrak deraut orai hedatzen muelaza;
Gaizki naiz, halakere nihork urrikari:
Hartzak ez diozorrik amen semeari!

: 4 :

Ezagut ordu, nuen hisiaren lana,
Bainan sokak lephotik sobra dut emana;
Ez naiz on bizitzeko, ez eta hiltzeko,
Ez on munduz huntako, ez eta bertzeko.

: 5 :

Hisiaren hisia, egik noizbait lehen!
Hobeki likoaztkek jolthoan sei mustker!
Oi ni banaiz-hi bahaiz gogotaktzarrak,
Non gordetzen zintuzten zauriek labarrak?

: 6 :

Argitzarren ondotik ez nuen sesurik,
Haun gau naramazkan nihoiz gabe lorik;
Bidetako harriak ditut mintzarazi,
Begetako gizonak gauaz zurirazi.

: 7 :

Abiadak athetka zuen ithurria,
Lothu zitzaion laster ondotik hesiia:
Emanez bethi egun suaren kharraria,
Heldeak lothu zaizko ontasun denari.

Hauziak bazitun itchura hautuak,
Ene argiak ziren ezin ukhatuak;

= 8 =

Hauziak bazitun itchuras hautuak,
Oneu jutuen argi ezin ukhatuak,
Baiman ezin guzian beharjuen dira,
Bildur etcheans edo hauzotan nigurin.

= 9 =

Oi zer dudan ikusi, zer dudan pairatu,
Hauzi baten goibelas beharrez eburitu!
Gaua gau da egotu, eta ni gaizoa
Gelditu izan gale errotan doa.

= 10 =

Erro, erro, erroa, dena ni bezala!
Bidetako zakhurrak jarrek dakizkola!
Bu, harri, ihurzuri, gaitzik latzkorrenak,
Jasankorrago dire, ezen hauzie luzeak.

= 11 =

Arbaugun da Jainkoa, horra menda atzen,
Gezurrak mikan dire, lekhukoak saltzen,
Ez da deus sakratuik, zilheak non nahi,
Hauziaren ondarra hartzeaunek bakie.

= 12 =

Heldu bazait makhila pikho hautkin sari,
Derauk, hauzilaria, likhas hezurrari:
Ragun usteg hintzateket, utziz unatua,
Hauzitarat gatekio lakintz errotua.

J. M. Iriarren

Fin . . :

Documendy Untzi Capitaina
Ascain, 26 Octobre 1860

Hainitzec nahi dute mundu huntan
Santelen hori da gathiken ni baitan;
Bizia badohakit behar naiz erraitu,
Itchuretan bederen herrian gelditu,

Hiru-hogoita hamabi urthe ditut joac,
Joan zaizkit jadanic lagun hoinecoac,
Ez naiz fresco, ez arin, bena itchurari
Arresac hastu zaizco ene ezpainaci.

Hunela egoteco behar neun adin,
Izatu bainaiz ni ere nihor bezain gordin,
Hamabortz urthe tacatz nintzen itsasotan,
Angelesen gathebe hoita bi urthetan,

Arantze gehiago guthie dute jasan,
Nahiz ziren hanitzac errenkuren betan,
Gosea ikusi dut alde mehonetic,
Presondegian nihori etzuen arditic,
Gure etsai gorrie, Kurrockitan hostzac,
Dichidutan gauzkuten hanpuraztten gaintzac,
Atza zirthoinac ere guretzat bolera,
Ezin nolacoa zen gorputzen ardura!
Ikousaz betuian batez abantzu nintzela,
Ganbiatu nindutaten abre bat bezala,
Eta ethorri nintzen herrico alderat
Arrobantzen erdian nigar egiterat.

Ez nintiken herrian egon sendatzean,
Ene beharrac ziren itsaso atzean;
Sartzean Napoleon Parisat Elbatic,
Hurbildua nindagon Portuteko maitetic.

Hauziak bazituen itchura hauttuak,

Berritz ere ninduten Angelesec hartu,
Bainan Mifatsetic nintzen eskapatu,
Bidean hirriokatuz, beitz askorekin,
Nun bizi ikhusia diren gutirekin.

Bordelec gainean, elementa batz,
Nabrri nindagola dilindaka Sokez,
Ene begiz nituen ikhusi ithotzen
Hiru lagun enekin zirenac ithoatzen.

Untzia zihoakun nahi zen bezala,
Masta denac trebeska, chichiketan bela,
Gosea ekopan eta beihorra urrunsco;
Ama gutiren Semea ikhusi habaco.

Hogoita hiruscan mende hemezortzi,
Berritz ere herria nuenean utzi,
Batheac egin zien, urrundic beldurrac,
Bai gariz lerratu itsasoco haurrac.

Machthu nintzen gazteic hoita zortzi urthez,
Ibili naiz galdua asktotan uholdez,
Kostac ere jo ditut bortz edo seietan,
Heriua ikhusi hertsatzen beitan,

Ondorat zohazola bertze untzi asco,
Ikusi dut erua, ozina airusco,
Itsaso gaina harturic, harroket hautsatzen,
Uste guzien kontra portuetan sartzen,

Utzi dut itsasoa urgi zahartueric,
Soka harriz untzia chorimetan zaindueric;
San Helengo medaila bahi her dutala,
Zenbat denbora duen gatthaskan nintzela,
Itsaso lehoin zaharka, bizi mugarrian,
Athuaint egin naute nere sor tokian;
Hezurretan larrua dakharket bakharric,
Ithaitzorec naukate oinkarez urthuric,

Noiz arteraino dudan ez jakin bizia,
Jaunaren eskuetan ematen guzia;
Hainitz eta hainitz dut ikousi menduan,
Agian nau Jaincoac harturen zeruan,

Signé, J. M. H.

Hauziak bazitun itchura hautuak,

Kauziak bazituen itchura hautuak,

Mauziak bazitun itchura hantuak,